

Banka Popullore e Republikës së Maqedonisë së Veriut

Drejtoria e Stabilitetit Financiar dhe e Politikave Makroprudenciale

***RAPORT I RREZIQEVE NË SISTEMIN BANKAR TË
REPUBLIKËS SË MAQEDONISË SË VERIUT NË
TREMUJORIN E TRETË TË VITIT 2023***

Dhjetor, 2023

Përmbajtja

I.	Përmbledhje	3
II.	Struktura e sistemit bankar	6
1.	Numri i bankave dhe struktura pronësore e sistemit bankar	7
III.	Rreziqet në punën bankare	10
1.	Rreziku kreditor.....	11
2.	Rreziku valutator	23
3.	Кредитен риз	23
3.	Rreziku i likuiditetit.....	28
4.	Rreziku i ndryshimit të normave të interesit	36
5.	Кредитен ризи	36
	Grafiku nr. 32 Ndryshimet tremujore në aktivet e ndjeshme ndaj interesit (majtas) dhe detyrimet (djathtas), sipas llojit të instrumentit dhe llojit të normës së interesit.	39
5.	Rreziku i paaftësisë së pagesës	42
IV.	Ndryshimet më të rëndësishme të bilancit dhe profitabiliteti i sistemit bankar	51
1.	Veprimtaritë e bankave	52
2.	Profitabiliteti	69

I. Përmbledhje

Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2023, mjedisi në të cilin operojnë bankat u karakterizua nga stabilizim gradual i rritjes së çmimeve dhe tregu i favorshëm i këmbimit valutor, por me rreziqe dhe që vazhdojnë të jenë të pranishme e që lidhen kryesisht me mjedisin e jashtëm. Në rrethana të këtilla, Banka Popullore vazhdoi të shtrëngonte politikën monetare, kur norma bazë e interesit u rrit në dy raste në nivelin 6,3%. Pozicioni monetar është mbështetur edhe nga ndryshimet në instrumentin e rezervës së detyrueshme për të mbështetur më tej procesin e denarizimit të bilanceve të bankave, ndërkaq edhe masat makroprudenciale të miratuara janë në pajtim me ndryshimet monetare, që forcon më tej qëndrueshmërinë e sistemin bankar. **Gjatë tremujorit, treguesit e ekspozimit ndaj rreziqeve të sektorit bankar janë të qëndrueshëm dhe të përmirësuar më tej,** kurse testet e stresit tregojnë një kapacitet të mirë për të përthithur goditjet e mundshme. **Megjithatë, mjedisi mbetet i pasigurt dhe nën ndikimin e faktorëve të jashtëm,** të cilët vazhdojnë të jenë të pafavorshëm dhe të theksuar më tej në kushtet e trazirave gjeopolitike të lidhura kryesisht me luftën në Ukrainë dhe së fundmi në Lindjen e Mesme. **Prandaj, kërkohet monitorim i mëtejshëm i kujdesshëm i rreziqeve dhe kujdes në politikëbërje për të ruajtur stabilitetin e sektorit bankar edhe në periudhën e ardhshme.**

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, rritja tremujore e bilancit të bankave u ngadalësua në 0,7%, si dhe u ngadalësua edhe norma vjetore e rritjes, e cila është 7,1%. Bartësit e rritjes tremujore janë depozitat më të larta të subjekteve jofinanciare, si dhe pozitat më të larta kapitale dhe fitimet e bankave. Por, rritja tremujore e depozitave të subjekteve jofinanciare u ngadalësua ndjeshëm (në 1,3%), ndërsa depozitat e institucioneve financiare dhe detyrimet kreditore shënuan rënie, që ndikoi në rritjen modeste tremujore të bilancit. Rritja vjetore e depozitave vazhdon të jetë solide (9,9%), ndonëse disi më e ngadaltë krahasuar me tremujorin paraardhës. Depozitat e ndërmarrjeve patën kontributin më të madh në rritjen tremujore të totalit të depozitave, ndërsa depozitat e amvisërive shënuan rënie minimale. Nga aspekti i strukturës valutore të depozitave, rritja tremujore e depozitave në valutë është dukshëm më e lartë, kurse rritja e depozitave në denarë është modeste. Megjithatë, në bazë vjetore, depozitat në denarë vazhdojnë të rriten më shpejt në krahasim me depozitat në valutë. Ndryshimet e favorshme strukturore të kursimeve janë të dukshme, jo vetëm në aspekt valutor, por edhe në atë të maturimit të depozitave. Në kushtet e rritjes së normave të kthimit dhe të pritshmërive të qëndrueshme, rriten edhe depozitat afatgjata, pas një periudhe të gjatë të zvogëlimit të tyre, pasi norma vjetore e tyre arriti në 24,4%, më e larta në dhjetë vitet e fundit. Në fakt, Banka Popullore ndërmori disa masa për ndryshime të këtilla strukturore, kryesisht nëpërmjet instrumentit të rezervës së detyrueshme, i cili stimulon kursimet në valutën vendase.

Nga ana e aktives, bankat kanë rritën mjetet likuide, por edhe tregu i kredive shënoi rritje të aktivitetit kreditues. Kreditë e personave jofinanciarë u rritën në tremujorin e tretë për 0,5%, me ç'rast më e lartë ishte edhe rritja e kredive të amvisërive (1,5%). Kreditë e ndërmarrjeve shënuan rënie të lehtë në tremujorin e tretë, që u pasqyrua në një sasi më të vogël të kredive të miratuara rishtazi, por ndikim patën edhe shlyerjet e kredive të këtij sektori. Me këto lëvizje, rritja vjetore e kredive të totalit të kredive u ngadalësua, por vazhdon të jetë mesatare dhe ishte 5%.

Aftësia e pagesës e sistemit bankar shënon përmirësime. Shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit shënoi një rritje tremujore prej 0,2 p.p., deri në 18,4%, që është niveli më i lartë në shtatëmbëdhjetë vitet e fundit. Analizuar sipas përdorimit, më shumë se 35% e mjeteve vetanake të sistemit bankar u përkasin shtresave mbrojtëse të kapitalit ose janë "të lira" mbi nivelin minimal të kërkuar, të cilin bankat mund ta përdorin për të përballuar sfida të ndryshme gjatë lëvizjeve në rënie gjatë cikleve ekonomike dhe në kushte krize. Testi i zbatuar i stresit tregon rezistencë të sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluar.

Me qëllim të forcimit të mëtejshëm të rezistencës së sistemit bankar, në rast të mosrealizimit të rreziqeve në bilancet e bankave dhe të përfitimit solid, Banka Popullore gjatë vitit 2023 rriti në disa raste nivelin e shtresës kundërciklike të mbrojtjes së kapitalit që bankat duhet ta mbajnë. Duke filluar nga 1 gushti i këtij viti, shtresa mbrojtëse kundërciklike për bankat është 0,5%, duke filluar nga janari i vitit 2024, kjo shkallë do të jetë 0,75%, 1% nga korriku i vitit 2024 dhe 1,25% nga nëntori i vitit 2024. **Me rritjen e kërkesave kapitale nga bankat, prirja e përmirësimit të aftësisë së pagesës të sistemit bankar pritet të ruhet edhe në periudhën në vijim.**

Treguesit e likuiditetit janë përmirësuar në tremujorin e tretë të vitit 2023 dhe janë në nivele të kënaqshme. Mjetet likuide të sistemit bankar u rritën në tremujorin e tretë të vitit 2023 (2,9%), ndonëse me ritme më të ngadalta në krahasim me tremujorin e mëparshëm. Me këtë, treguesit përmes të cilëve monitorohet dhe vlerësohet likuiditeti shënuan lëvizje të caktuara në rritje dhe mbetën brenda niveleve të tyre të qëndrueshme dhe të kënaqshme. Kështu, mjetet likuide zënë 30,6% të totalit të aktives së bankave (29,9% më 30.6.2023), ndërsa mbulimi i detyrimeve afatshkurtra dhe i depozitave të amvisërive me mjete likuide është 50,5%, përkatësisht 61,9% (më 30.6.2023, këta tregues ishin 48,7%, përkatësisht 60,1%). Shkalla e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar është 268,4%, që është dukshëm më shumë se minimumi rregullator (100%) dhe konfirmon sasinë e kënaqshme të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar maqedonas. Rezultatet e testeve të stresit tregojnë një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

Portofoli kreditor i bankave ka cilësi solide. Në tremujorin e tretë të vitit 2023, kreditë me probleme të subjekteve jofinanciare shënuan rënie, duke zbritur pjesëmarrja e tyre në totalin e kredive në 2,8%, që është në nivelin e minimumit historik (në mars të vitit 2023). Sipas sektorëve individualë, kreditë me probleme shënuan rënie tremujore si te ndërmarrjet, ashtu edhe te popullata, me çka pjesëmarrja e tyre në totalin e kredive të këtyre klientëve zbriti në nivelet e minimumit historik (3,8%, përkatësisht 1,8%). Pakësimi i kredive me probleme në të dy sektorët është kryesisht rezultat i fshirjeve të detyrueshme të zbatuara, ndërkaq në portofolin kreditor të korporatave, shuma e shlyerjeve të kërkesave të fshira është solide, e cila në tremujorin e tretë të 2023 tejkaloi shumën e kërkesave të fshira. Nga 1.7.2023 filloi zbatimi i masave makroprudenciale që kufizojnë sasinë e treguesve DSTI¹ (në 55% dhe 50%, varësisht nga miratimi i kredisë në denarë ose me komponentë në valutë) dhe LTV² (85%, gjatë miratimit të ekspozimit të ri ose të rritjes së ekspozimit ekzistues të siguruar me pasuri të paluajtshme). Masat e marra ndikojnë në cilësinë e kërkesës për kredi nga personat fizikë, me qëllim parandalimin e kredimarrjes së tepruar të personave fizikë. Në këtë mënyrë parandalohet

¹ DSTI-ja është tregues i raportit ndërmjet detyrimeve të shlyerjes në bazë të kredive dhe të ardhurave të personave fizikë në baza mujore.

² LTV-ja është tregues i raportit midis shumës së ekspozimit kreditor të personave fizikë dhe vlerës së pasurisë së paluajtshme të lënë peng.

akumulimi i rreziqeve sistemore në segmentin e amvisërive dhe në tregun e pasurive të paluajtshme, të cilat mund të realizoheshin në formën e humbjeve nga kreditë të bankat.

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, prania e komponentit valutor (valuta e huaj dhe klauzola valutore) në bilancet e bankave shënoi rënie të mëtejshme dhe aktualisht është 42,5% në aktiven dhe 41,4% në pasiven. Këto ndryshime mbështeten edhe nga ndryshimet në instrumentin e rezervës së detyrueshme, të cilat kishin për qëllim rritjen e denarizimit, ku vërehen prirje pozitive³. **Ekspozimi i sistemit bankar ndaj rreziqeve valutore është në nivelin dukshëm më të ulët se kufiri rregullator prej 30% të mjeteve vetanake dhe më 30.9.2023 është 11,8%.**

Ekspozimi i bankave ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare është brenda kufirit të përcaktuar (20%) dhe më 30.9.2023 është 9,6% të mjeteve vetanake, që paraqet një rritje tremujore prej 0.6 p.p. Në kushtet e rritjes së normave të interesit, rritet rëndësia e ekspozimit të bankave ndaj rrezikut të tërthortë kreditor, që rezulton nga pjesëmarrja e lartë e kredive me normë interesi të ndryshueshme dhe të rregullueshme në portofolin kreditor. Në fakt, borxhi më i lartë i interesit të kredimarrësve, për shkak të rritjes së normave të interesit, mund të ulë aftësinë kreditore të tyre dhe të krijojë humbje kreditore për bankat.

Në nëntëmujorin e parë të vitit 2023, fitimi i sistemit bankar vendas u rrit krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar. Rritja e fitimit rezulton thuajse tërësisht nga rritja e të hyrave neto nga interesi, e cila rezulton nga normat më të larta të normave të kthimit të interesit nga vendosjet e bankave, por deri diku është rezultat i rritjes së aktives së interesit. Shkallët e kthimit të mjeteve mesatare dhe të kapitalit e rezervave mesatare janë 2,3%, përkatësisht 18,3%, që është performancë më e mirë krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar (1,7%, përkatësisht 13,7%). Kontribut negativ në rritjen e fitimit dhanë shpenzimet e zhvlerësimit, që u rrit për 10,4%, dhe shpenzimet operative, të cilat u rritën për 13%.

Në përgjithësi, gjatë tremujorit të tretë, sektori bankar ka ruajtur stabilitetin dhe besueshmërinë në operacione, me përmirësimin e aftësisë së pagesës dhe të likuiditetit dhe cilësisë së mirë të portofolit kreditor. Testet e stresit konfirmojnë rezistencën e sistemit ndaj goditjeve, e cila forcohet më tej nga masat makroprudenciale të miratuara. Megjithatë, mjedisi mbetet i pasigurt dhe nën ndikimin e faktorëve globalë, të komplikuar më tej nga trazirat gjeopolitike në Lindjen e Mesme. Mjedisi i pasigurt, së bashku me shtrëngimin e kushteve financiare, rrit më tej rëndësinë e rrezikut kreditor dhe imponon nevojën për një monitorim të mëtejshëm të kujdesshëm të këtij rreziku. Banka Popullore po monitoron me vigjilencë të gjitha ngjarjet dhe është e gatshme të ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme në kompetencën e saj, sa herë që është e nevojshme.

³ Për të mbështetur më tej procesin e denarizimit të bilanceve të bankave, në gusht dhe shtator të vitit 2023, u mor vendim shtesë që të rritet shkalla e rezervës së detyrueshme të detyrimeve valutore, fillimisht nga 19% në 20%, e më pas në 21%, kurse u rrit edhe pjesa e rezervës së detyrueshme nga detyrimet në valutë që plotësohet në euro, nga 77% në 80%, e më pas në 81%, me fillimin e zbatimit nga data 20.12.2023. Gjithashtu, u rrit edhe shkalla e rezervës së detyrueshme, e cila zbatohet për detyrimet në denarë me klauzolë valutore, nga 50% në 100%, me ç'rast, sipas ndryshimit, përbushjen e detyrimit për rezervën e detyrueshme, të llogaritur nga këto detyrime, bankat do ta bëjnë në valuta.

II. Struktura e sistemit bankar

1. Numri i bankave dhe struktura pronësore e sistemit bankar

Më 30 shtator 2023, numri i bankave në Republikën e Maqedonisë së Veriut është i pandryshuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm dhe është trembëdhjetë banka. Nëntë banka janë kryesisht me pronësi të huaj, pesë prej të cilave janë filiale të bankave të huaja

Tabela nr. 1

Struktura e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet sipas pronësisë mbizotëruese të bankave (më 30.9.2023)
në milionë denarë dhe në përqindje

Lloji i pronësisë	Numri i bankave	Kapitali dhe rezerva		Aktiva		Kredi të sektorit jofinanciar		Depozita nga sektori jofinanciar		Të hyra totale*		Rezultat financiar*	
		Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %	Shuma	Në %
Banka me shumicë të pronësisë së akcionarëve të huaj	9	71,721	77.5%	508,603	72.3%	354,896	82.1%	362,786	70.3%	25,741	76.1%	10,264	74.7%
- <i>filialet e bankave të huaja</i>	5	63,044	68.1%	423,291	60.1%	299,925	69.4%	304,407	59.0%	21,818	64.5%	9,169	66.7%
- <i>Austria</i>	1	10,691	11.6%	88,023	12.5%	63,699	14.7%	56,488	10.9%	3,597	10.6%	1,706	12.4%
- <i>Bullgaria</i>	1	1,317	1.4%	11,741	1.7%	7,473	1.7%	8,709	1.7%	443	1.3%	42	0.3%
- <i>Greqia</i>	1	22,307	24.1%	125,919	17.9%	91,419	21.1%	94,670	18.3%	7,355	21.7%	2,906	21.1%
- <i>Sllovenia</i>	1	13,457	14.5%	110,883	15.8%	76,259	17.6%	86,875	16.8%	5,914	17.5%	2,869	20.9%
- <i>Turqia</i>	1	15,271	16.5%	86,725	12.3%	61,076	14.1%	57,666	11.2%	4,508	13.3%	1,647	12.0%
- <i>banka tjera me shumicë pronësie të huaj</i>	4	8,678	9.4%	85,312	12.1%	54,971	12.7%	58,379	11.3%	3,924	11.6%	1,095	8.0%
- <i>Bullgaria</i>	2	3,858	4.2%	29,724	4.2%	19,152	4.4%	20,781	4.0%	1,786	5.3%	463	3.4%
- <i>Gjermania</i>	1	3,992	4.3%	46,170	6.6%	30,521	7.1%	30,677	5.9%	1,680	5.0%	465	3.4%
- <i>Zvicra</i>	1	827	0.9%	9,419	1.3%	5,298	1.2%	6,921	1.3%	458	1.4%	167	1.2%
Bankat me shumicë pronësie të akcionarëve vendas	4	20,840	22.5%	195,186	27.7%	77,416	17.9%	153,531	29.7%	8,077	23.9%	3,479	25.3%
- <i>pronë private</i>	3	17,300	18.7%	180,278	25.6%	77,221	17.9%	153,531	29.7%	7,884	23.3%	3,375	24.6%
- <i>pronë shtetërore</i>	1	3,540	3.8%	14,908	2.1%	195	0.0%	0	0.0%	193	0.6%	104	0.8%
Gjithsej:	13	92,561	100.0%	703,789	100.0%	432,312	100.0%	516,317	100.0%	33,819	100.0%	13,743	100.0%

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

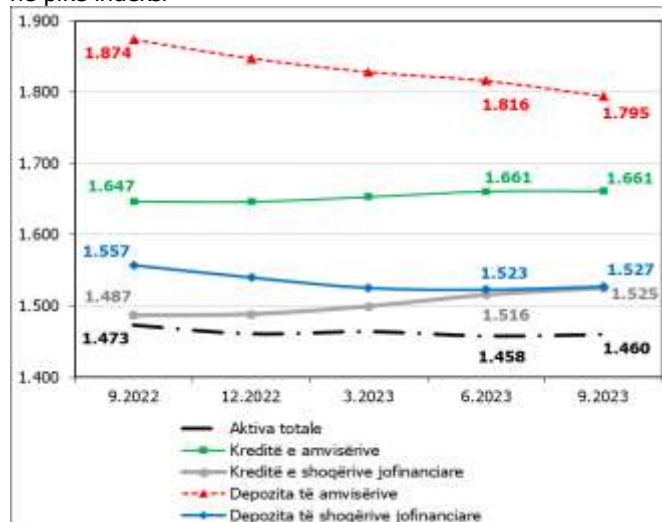
* Të hyrat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (30.9.2022 – 30.9.2023).

Pjesëmarrja mbizotëruese e bankave me kapital kryesisht të huaj në strukturën e pozicioneve më të rëndësishme nga bilancet e sistemit bankar u ruajt në tremujorin e tretë të vitit 2023 dhe në disa pozicione shënoi rritje mesatare shtesë. Vlen të përmendet veçanërisht rezultati financiar, ku pjesëmarrja e këtyre bankave është rritur për 2,2 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Pas tij është më shumë i dukshëm ndryshimi i kapitalit dhe i rezervave, ku pjesëmarrja e bankave të huaja u rrit për 0,8 pikë përqindjeje. Pjesëmarrjen më të lartë në totalin e kredive të sektorit jofinanciar vazhdojnë ta kenë bankat me kapital të huaj, e cila është 82,1% dhe paraqet një rritje minimale prej 0,1 pikë përqindjeje.

Grafiku nr. 1
Indeksi i Herfindalit

në pikë indeksi

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Përqendrimi i sistemit bankar sipas indeksit të Herfindalit⁴ është mesatar. Në tremujorin e tretë 2023, vlera e këtij indeksi të përcaktuar për depozitat e amvisërive, pas një periudhe më të gjatë (nga tremujori i tretë 2020), u ul brenda vlerave të pranueshme⁵.

Tabela nr. 2

Treguesit e përqendrimit të pozicioneve më të rëndësishme nga bilanci të tre dhe pesë bankave me pjesëmarrjen më të madhe në këto pozicione në përqindje

Pozita	30.09.2023		30.06.2023	
	CR3	CR5	CR3	CR5
Aktiva totale	56.3	81.1	56.3	81.2
Kreditë e amvisërive	62.0	83.9	61.9	83.8
Kreditë e shoqërive jofinanciare	53.0	81.7	52.6	81.7
Depozita të amvisërive	68.3	85.6	69.1	85.8
Depozita të shoqërive jofinanciare	55.1	81.5	54.5	81.6
Rezultat financiar*	66.4	90.8	68.9	89.5
Të hyra totale*	59.1	83.1	59.4	82.7

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Të hyrat totale dhe rezultatet financiare janë llogaritur për dymbëdhjetë muajt e fundit (30.9.2022 – 30.9.2023).

Treguesit e përqendrimit të përcaktuar për tre dhe pesë bankat me pjesëmarrjen më të madhe në pozicionet e veçanta të bilanceve të bankave shënojnë ndryshime të vogla në baza tremujore. Më i theksuar është ndryshimi i përqendrimit të rezultatit financiar, ku pjesëmarrja e tre bankave me rezultatin më të lartë financiar shënoi rënie prej 2,5 pikë përqindjeje,

⁴ Indeksi i Herfindalit llogaritet sipas formulës $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, ku S është pjesëmarrja e çdo banke në shumën totale të kategorisë e cila

analizohet (për shembull: aktivja totale, depozitat totale, etj.), ndërsa n është numri total i bankave në sistem.

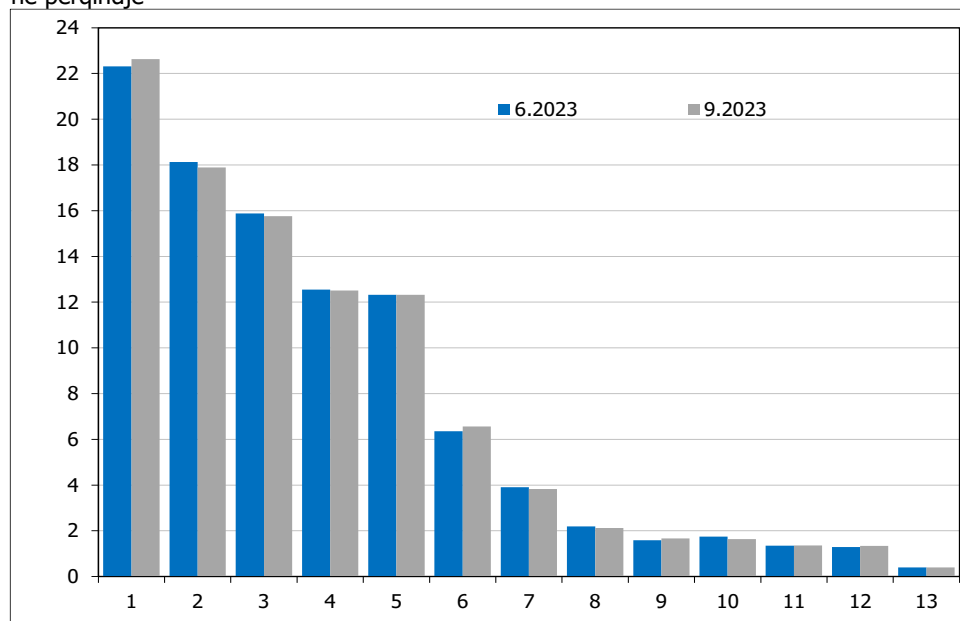
⁵ Niveli i përqendrimit konsiderohet i pranueshëm kur indeksi lëviz nga 1000 deri në 1800 pikë.

në ndryshim nga pjesëmarrja e pesë bankave me rezultatin më të lartë financiar, që shënuan një rritje prej 1,3 pikë përqindjeje.

Grafiku nr. 2

Pjesëmarrja e bankave individuale në totalin e aktives së sistemit bankar në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Dallimi në madhësinë e bankave sipas sasisë së aktives së tyre është ruajtur në nivele të larta dhe dallimi ndërmjet bankës me pjesëmarrjen më të madhe të tregut (22,6%) dhe bankës me pjesën më të ulët të tregut (0,4%) është zgjeruar për 0,3 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin e mëparshëm.

III. Rreziqet në punën bankare

1. Rreziku kreditor

Në fund të tremujorit të tretë të vitit 2023, në mes të pasigurive mjedisore të vazhdueshme, shkalla e kredive me probleme të subjekteve jofinanciare u ul në nivelin historik më të ulët prej 2,8%. Nga pikëpamja sektorale, përmirësim minimal i barabartë i kësaj shkalle për 0,1 p.p. vërehet edhe në sektorin e korporatave dhe në amvisëri, ku pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive ka zbritur në nivelet 3,8%, përkatësisht 1,8%. Brenda portofolit të kredive të korporatave vërehet një përmirësim i shkallës së kredive me probleme në shumicën e aktiviteteve më të rëndësishme, ndërsa në rastin e amvisërive, nxitësi kryesor është përmirësimi i shkallës së kredive konsumatore me probleme. Në të dy sektorët, kreditë me probleme shënuan rënie si rezultat të fshirjeve të detyrueshme, kurse në portofolin kreditor të korporatave, solide është edhe shuma e shlyer e kërkesave të fshira, që në tremujorin e tretë të vitit 2023 tejkaloi shumën e kërkesave të fshira. Rreziqet e mundshme për aftësinë e pagesës dhe stabilitetin e sistemit bankar, duke supozuar mosmbledhjen e plotë të kredive me probleme, janë të vogla për shkak të ruajtjes së një mbulimi relativisht të lartë të kredive me probleme nëpërmjet zhvlerësimit për humbjet e pritshme të kredive, kështu që pjesa e parezervuar e kredive me probleme do të përthithte vetëm 4% të mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rezultatet e simulimeve të testit të stresit për rrezikun kreditor konfirmojnë rezistencën e sektorit bankar ndaj përkeqësimeve relativisht ekstreme të rrezikshmërisë së portofolit kreditor.

Brenda portofolit të rregullt kreditor, bankat vunë re një rrezikshmëri pak më të lartë të sektorit të amvisërive në bazë tremujore, që pasqyroi një rritje minimale të rezervimit mesatar të kredive të rregullta të këtij sektori, duke pasur parasysh humbjet më të larta të pritshme të kredive për këtë pjesë të portofolit kreditor. Në tremujorin e tretë të vitit 2023, kreditë e zgjeruara, të cilat janë kryesisht pjesë e portofolit kreditor të korporatave, shënuan rritje të vogël prej 0,9%, identike me tremujorin e mëparshëm dhe aktualisht nuk përfaqësojnë një burim të konsiderueshëm rreziku për sistemin bankar vendas, për shkak të pjesëmarrjes së tyre relativisht të ulët në totalin e kredive. Kreditë e ristrukturuara vijuan prirjen në rënie në bazë tremujore dhe gjithashtu aktualisht nuk përfaqësojnë një faktor rreziku të rëndësishëm për një përkeqësim më të theksuar të cilësisë së portofolit kreditor. Megjithatë, për shkak të rreziqeve më të mëdha nga një mjedis i pasigurt dhe i paqëndrueshëm për shkak të luftës në Ukrainë dhe së fundmi në Lindjen e Mesme, si dhe mbajtjes së politikës së shtrënguar monetare dhe përkeqësimit të kushteve financiare globale, bankat duhet të vazhdojnë të jenë të kujdesshme në menaxhimin e rrezikut kreditor, veçanërisht në zbatimin e ristrukturimeve të ardhshme, si dhe në formimin e pritshmërive për humbje kredie nga totali i portofolit kreditor.

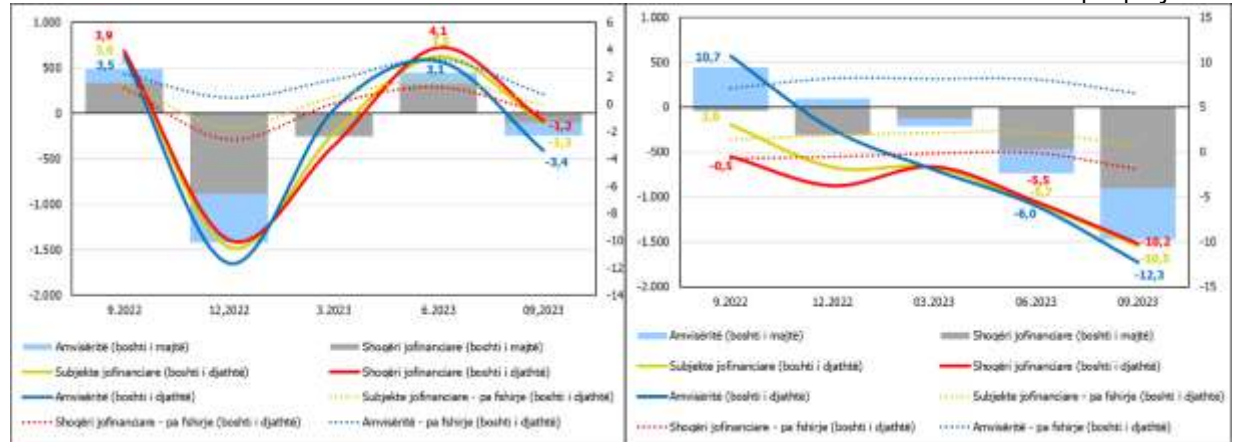
1.1 Realizimi i rrezikut kreditor në bilancet e bankave

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, gjithsej kreditë me probleme të sektorit jofinanciar u zvogëluan për 165 milionë denarë (ose për 1,3%)⁶, kundrejt rritjes së tremujorit paraardhës, e cila rrjedh nga dy sektorët jofinanciarë.

Grafiku nr. 3

Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) i kredive me probleme sipas sektorëve të veçantë

në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: Vijat me pika tregojnë rritjen e kredive me probleme duke përjashtuar efektin e të gjitha fshirjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 - 30.09.2023. Duke filluar nga dhjetori i vitit 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e shlyera të fshira detyrimisht.

Portofoli kreditor me probleme i sektorit të korporatave⁷ u ul për 100 milionë denarë, përkatësisht për 1,2%⁸. Lëvizjet e këtilla janë më së shumti rezultat i fshirjeve të detyrueshme rregullatore të kredive me probleme të ndërmarrjeve të bëra në tremujorin e tretë të vitit (149 milionë denarë). Në të njëjtën kohë, pagesa e kërkesave tashmë të fshira nga ndërmarrjet u forcua (arriti shumën prej 235 milionë denarë) dhe e tejkaloi shumën e kërkesave të fshira nga ky sektor në tremujorin e tretë. Zvogëlimi i kredive me probleme është i pranishëm në pjesën më të madhe të veprimtarive ekonomike, ndërsa nxitës më i rëndësishëm për rënien tremujore janë veprimtaritë: "tregtia me shumicë dhe pakicë" (226 milionë denarë ose për 10,8%), "transporti dhe magazinimi" (81 milionë denarë ose për 14,4%), "industria kimike" (71 milionë denarë ose 25,9%), "akomodimi dhe aktivitetet e shërbimit ushqimor" (53 milionë denarë ose 9,8%) dhe "ndërtimtaria" (50 milionë denarë ose 4%). Në të kundërt, rritje e kredive me probleme vërehet në: "industri ushqimore" (192 milionë denarë ose 15,1%), "industri të tjera përpunuese" (126 milionë denarë ose 61,8%) dhe "veprimtari shkencore dhe teknike profesionale" (64 milionë denarë ose 34,8%).

⁶ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve neto, kreditë me probleme të sektorit jofinanciar janë thuajse të pandryshuara në bazë tremujore.

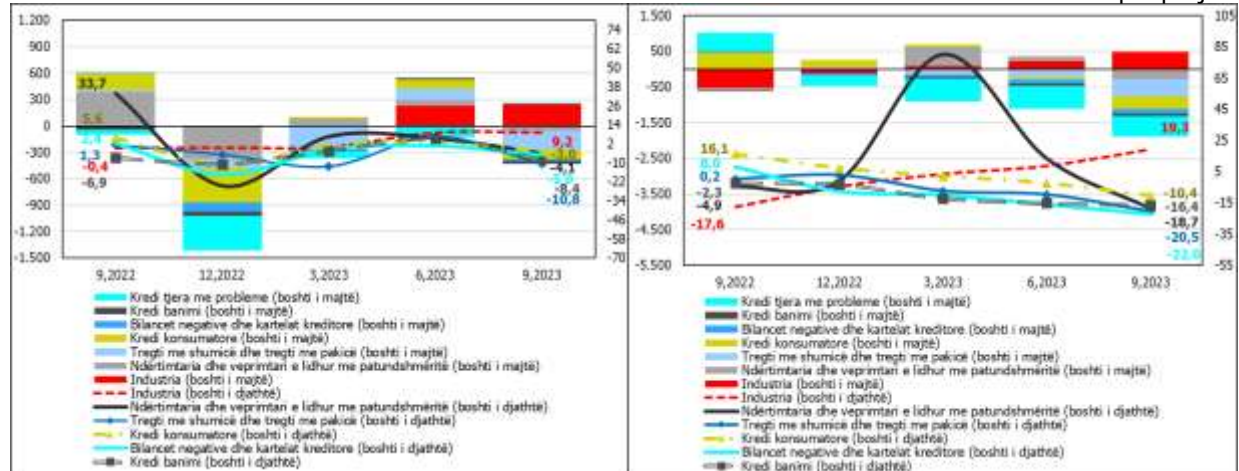
⁷ Kreditë me probleme të korporatave ruajtën pjesëmarrjen e tyre dominuese në totalin e portofolit me probleme në nivelin 65,3% në fund të tremujorit të tretë të vitit 2023.

⁸ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, rënia e kredive me probleme të korporatave është dy herë më e vogël dhe është 0,6%.

Grafiku nr. 4

Ndryshimi tremujor (majtas) dhe vjetor (djathtas) në kreditë me probleme sipas aktiviteteve individuale (shoqëritë jofinanciare) dhe produkteve kreditore (amvisëritë) në milionë denarë

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Pas rritjes në tremujorin e mëparshëm (3,1%), kreditë me probleme të amvisërive u zvogëluar për 3,4% ose për 142 milionë denarë⁹. Fshirja e detyrueshme e kërkesave (në vlerë prej 291 milionë denarë dhe pagesa e kërkesave të fshira prej 57 milionë denarë) ndikoi në zvogëlimin e kredive me probleme në tremujorin e tretë edhe në këtë sektor. Sipas qëllimit të kredive, nxitës i rënies së kredive me probleme të amvisërive këtë tremujor janë kreditë konsumatore, të cilat shënuan rënie për 3% ose për 93 milionë denarë, kundrejt rritjes në tremujorin e mëparshëm (rritje për 3,3% ose për 98 milionë denarë). Gjithashtu, rënie shënuan edhe kërkesat me probleme të bazuara në gjendje negative në llogaritë e pagesave dhe kartat e kreditit (për 4%, përkatësisht për 9 milionë denarë dhe për 5,8%, përkatësisht për 16 milionë denarë). Rënie mesatare prej 32 milionë denarë ose 8,4% shënuan edhe kërkesat me probleme të personave fizikë për financimin e blerjes dhe renovimit të hapësirave banesore, ndërsa rritje e kësaj kategorie është e dukshme vetëm te kreditë për blerjen dhe renovimin e hapësirës biznesore dhe kreditë për automjete në të cilat bie një pjesë marginale e totalit të kredive të amvisërive.

Ndryshimet e këtilla në kreditë me probleme gjatë rritjes së aktivitetit kreditor të bankave¹⁰ (0,5% në bazë tremujore), kontribuan në uljen e shkallës së kredive me probleme në nivelin 2,8%, që është niveli më i ulët historik i këtij treguesi¹¹.

⁹ Nëse përjashtohet efekti i fshirjeve të detyrueshme neto, kreditë me probleme të amvisërive rriten me një minimum prej 0,7%.

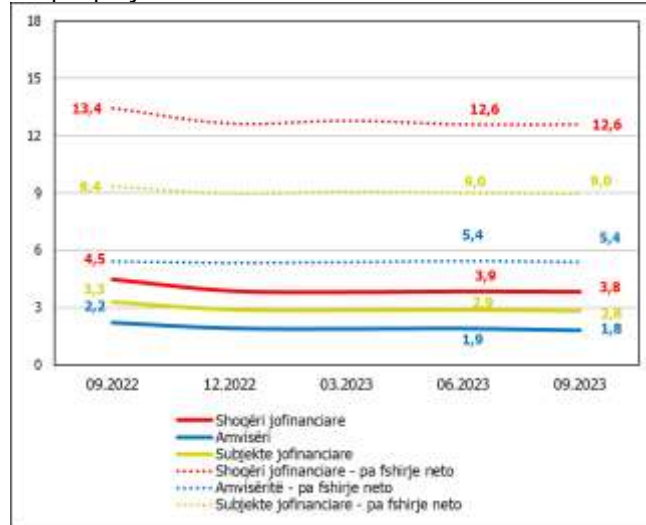
¹⁰ Totali i kredive të subjekteve jofinanciare u rrit për 0,5% në bazë tremujore (kundër 2,6% në tremujorin e mëparshëm), ndërkohë që shkalla vjetore e rritjes u ngadalësua dhe është 5%. Ngadalësimi i aktivitetit kreditor që filloi në fillim të vitit 2023 pritet të vazhdojë deri në fund të vitit, pas së cilës, me përshpejtimin gradual të rritjes ekonomike, pritet një përshpejtim i rritjes së kredive në trevjeçarim e ardhshëm.

¹¹ Pa efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive mbetet e pandryshuar, në nivelin prej 9%, që është në nivelin më të ulët historik të shkallëve të arritura në dhjetë vitet e fundit, d.m.th. vazhdon të jetë nën mesataren e saj dhjetëvjeçare prej 10,8%.

Grafiku nr. 5

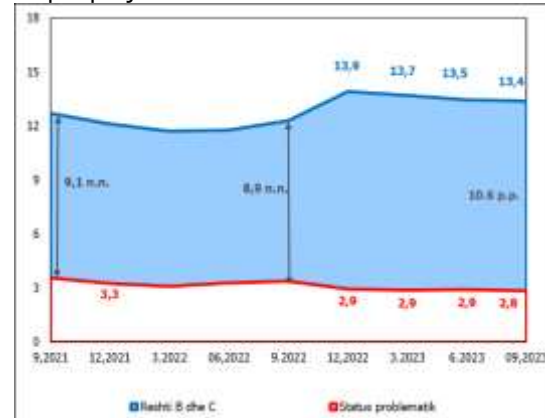
Shkalla e kredive me probleme të subjekteve jofinanciare, sipas sektorëve të veçantë në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 6

Hendeku midis kredive të rregullta në kategoritë e rrezikut B dhe C dhe kredive me probleme*, i paraqitur sipas pjesëmarrjes së tyre në totalin e kredive në përqindje të totalit të kredive

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

* Kreditë e rregullta të klasifikuara në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C" dhe kreditë me probleme janë një përafrim i të ashtuquajturave kreditë e grupit 2, përkatësisht grupit 3 sipas SNRF 9. Dallimet e vogla që ndodhin në normat e NPL-ve në grafikun në të majtë janë për shkak se përdoren dy burime të ndryshme të dhënash.

Në rastin e portofolit kreditor të korporatave, shkalla e kredive me probleme u ul minimalisht për 0,1 pikë përqindjeje, në nivelin 3,8%.¹² E analizuar sipas veprimtarive individuale ekonomike, shkalla e kredive me probleme tregon rënie në shumicën e veprimtarive, drejt të cilave më së shumti është drejtuar aktiviteti kreditues i bankave ndaj ndërmarrjeve. Më saktësisht, në bazë tremujore, ky tregues ulet në veprimtaritë: "transport dhe magazinim" (0,8 p.p.), "akomodim dhe aktivitetet e shërbimit ushqimor", pra veprimtaria e shërbimeve hotelerike (0,5 p.p.), "tregtia me shumicë dhe pakicë" (0,3). p.p.) dhe "ndërtim dhe veprimtari në lidhje me pasuritë e paluajtshme" (0,2 p.p.). Në të kundërt, shkalla e kredive me probleme shënoi rritje te klientët e sektorit industrial (për 0,4 p.p.), e cila është më e pranishme në industrinë ushqimore, tekstile dhe industritë e tjera përpunuese.¹³

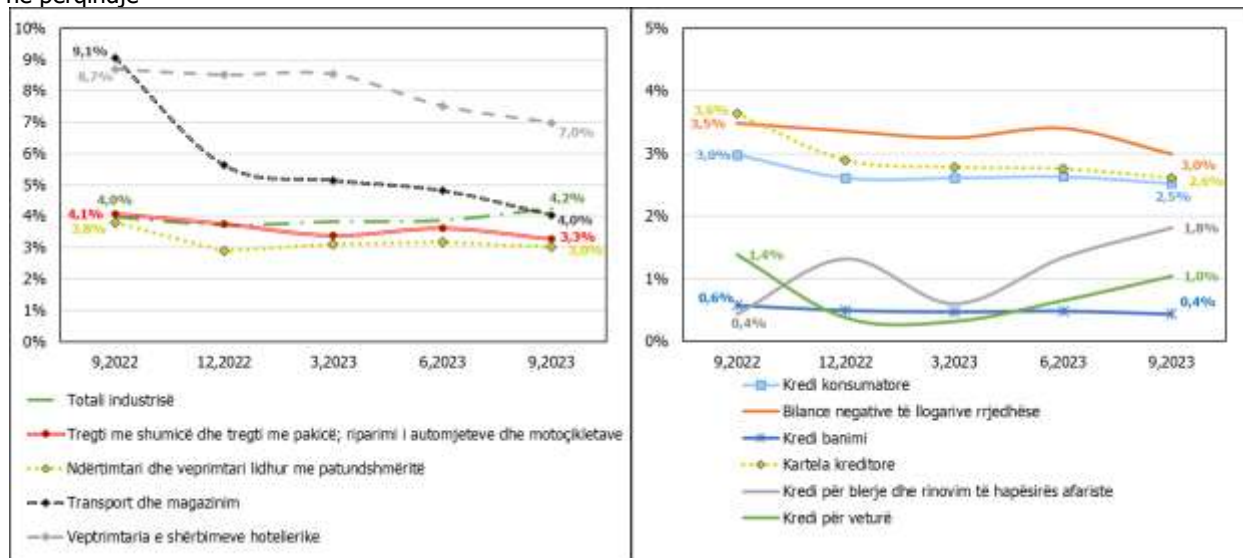
¹² Pa efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, pjesëmarrja e kredive me probleme në totalin e kredive të korporatave mbeti e pandryshuar në 12,6%, si në tremujorin paraardhës, e cila është në nivelin e shkallës më të ulët të arritur në dhjetë vitet e fundit.

¹³ Pjesa tjetër e industrisë përpunuese përfshin të gjitha degët e industrisë përpunuese përveç industrisë ushqimore, industrisë tekstile dhe prodhimit të veshjeve dhe këpucëve, industrisë kimike, prodhimit të materialeve të ndërtimit, prodhimit dhe përpunimit të karburanteve, prodhimit të produkteve farmaceutike, prodhimi i metaleve, makinerive, veglave dhe pajisjeve.

Grafiku nr. 7

Shkalla e kredive me probleme sipas veprimtarive individuale dhe produkteve kreditore në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Pas stagnimit në tre tremujorët e mëparshëm, shkalla e kredive me probleme në portofolin kreditor të amvisërive u ul minimalisht në nivelin 1,8%.¹⁴ Shkallët e kredive me probleme në dy kategoritë më të mëdha të kredive të amvisërive, përkatësisht kreditë konsumatore dhe ato banesore, shënuan rënie minimale gjatë tremujorit të tretë dhe janë 2,5%, përkatësisht 0,4%. Gjithashtu, kjo shkallë është më e ulët për kreditë e mbitërheqjes dhe kartave të kreditit dhe më e lartë për kreditë e hapësirës biznesore dhe kreditë e automjeteve.

Më 30.9.2023, shkalla vjetore e mospagesës së kredive të rregullta të subjekteve jofinanciare mbeti në të njëjtin nivel si më 30.6.2023. E analizuar sipas sektorëve të veçantë, kjo shkallë te sipërmarrjet u rrit minimalisht (për 0,1 p.p. në nivelin 1%), ndërsa te amvisëritë mbeti e pandryshuar në nivelin 0,9%. Bankat mbajtën kryesisht rezervën mesatar të kredive në të njëjtin nivel me fundin e tremujorit të dytë. Vetëm në kuadër të portofolit të rregullt kreditor bankat vlerësuan rritje të rrezikut nga sektori i amvisërive, i cili u manifestua me një rritje minimale prej 0,1 p.p. mbi nivelin mesatar të rrezikshmërisë së kredive të rregullta të amvisërive. Megjithatë, si zakonisht, rreziqet e portofolit kreditor të sektorit të korporatave vazhdojnë të vlerësohen nga bankat në një nivel shumë më të lartë krahasuar me vendosjet ndaj sektorit të amvisërive.

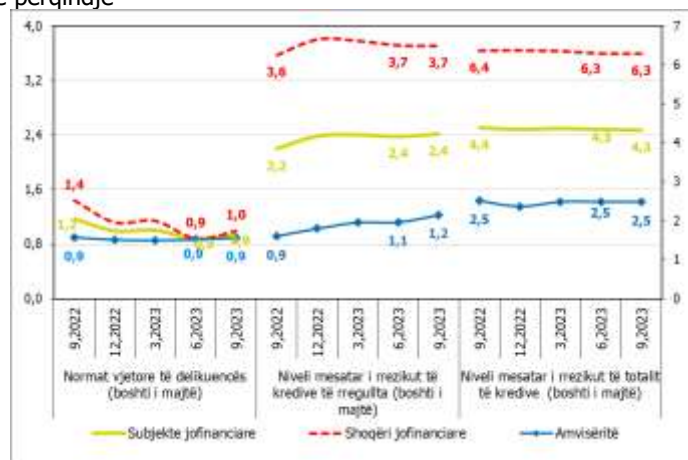
¹⁴ Duke përjashtuar efektin e fshirjeve të detyrueshme neto, raporti i kredive me probleme ndaj amvisërive mbetet i pandryshuar nga tremujori i mëparshëm dhe qëndron në nivelin 5,4%, që është pak mbi nivelin e mesatares lëvizëse 10-vjeçare.

Kështu, në fund të tremujorit të tretë të vitit 2023, humbjet e pritshme kreditore për kreditë e rregullta të shoqërive jofinanciare janë në nivelin 3,7%, që është dukshëm më e lartë se e amvisërive (1,2%), megjithëse normat vjetore të mospagesës në të dy sektorët janë thuajse të barabarta (1% për sektorin e korporatave dhe 0,9% për amvisëritë). Duke marrë parasysh mjedisin ende të pafavorshëm dhe të pasigurt në të cilin operojnë bankat, është e nevojshme të monitorohet me vigjilencë cilësia e portofolit kreditor dhe ndarja e duhur dhe në kohë e rezervës për të mbuluar humbjet e pritshme kreditore.

Grafiku nr. 8

Shkallët vjetore të mospagesës dhe niveli mesatar i rrezikut të kredive të rregullta dhe totale, sipas sektorëve të veçantë në përqindje

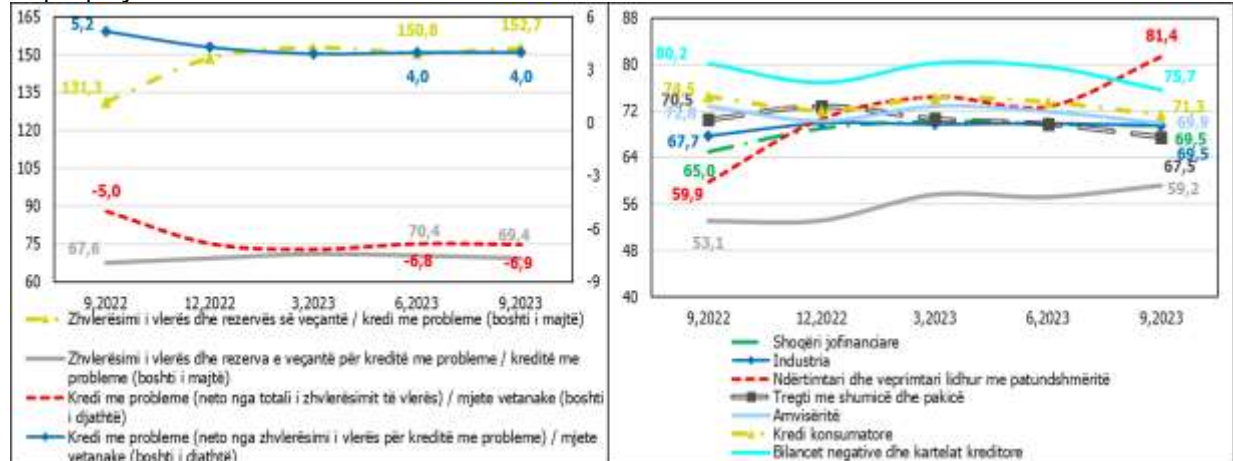
Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Mospagesa e plotë eventuale e kredive me probleme, pra vëllimi i humbjeve të papritura të kredive mbi këtë bazë do të kishte një ndikim të kufizuar në aftësinë e pagesës të sistemit bankar vendas. Kjo për shkak të mbulimit të lartë të kredive me probleme nëpërmjet zhvlerësimit të këtyre kredive (69,4%), ndonëse në tremujorin e tretë të vitit 2023 shënoi një rënie të lehtë për 1 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin paraardhës. Shuma e parazervuar e kredive me probleme vazhdon të jetë e ulët dhe zë vetëm 4% të aktiveve të vetë sistemit bankar, që mbetet e pandryshuar në bazë tremujore. Kështu, edhe duke supozuar mospagesën e plotë të kredive me probleme, kjo nuk do të kërcënonte aftësinë e pagesës të sistemit bankar.

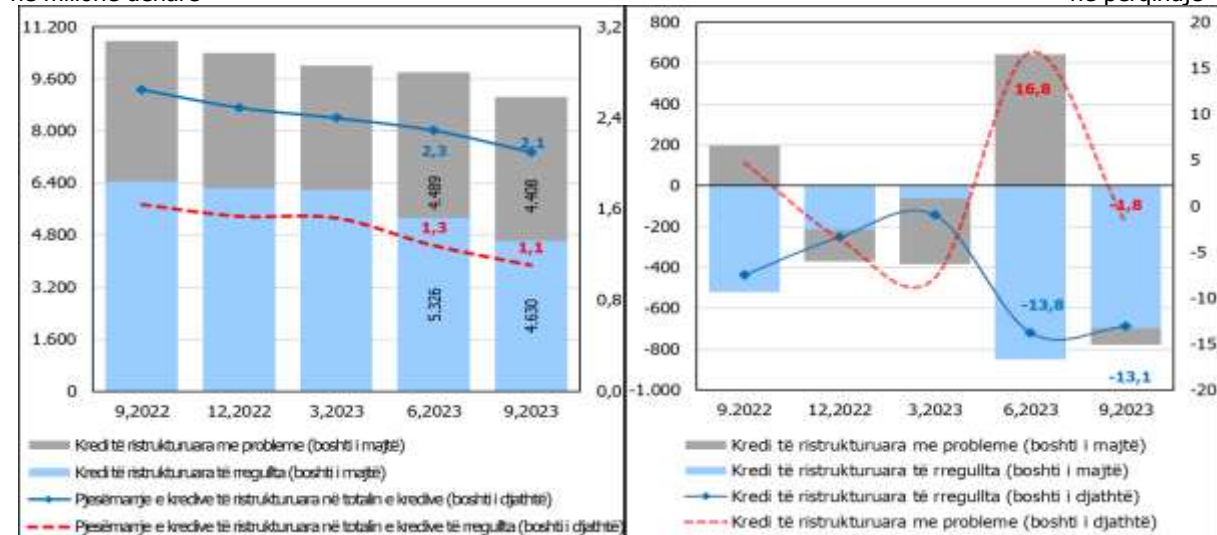
Grafiku nr. 9

Mbulimi i kredive me probleme nëpërmjet zhvlerësimit (majtas) dhe me aktivitete individuale dhe produkte kreditore (djathtas)
në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Grafiku nr. 10 Kreditë e ristrukturuara të subjekteve jofinanciare (majtas) dhe ndryshimi i tyre tremujor (djathtas)
në milionë denarë

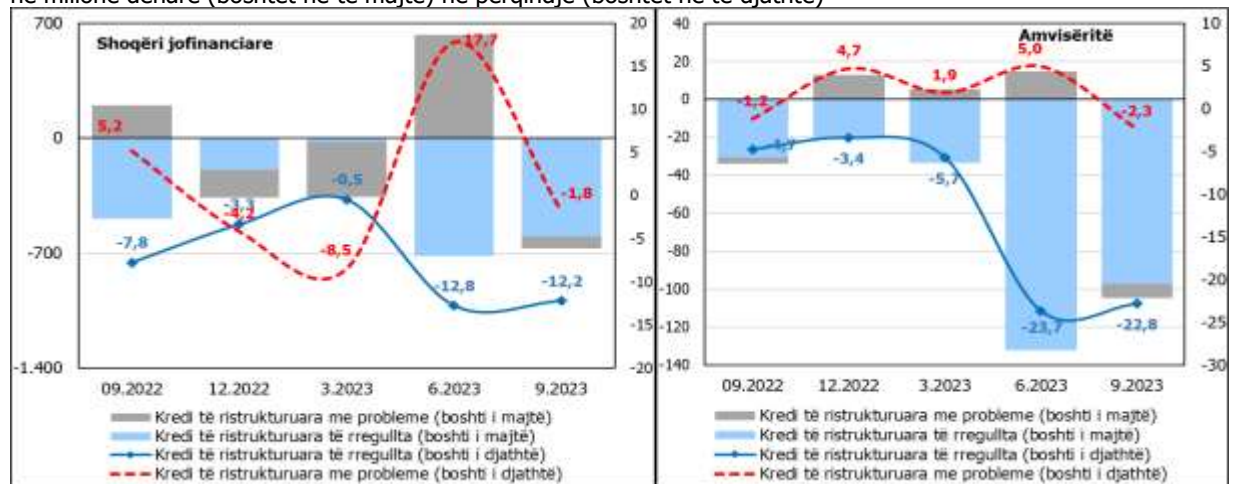
Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Kreditë e ristrukturuara për nga natyra e tyre janë kredi që duhen monitoruar më me kujdes, sepse ristrukturimi kryhet për kërkesat e klientëve që kanë një situatë të përkeqësuar financiare. Në fakt, këto kredi janë një faktor potencial për rritjen e kredive me probleme nëse ristrukturimi nuk arrin objektivat e pritura për përshtatjen e barrës së kredisë me situatën financiare të klientit. Prireja në rënie e kredive të ristrukturuara që filloi në vitin 2022 vazhdoi edhe në tremujorin e tretë të vitit 2023, në mënyrë që përfaqësimi i këtyre kredive në total dhe kredi të rregullta u zvogëlua më tej në nivelet 2,1%, përkatësisht 1,1%. Rënia e kredive të rregullta të ristrukturuara u ngadalësua lehtë këtë tremujor (rënie për 696 milionë denarë ose për 13,1%),

krahasuar me fundin e tremujorit të dytë të vitit 2023, kur ato u ulën për 849 milionë denarë ose për 13,8%. Pavarësisht pjesëmarrjes së ulët, janë këto kredi që kërkojnë vëmendje dhe monitorim të veçantë, sepse një ristrukturim i dështuar do të rezultonte me kredi të reja me probleme. Në të njëjtën kohë, kreditë e ristrukturuara me probleme shënuan rënie prej 81 milionë denarë ose 1,8% në bazë tremujore. Konfirmimi i rrezikut më të lartë të perceptuar nga bankat nga kreditë e rregullta të ristrukturuara janë humbjet më të larta të pritshme kreditore që lënë mënjane për këto kredi. Kështu, mbulimi i tyre nëpërmjet zhvlerësimit më 30.9.2023 është 23,2% (ritje minimale tremujore prej 0,1 p.p.) dhe është dukshëm më i lartë, krahasuar me mbulimin nëpërmjet zhvlerësimit të totalit të kredive të rregullta prej 2,4% (2,4% më 30.6.2023). Në të kundërt, mbulimi i kredive me probleme të ristrukturuara me rezerva të veçuara (prej 67,8%) është i ngjashëm me mbulimin e totalit të kredive me probleme (prej 69,4%).

Grafiku nr. 11 Ndryshimi tremujor i kredive të ristrukturuara, sipas sektorëve të veçantë në milionë denarë (boshtet në të majtë) në përqindje (boshtet në të djathtë)

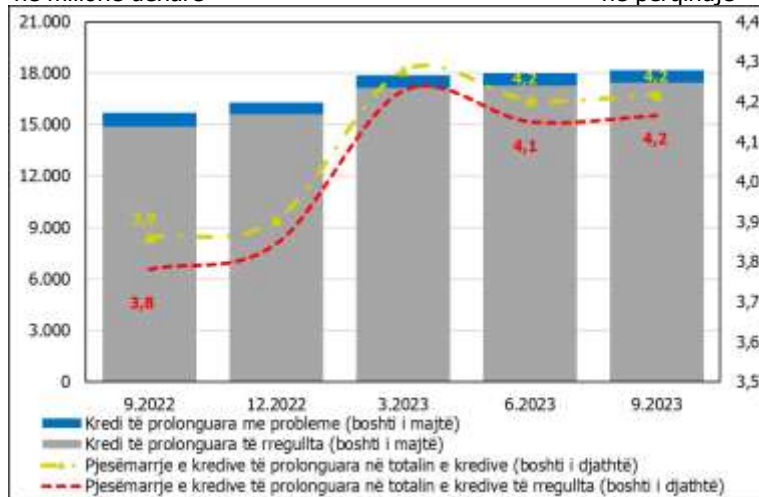
Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Nga pikëpamja sektorale, prirjet në rënie, si në tremujorin e mëparshëm, vërehet edhe te kreditë e ristrukturuara të ndërmarrjeve (rënie prej 12,2% ose 599 milionë denarë) dhe të amvisërive (rënie prej 22,8% ose 97 milionë denarë). Kreditë e ristrukturuara të rregullta të shoqërive jofinanciare janë në rënie thuajse në të gjitha veprimtaritë ekonomike, por industria ushqimore dhe tregtia me shumicë dhe pakicë kanë kontributin më të madh prej 80,4% në rënien tremujore të vëllimit të kredive të ristrukturuara të rregullta. Tek amvisëritë, kredia konsumatore e ristrukturuar, me një rënie prej 23%, është shtytësi kryesor i rënies tremujore të kredive të ristrukturuar të amvisërive, ndërsa një kontribut relativisht më të vogël kanë kreditë e ristrukturuara banesore, të cilat ranë për 21,8%. Kreditë e ristrukturuara të shoqërive jofinanciare kanë një nivel mesatar rreziku më të lartë (46,1%) krahasuar me kreditë e ristrukturuara të sektorit të "amvisërisë", ku niveli mesatar i rrezikut është 31,7%, por të dy sektorët kanë pothuajse të njëjtën shkallë të kredive me probleme, 48,8% te ndërmarrjet dhe 48% te amvisëritë. Ristrukturimi përfaqësohet kryesisht nga shoqëritë jofinanciare, të cilat zënë 92,9% të totalit të portofolit të ristrukturuar kreditor¹⁵.

¹⁵ Më 30.9.2023, në portofolet kreditore të subjekteve juridike jofinanciare dhe të amvisërive, kredia e ristrukturuar zë 4%, përkatësisht 0,3%.

Grafiku nr. 12 Kreditë e zgjeruara të subjekteve jofinanciare sipas statusit në milionë denarë në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, kreditë e zgjatura të rregullta (ku zgjatja e maturimit, në pajtim me rregulloren, nuk bëhet për shkak të vështirësive financiare të klientëve) shënuan lëvizje të qëndrueshme, të ngjashme me tremujorin e mëparshëm. Kështu, gjithsej kreditë e zgjeruara u rritën për 0,9%, përkatësisht për 154 milionë denarë në baza tremujore, që është rritje thuajse e njëjtë si në tremujorin e dytë të vitit 2023. Struktura e tyre mbeti e pandryshuar, kështu që vazhdojnë të mbizotërojnë kreditë e zgjeruara të rregullta (pjesëmarrje prej 95,9%), e cila kushtëzoi plotësisht rritjen tremujore të totalit të kredive të zgjeruara. Nga aspekti sektoral, zgjatja e afatit është më e pranishme te shoqëritë jofinanciare (me pjesëmarrje të pandryshuar prej 91,3%), dhe është më e përfaqësuar në sektorët "industri" dhe "tregti me shumicë dhe pakicë", dhe zakonisht janë kreditë qarkulluese që miratohen në bazë të analizës së funksionimit të subjekteve juridike. Zgjerimi mund të jetë një burim potencial rreziku, veçanërisht nëse përdoret si një mënyrë për të lehtësuar barrën financiare të shoqërive jofinanciare për të përballuar goditjet aktuale. Megjithatë, materializimi i këtij rreziku do të kishte efekte të kufizuara, për shkak të përfaqësimit aktualisht të ulët të kredive të zgjeruara në totalin e portofolit kreditor të bankave (4,2% në fund të tremujorit të tretë 2023). Në të njëjtën kohë, kjo pjesëmarrje është më e lartë në portofolin kreditor të shoqërive jofinanciare, ku kredia e dhënë zë 8%¹⁶, krahasuar me sektorin e amvisërive, ku pjesëmarrja e këtyre kredive është e parëndësishme dhe e qëndrueshme (0,7%)¹⁷.

1.2 Testi i stresit të rezistencës së sistemit bankar ndaj rritjes së rrezikut kreditor

Rezultatet e simulimeve për rezistencën e sistemit bankar ndaj goditjeve që ndikojnë në rritjen e rrezikut kreditor konfirmojnë rezistencën e sistemit bankar

¹⁶ Tek shoqëritë jofinanciare, rrezikshmëria mesatare e kredive të zgjeruara u rrit në baza tremujore dhe arriti në 8,5% (7,7% në fund të tremujorit të dytë 2023), ndërkohë shkalla e kredive me probleme u ul minimalisht në 4,4% (4,5% në tremujorin e mëparshëm).

¹⁷ Tek amvisëritë, rrezikshmëria mesatare e kredive të zgjeruara është 1% (0,9% në fund të tremujorit të dytë 2023), kurse shkalla e kredive me probleme u rrit lehtë në 0,7% (0,5% në tremujorin paraardhës).

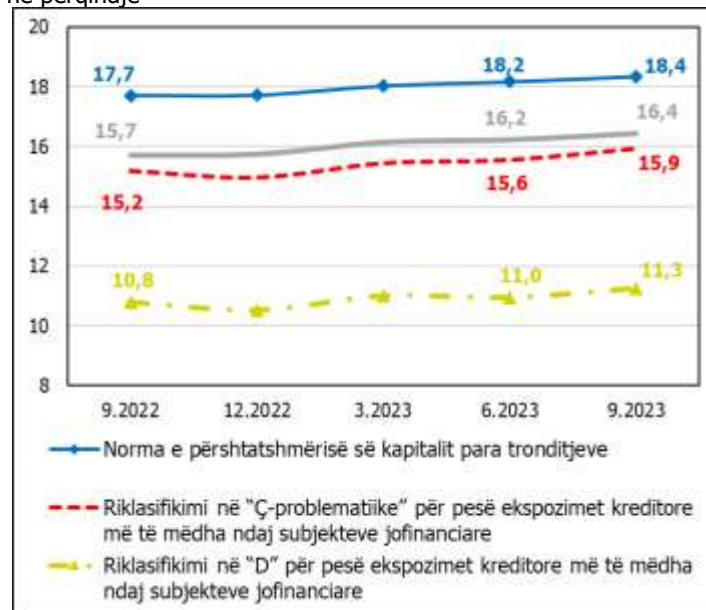

vendas. Shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar nuk ulet nën 8% ndaj simulimeve të veçanta hipotetike. Gjatë një simulimi ekstrem të transferimit të 30% të ekspozimit të kredive ndaj subjekteve jofinanciare, nga ajo ekzistuese në dy kategoritë e ardhshme me rrezik më të lartë, shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar ulet për 5,1 p.p. në raport me nivelin fillestar, pra nga 18,4% në 13,3%, që është një rezultat pak më i mirë krahasuar me tremujorin e fundit.

Grafiku nr. 13

Efektet në shkallën e mjaftueshmërisë së kapitalit të riklasifikimit të ekspozimeve më të mëdha të kredive ndaj subjekteve jofinanciare (përfshirë palët e lidhura) në kategori me rrezik më të lartë

në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Në simulimin e realizimit të rrezikut të përqendrimit në portofolin kreditor, nëpërmjet një kalimi të supozuar të 5 klientëve më të mëdhenj nga sektori jofinanciar i secilës bankë veçmas, nga kategoria aktuale e rrezikut (kryesisht "A"), në kategoria e rrezikut "B-me probleme", shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit në nivel të sistemit bankar zvogëlohet nga 18,4% fillestare në 15,9%, që paraqet një përmirësim të lehtë krahasuar me tremujorin e fundit (rënie prej 2,6 p.p.). Më 30.9.2023, ulja e shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit në këtë lloj simulimi për një bankë individuale do të shkonte nga 0,9 pikë përqindje në 4,4 pikë përqindjeje, ndërsa kjo normë nuk do të binte për asnjë bankë nën 8 %.

Rezistenca e sistemit bankar shqyrtohet gjithashtu duke kryer një simulim ekstrem të bazuar në një kombinim prej tetë¹⁸ goditjeve hipotetike të përkeqësimit të cilësisë së portofolit kreditor të sektorit jofinanciar.

¹⁸ Tetë goditjet hipotetike të ekspozimit të rrezikut ndaj subjekteve jofinanciare për secilën bankë janë si më poshtë: 1. Mospagesa e plotë e ekspozimit ekzistues të kredive me probleme; 2. Pjesa e kredive të rregullta, ku ka vonesa në shlyerje për më shumë se 32 ditë, marrin statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e mesatares së 2*dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-rregullt", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe

Edhe në këtë simulim ekstrem, mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar nuk ulet nën minimumin e përcaktuar. Në fakt, pas këtij simulimi, shkalla e mjaftueshmërisë së kapitalit zvogëlohet për 5,6 pikë përqindjeje në nivelin 12,5%¹⁹ (5.6 p.p. përkatësisht 12,3% në fund të tremujorit të dytë 2023). Goditjet do të çonin në përthithjen e 30,8% të shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit fillestar, i cili është pak më poshtë se niveli i tremujorit të mëparshëm (31% i nivelit fillestar të shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit). Efekti më i madh mbi shkallën e mjaftueshmërisë së kapitalit është ristrukturimi i ri i supozuar i ekspozimit ndaj rrezikut kreditor që bankat do të zbatonin në ekspozimin e rregullt, ku aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare (kontribut prej 40,9% në uljen e mjaftueshmërisë së kapitalit), e cila pasohet nga përkeqësimi i cilësisë së ekspozimit të kredive, ku është rënë dakord për një shlyerje të njëhershme të kryegjësë dhe që maturohet në vitin e ardhshëm (kontributi prej 15,5%) dhe rritja e supozuar e periudhës së vonesës prej më shumë se 32 ditë, për disa nga kreditë e rregullta, ku ka vonesë në shlyerje deri në 32 ditë (kontributi prej 15,1%)²⁰.

"D" në secilën bankë veç e veç; 3. totali i ekspozimit të rregullt të ristrukturuar, i cili aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare, merr statusin me probleme; 4. ristrukturime të reja të ekspozimit të rregullt të kredive, që aktualisht nuk kanë vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare, të zvogëluara për ekspozimin e kredive me një shlyerje të njëhershme të dakorduar të kryegjësë për vitin e ardhshëm. Vëllimi i ristrukturimeve të reja bazohet në mesataren e 2*dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoria e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C-rregullt" në secilën bankë veç e veç; 5. Një pjesë e kredive me periudhë mospagese të miratuar që skadon në një periudhë prej një tremujori deri në një vit, pas datës së njoftimit, marrin statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e mesatares së 2*dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "A", "B" dhe "C-rregullt", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 6. Një pjesë e ekspozimit të zgjeruar, që aktualisht nuk ka vonesë në përmbushjen e detyrimeve monetare, merr statusin me probleme dhe kjo pjesë përcaktohet në lartësinë e mesatares së 2*dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "A", "B dhe "C-rregullt", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç; 7. Një pjesë e ekspozimit kreditor të rregullt, të paristrukturuar dhe të pazgjeruar, që aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare dhe ku është dakorduar një shlyerje njëhershme e kryegjësë dhe që duhet të paguhet në vitin pasardhës, merr statusin me probleme. Pjesa që merr statusin me probleme përcaktohet në lartësinë e shumës së mesatares së 2*dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit nga kategoria e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "C me probleme", "Ç" dhe "D" në secilën bankë veç e veç dhe mesataren e 2* dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit nga kategoria e rrezikut "A", në kategoritë e rrezikut "B" dhe "C- rregullt" në secilën bankë veç e veç; dhe 8. Disa nga kreditë e rregullta ku ka vonesë në shlyerje deri në 32 ditë, e rrisin periudhën e vonesës me më shumë se 32 ditë. Pjesa që rrit periudhën e vonesës përcaktohet në lartësinë e mesatares së 2*dhjetëvjeçarëve të shkallës së kalimit të shumës së ekspozimit nga kategoritë e rrezikut "A", në "B" dhe "C-rregullt" në secilën bankë veç e veç. Mbulimi nëpërmjet zhvlerësimit pas secilës prej tetë goditjeve është i njëjtë me atë para goditjes.

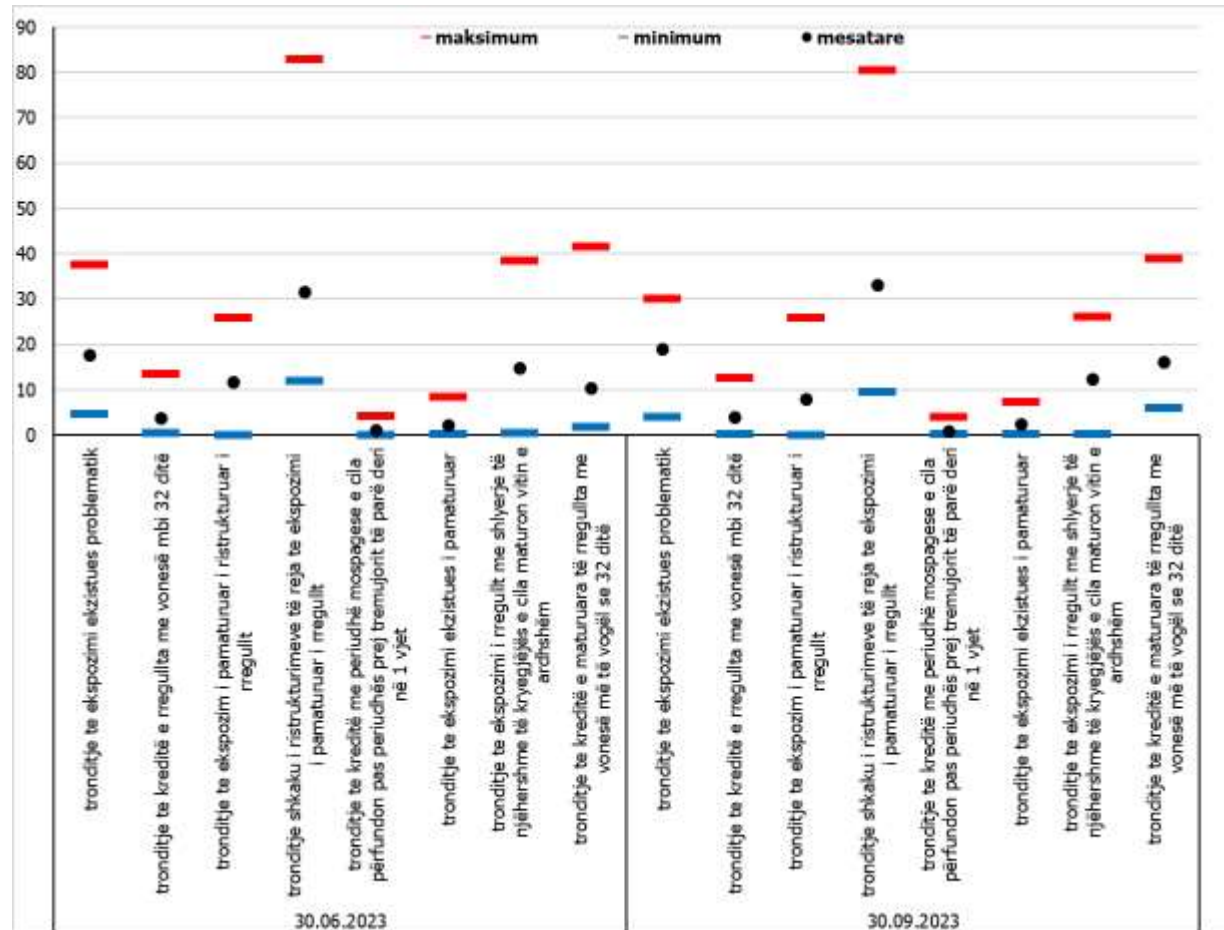
¹⁹ Shkalla fillestare e mjaftueshmërisë së kapitalit të sistemit bankar është pa "BZhMV" SHA Shkup, e cili është përjashtuar nga ky simulim.

²⁰ Cilësia e ristrukturimeve të reja të ekspozimit të rregullt të kredive që aktualisht nuk ka vonesa në përmbushjen e detyrimeve monetare, e zvogëluar me ekspozimin e kredive me një shlyerje njëhershme të rënë dakord të kryegjësë që maturohet në vitin e ardhshëm dhe rritja e supozuar në periudha e vonesës prej më shumë se 32 ditësh, një pjesë e kredive të rregullta në të cilat ka një vonesë në shlyerje prej deri në 32 ditë, shfaqin një përkeqësim të caktuar, ndërsa cilësia e ekspozimit të kredive, ku është rënë dakord për shlyerjen e njëhershme të kryegjësë dhe që maturohet në vitin në vijim, tregon përmirësim, kështu që kontributi i tyre në uljen e shkallës së mjaftueshmërisë së kapitalit krahasuar me tremujorin e dytë 2023 u rrit për 1,5 p.p. dhe 3.3 p.p., përkatësisht u ul për 3,6 p.p.

Grafiku nr. 14

Shpërndarja e humbjeve të reja të pritshme të kredive sipas goditjeve individuale në përqindje

Burimi: Llogaritjet e Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

2. Rreziku valutor

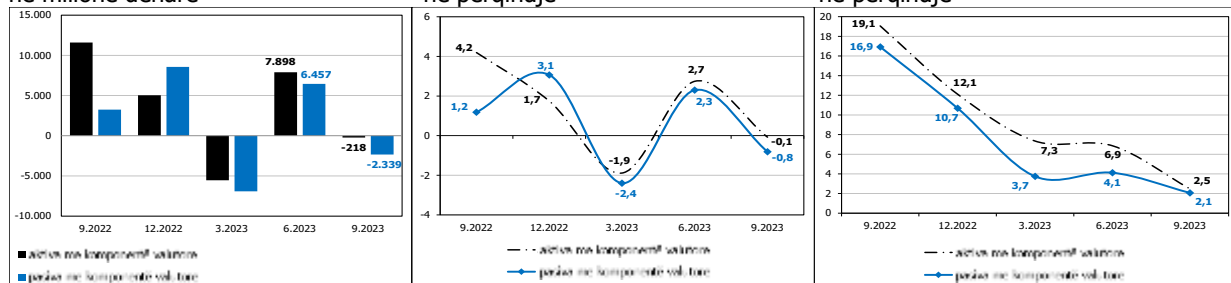
Në tremujorin e tretë të vitit 2023, ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor mbeti mesatar, pavarësisht zgjerimit të hendekut midis aktives dhe pasives me komponent valutor dhe të pozicionit të hapur valutor. Zgjerimi është kryesisht një pasqyrim i pakësimit të ndjeshëm të depozitave në euro të institucioneve financiare jorezidente. Krahas kësaj, ndryshime strukturore u vërejtën edhe në aktiven me komponent valutor nëpërmjet pakësimit të investimeve në letra me vlerë me komponent euro për llogari të rritjes së depozitave në euro pranë bankave të huaja. Pavarësisht rritjes së pozicionit të hapur valutor, pjesëmarrja e tij në mjetet vetanake (11,8%) mbetet shumë nën kufirin rregullator prej 30%.

Ekspozimi i tërthortë i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor u ul në krahasim me tremujorin e dytë të vitit 2023, i cili vjen si pasojë e uljes së pjesëmarrjes së kredive me komponent valutor në totalin e kredive, si për ndërmarrjet ashtu edhe për amvisëritë. Megjithatë, rreziku i materializimit të rrezikut të tërthortë valutor është i kufizuar për shkak të strategjisë së shënjestrimit të kursit valutor.

Grafiku nr. 15

Ndryshimi tremujor (majtas dhe në mes) dhe vjetor (djathtas) në aktiven dhe pasiven me komponent valutor *

në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore, përkatësisht raporti i pozicionit të hapur valutor në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Mjetet janë në bazë neto, të zvogëluara nëpërmjet zhvlerësimit për kërkesat që klasifikohen në kategoritë e rrezikut "C", "D" dhe "E" në pajtim me rregulloren e menaxhimit të rrezikut valutor. BZhMV nuk është përfshirë në analizë sepse, në pajtim me rregulloret ligjore, rregullat për pozicionin e hapur valutor nuk zbatohen për këtë bankë.

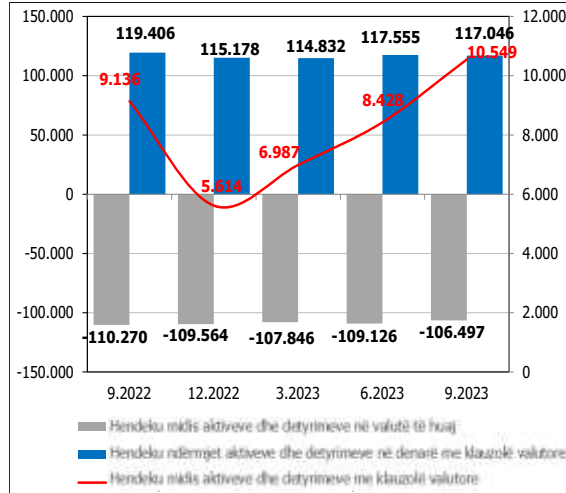
Dallimi ndërmjet aktives dhe pasives me komponent valutor shënoi zgjerim të mëtejshëm dhe më 30.9.2023 arriti në 10.549 milionë denarë, që krahasuar me tremujorin e mëparshëm, u zgjerua për 2.121 milionë denarë ose për 25,2%. Zgjerimi i hendekut ndodh në kushte të zvogëlimit të mjeteve dhe të detyrimeve me komponent valutor, gjatë rënies dukshëm më të madhe të pasives (për 2.339 milionë denarë ose për 0,8%)²¹ nga rënia e aktives me komponent valutor (për 218 milionë denarë ose 0,1%)²². Hendeku i kapitalit shënoi 11,7%, që është 2,2 pikë përqindje më i lartë, krahasuar me tremujorin e mëparshëm, por vetëm 0,6 pikë përqindje më i lartë se i njëjti tremujor të vitit të mëparshëm, kur edhe raporti ishte dyshifror. Pozicioni i hapur valutor²³ në mjetet vetanake merr pjesë me 11,8%, që është mbi mesataren dhjetëvjeçare prej 7,7%, por vazhdon të jetë shumë nën kufirin rregullator prej 30%.

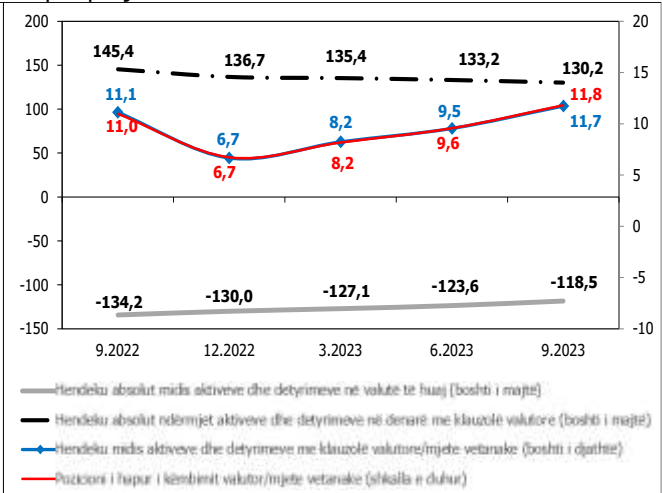
Grafiku nr. 16

Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me një komponent valutor (majtas) dhe pjesëmarrja e hendekut midis aktives dhe pasives me komponent valutor në mjetet vetanake (djathtas)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Dinamika e ndryshimeve të aktives dhe pasives me komponent valutor në bazë tremujore është e ndryshueshme, ndërkohë që në bazë vjetore vihet re prirje e theksuar në rënie e shkallëve të rritjes në tremujorët e fundit, që tregon për ulje të euroizimit të bilancit të bankave. Rënia e aktives me komponent valutor, në kushtet e rritjes së totalit të aktives, ndikoi që pjesëmarrja e saj në totalin e aktives të ulet për 0,4 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin e mëparshëm. Një përfundim të ngjashëm mund të nxirret edhe për pasiven me komponent valutor, pjesëmarrja e së cilës në totalin e pasives ra për 0,6 pikë përqindjeje. Pjesëmarrja e aktives dhe e pasives me komponent valutor në totalin e aktives dhe pasives shënoi rënie për të tretin tremujor radhazi.

²¹ Zvogëlimi i pasives me komponent valutor në bazë tremujore është kryesisht pasojë e rënies së theksuar të depozitave në valutë të jorezidentëve për 6.263 milionë denarë. Nga ana tjetër, rënien e zbut rritja e mjeteve në llogaritë rrjedhëse dhe detyrimet afatshkurtra për 3.094 milionë denarë, si dhe rritja e depozitave në valutë të personave fizikë për 2.101 milionë denarë.

²² Zvogëlimi i aktives me komponent valutor në bazë tremujore në masë të madhe rezultojnë nga zvogëlimi i mjeteve financiare në valutë që mbahen deri në maturim për 2.578 milionë denarë dhe ato që janë në dispozicion për shitje për 1.039 milionë denarë, si dhe nga zvogëlimi i kredive me komponent valutor për 1.007 milionë denarë gjatë depozitave të rritura në valutë të huaj për 4.370 milionë denarë.

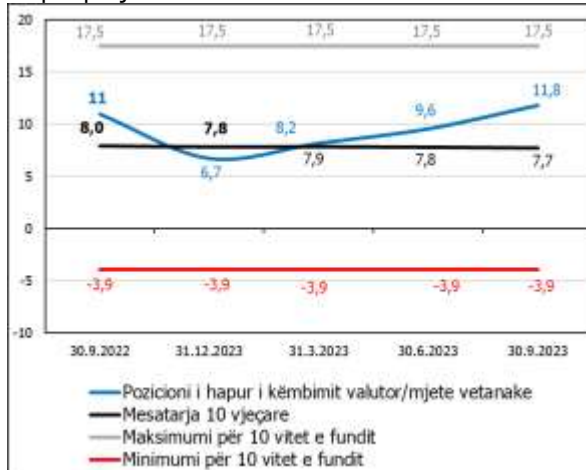
²³ Në përlogaritjen e pozicionit të hapur valutor, krahas hendekut midis aktives dhe pasives së bilancit me komponent valutor, përfshihet edhe hendeku midis aktives dhe pasives jashtë bilancit me komponent valutor.

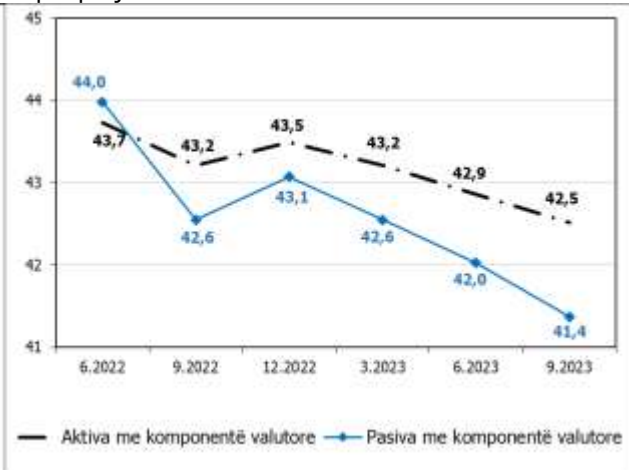
Grafiku nr. 17

Mesatarja, minimumi dhe maksimumi dhjetëvjeçar i treguesit ODP/mjetet vetanake (majtas) dhe pjesëmarrja e aktives dhe e pasives me komponent valutor* në totalin e aktives së bankave (djathtas)

në përqindje

në përqindje

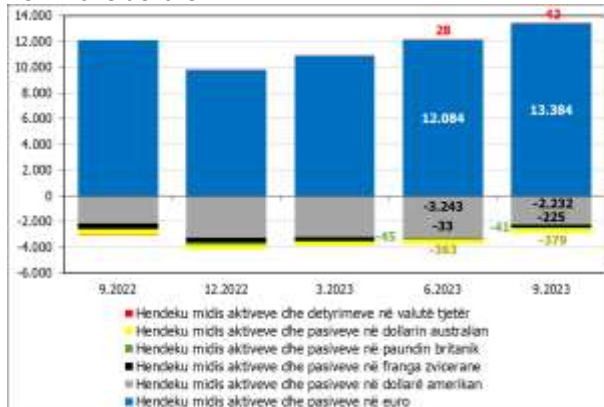
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Në kuadër të aktives, kërkesat merren në bazë neto, pra zvogëlohen për shumën e zhvlerësimit të kryer. BZHMV është përjashtuar nga analiza.

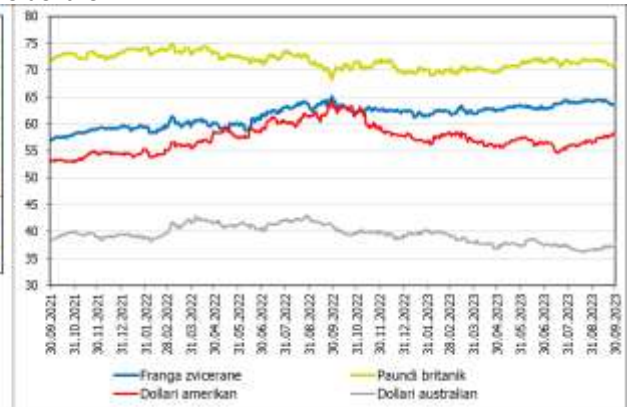
Grafiku nr. 18

Struktura e hendekut midis aktives dhe pasives me komponent valutor sipas valutës (majtas) dhe lëvizja e kursit valutor të dinarit kundrejt dollarit amerikan, frangut zviceran, funtit britanik dhe dollarit australian (djathtas)

në milionë denarë

në denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Analiza sipas valutave të veçanta tregon se pozicioni afatgjatë pothuajse në tërësi rezulton nga hendeku pozitiv të mjetet me komponent euro, në vlerë prej 13.384 milionë denarë. Hendeku ndërmjet aktives dhe pasives në euro dhe denarë me klauzolë euro, në bazë tremujore, u zgjerua për 1.300 milionë denarë ose për 10,8%, që është pasojë e rënies

më të madhe të pasives sesa aktives në këtë valutë²⁴. Hendeku ndërmjet aktives dhe pasives me komponent dollari mbetet negativ, por është ngushtuar dukshëm në krahasim me tremujorin e mëparshëm (për 1.011 milionë denarë ose për 31,2%) për shkak të rritjes së aktives dhe zvogëlimit të pasives²⁵. Ngjashëm si në tremujorin e mëparshëm, normat më të larta të interesit shkaktuan rritjen e investimeve të disa bankave të nivelit të dytë në letra me vlerë në këtë valutë. Vlera e dollarit amerikan në raport me euron dhe më pas në raport me denarin shënoi ndryshime të vogla, kështu që ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të ndryshimit të vlerës së kësaj valute mbeti i ulët. Pozicioni valutor i bankave me valutat e tjera mbeti i shkurtër²⁶, por kontributi i tij në hendekun total është shumë i vogël për shkak të pjesëmarrjes së ulët të këtyre valutave në strukturën valutore të aktives dhe pasives.

Tabela nr. 3

Struktura valutore e aktives dhe pasives me komponent valutor
në përqindje

Valuta	30.6.2023		30.9.2023	
	Aktiva	Pasiva	Aktiva	Pasiva
Euro	90,7	89,2	90,6	89,3
Dollari amerikan	6,3	7,6	6,4	7,4
Franga zvicerane	1,3	1,4	1,3	1,4
Dollari australian	0,5	0,6	0,5	0,6
Paundi britanik	0,5	0,5	0,5	0,5
Të tjera	0,8	0,8	0,7	0,8
Gjithsej	100,0	100,0	100,0	100,0

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Ekspozimi i tërthortë i sistemit bankar ndaj rrezikut valutor shënoi rënie në tremujorin e tretë të vitit 2023 si pasojë e uljes së pjesëmarrjes së kredive me komponent valutor të bizneseve dhe amvisërive. Pjesëmarrja e kredive me komponent valutor në totalin e kredive të sektorit jofinanciar më 30.9.2023 shënoi vlerën 42,8%, që paraqet një rënie tremujore prej 0,5 pikë përqindjeje pas rritjes së njëpasnjëshme në gjashtë tremujorët

²⁴ Aktivja me komponent euro u ul për 439 milionë denarë ose 0,2%, që kryesisht është rezultat i pakësimit të mjeteve financiare me komponent euro që mbahen deri në maturim për 2.620 milionë denarë dhe atyre që janë në dispozicion për shitje për 1.046 milionë denarë, si dhe kreditë me komponent euro për 1.032 milionë denarë (nga të cilat kreditë në denarë me klauzolë euro për 878 milionë denarë dhe kreditë në euro për 154 milionë denarë), ndërsa rënia është zbutur me rritjen e depozitave në euro në bankat e huaja për 2.927 milionë denarë, si dhe mjetet monetare, ekuivalentët monetarë, ari dhe metalet e çmuara për 998 milionë denarë. Pasivja me komponent euro u ul për 1.739 milionë denarë ose 0,7%, që vjen si pasojë e uljes së depozitave të jorezidentëve për 5.506 milionë denarë dhe zvogëlimit të pasives së mbetur jashtë bilancit për 1.628 milionë denarë, ndërsa rritje më e theksuar u regjistrua në mjetet në llogaritë rrjedhëse dhe detyrimet e tjera afatshkurtra për 3.302 milionë denarë dhe depozitat në euro të personave fizikë për 2.022 milionë denarë.

²⁵ Aktivja me komponent dollari u rrit për 321 milionë denarë ose 1,7%, ndërsa këtu ndikoi rritja e depozitave në dollarë në bankat e jashtme për 657 milionë denarë dhe mjetet financiare me komponent dollari të mbajtura deri në maturim për 277 milionë denarë, kurse rënia vërehet në mjete monetare, ekuivalentët monetarë, ar dhe metalet e çmuara për 549 milionë denarë. Pasivja me komponent dollari ra për 690 milionë denarë, ndërkaq rënia në masë të madhe vjen si pasojë e zvogëlimit të depozitave në dollarë të jorezidentëve për 755 milionë denarë, si dhe mjeteve në llogaritë rrjedhëse dhe detyrimeve të tjera afatshkurtra për 363 milionë denarë. Rënia zbutet me rritjen e depozitave në dollarë të ndërmarrjeve dhe amvisërive për 362 milionë denarë (nga të cilat ndërmarrjet për 230 milionë denarë dhe amvisëritë për 132 milionë denarë).

²⁶ Dallimi negativ ndërmjet aktives dhe pasives në funtin britanik dhe denarë me klauzolë në këtë valutë është ngushtuar dhe është 41 milionë denarë. Në rastin e dollarit australian është zgjeruar në 379 milionë denarë dhe në rastin e frangut zviceran, është zgjeruar disa herë dhe është 225 milionë denarë. Diferenca totale me valutat e tjera të papërmendura është pozitive në vlerë prej 42 milionë denarë dhe po zgjerohet.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e tretë të vitit 2023

e mëparshëm dhe ndodh në kushtet e një rënie më të dukshme të pjesëmarrjes së kredive të korporatave dhe një rënie më të vogël të pjesëmarrjes së amvisërive. Megjithatë, duke qenë se afërsisht 99,5% e kredive me komponent valutor janë në euro ose denarë me klauzolë euro, efekti i çdo materializimi të rrezikut të tërthortë valutor zbutet nga zbatimi i politikës së kursit fiks valutor.

Tabela nr. 4

Shpërndarja e bankave sipas pjesëmarrjes së pozicionit të hapur valutor në valuta individuale dhe pozicionit agregat valutor në mjetet vetanake

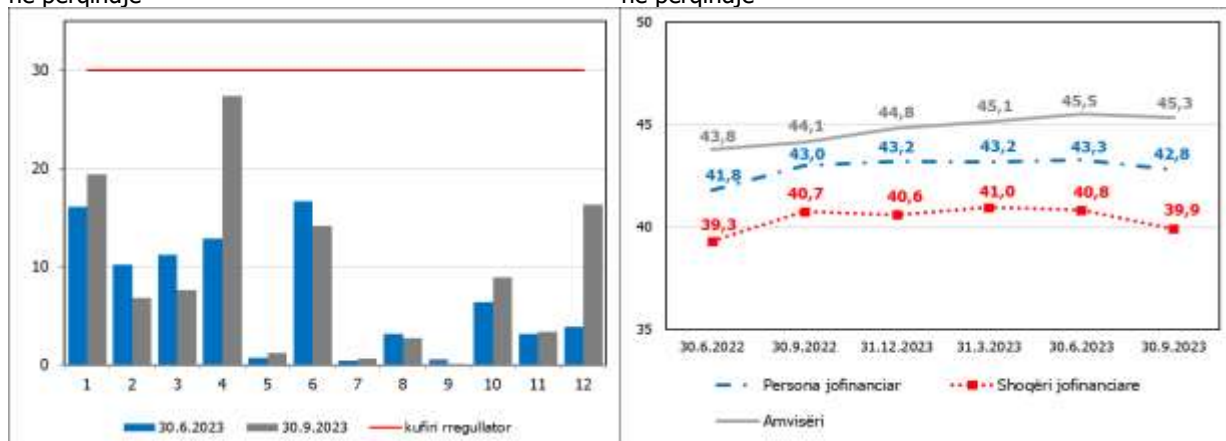
Përshkrimi	Numri i bankave												Pozicioni agregat i këmbimit valutor/mjet e vetanake
	Pozicioni i hapur i këmbimit valutor në monedha të veçanta/mjete vetanake												
	Euro		Dollari amerikan		Franga zvicerane		Paundi britanik		Dollari australian		Të tjera		
	E gjat ë	E shku rtër	E gjatë	E shku rtër	E gjatë	E shku rtër	E gjatë	E shku rtër	E gjatë	E shku rtër	E gjatë	E sh ku rtë r	
nën 5%	3	2	10	2	8	3	11	0	7	1	10	2	5
nga 5% deri më 10%	3												3
nga 10% deri më 20%	3												3
nga 20% deri më 30%	1												1
mbi 30%													

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Pozicioni agregat valutor në raport me mjetet vetanake në fund të tremujorit të tretë të vitit 2023 është i gjatë përveç një banke dhe është nën kufirin rregullator të përcaktuar prej 30%. Raporti sipas bankave individuale lëviz nga 0,2% në 27,4% dhe është zgjeruar në krahasim me tremujorin e mëparshëm.

Grafiku nr. 19

Raporti i pozicionit agregat valutor dhe mjetet vetanake të bankave individuale* (majtas) dhe përqindja e kredive me një komponent valutor në totalin e kredive (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Shtyllat me ngjyrimë më të çela u referohen bankave që kanë një pozicion të shkurtër valutor, por që tregohen në vlerë absolute. BZhMV është përjashtuar nga analiza.

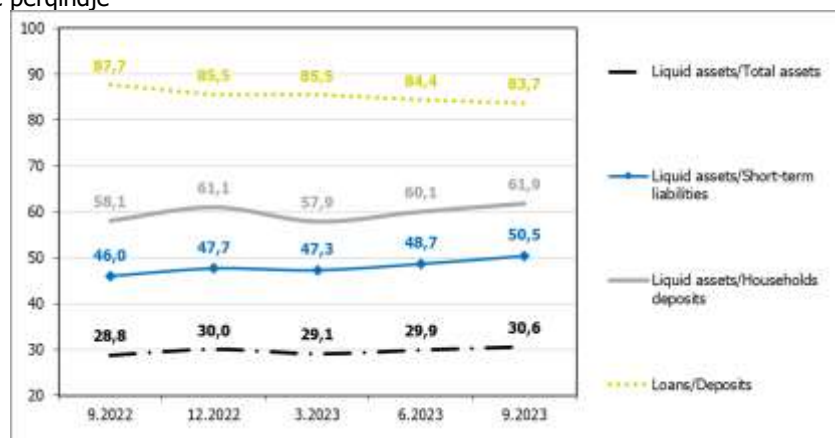
3. Rreziku i likuiditetit

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, pozicioni i likuiditetit të sistemit bankar është i qëndrueshëm dhe i forcuar më tej, duke mundësuar një kapacitet të kënaqshëm të bankave për shërbimin në kohë dhe të rregullt të detyrimeve. të mbështetur nga rritja e mëtejshme e depozitave, mjetet likuide të sistemit bankar u rritën, duke arritur një rritje tremujore prej 2,9%. Në strukturën e tyre, bartës i rritjes ishte rritja e mjeteve të llogarisë në denarë në Bankën Popullore, si dhe rritja e depozitave afatshkurtra të bankave të vendosura në bankat e huaja (kryesisht depozita nga një deri në tre muaj, e disi më pak, depozitat njëditore). Me këtë, treguesit përmes të cilëve monitorohet dhe vlerësohet likuiditeti shënuan lëvizje të vogla në rritje dhe në përgjithësi mbetën brenda niveleve të tyre të qëndrueshme dhe të kënaqshme. Raporti i mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar (Liquidity Coverage Ratio) është 2,7 herë më i lartë krahasuar me minimumin rregullator (100%), që konfirmon vëllimin solid të mjeteve likuide në dispozicion të bankave dhe që lejon rrezikun e likuiditetit të jetë brenda kufijve të pranueshëm. Hendeqet mbledhëse ndërmjet hyrjeve dhe daljeve të parave të dakorduara deri në një vit janë negative, por bankat presin një nivel relativisht të lartë të stabilitetit të depozitave, si burimi kryesor i financimit të aktiviteteve të tyre. Rezultatet testeve të stresit tregojnë një rezistencë të kënaqshme të sistemit bankar ndaj daljeve të supozuara ekstreme, individuale dhe të kombinuara të likuiditetit.

3.1. Treguesit e likuiditetit

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, rritja e mjeteve likuide të sistemit bankar kontribuoi në përmirësimin e treguesve të likuiditetit.

Grafiku nr. 20 Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar në përqindje

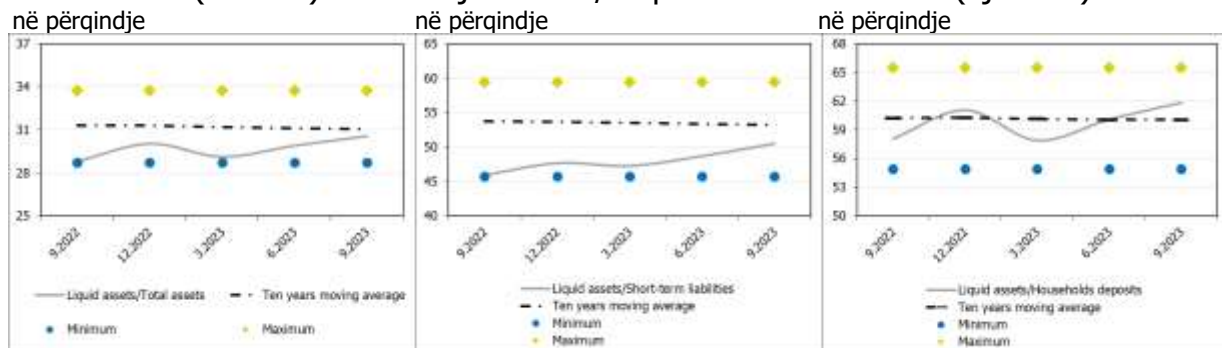

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: Gjatë llogaritjes së treguesve të likuiditetit në nivel të sistemit bankar, mjetet dhe detyrimet ndërbankare rezidente nuk merren parasysh.

Grafiku nr. 21 Aktivja likuide / aktivja totale (majtas), aktivja likuide / detyrimet afatshkurtra (në mes) dhe aktivja likuide / depozitat e amvisërive (djathtas)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Megjithëse disa prej treguesve janë nën mesataren e tyre dhjetëvjeçare, niveli i tyre tregon menaxhimin e duhur të rrezikut të likuiditetit nga bankat, që konfirmohet nga pjesëmarrja solide e mjeteve likuide në totalin e mjeteve të bankave (30,6%), si dhe nga mbulimi i detyrimeve dhe i depozitave afatshkurtra të amvisërive me mjete likuide (nga 50,5%, përkatësisht 61,9%²⁷).

Shkalla e mbulimit të likuiditetit të sistemit bankar është 268,4%, që është 2,7 herë më shumë se minimumi rregullator (100%²⁸) dhe konfirmon vëllimin e kënaqshëm të likuiditetit në dispozicion të sistemit bankar maqedonas. Sipas bankave individuale, shkallët e mbulimit të likuiditetit lëvizin nga 137,6% në 719,4% (me mesatare prej 259,0%), që tregon gjithashtu kufijtë e pranueshëm të rrezikut të likuiditetit ndaj të cilëve janë të ekspozuara bankat dhe menaxhimin e qëndrueshëm të likuiditetit nga ana e tyre.

Sipas karakteristikave valutore të mjeteve dhe detyrimeve likuide, në tremujorin e tretë të vitit 2023 ka përmirësim të treguesve për denarin²⁹ dhe likuiditetin valutor. Megjithatë, treguesit e likuiditetit në denarë tregojnë përmirësimin më të madh, me rritjen më të madhe tremujore në denarë (për 3,5%) sesa në mjetet likuide në valutë (për 1,7%). Gjithashtu, treguesit e likuiditetit në denarë vazhdojnë të jenë në nivelin më të lartë krahasuar me treguesit e likuiditetit në valutë, që vjen si pasojë e pjesëmarrjes më të lartë strukturore të mjeteve likuide në denarë në totalin e mjeteve likuide të bankave. Rreziqet nga niveli më i ulët i treguesve të likuiditetit valutor zbuten nga likuiditeti i lartë në denarë dhe mundësia e sigurimit të pandërprerë të mjeteve likuide në valutë, nëse është e nevojshme³⁰.

²⁷ Sipas bankave individuale, më 30.9.2023, pjesëmarrja e mjeteve likuide në totalin e mjeteve është ndërmjet 20,7% dhe 50,1%, me një mesatare prej 28,0% (shtator 2022: ndërmjet 19,7% dhe 49,1%). Mbuhlmi i detyrimeve afatshkurtra me mjete likuide është midis 35,2% dhe 76,0%, me një mesatare prej 53,2% (shtator 2022: midis 32,9% dhe 64,1%) dhe mbuhlmi i depozitave të amvisërive me mjete likuide midis 37,3% dhe 114,5 %, me një mesatare prej 66,9% (shtator 2022: midis 35,3% dhe 79,1%). Nga kjo analizë është përjashtuar "Banka Zhvillimore e Maqedonisë së Veriut" ShA Shkup.

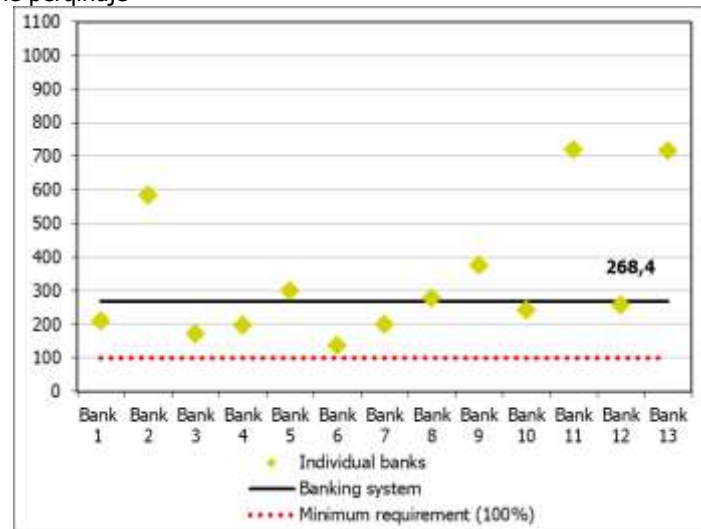
²⁸ Përveç një baze agregate, bankat janë të detyruara të vendosin dhe monitorojnë një normë mbuhlmi të likuiditetit sipas çdo valute të rëndësishme për bankën (çdo valutë, pjesëmarrja e së cilës në totalin e detyrimeve të bilancit të bankës është të paktën 5%). Në të njëjtën kohë, nuk parashikohet asnjë nivel minimal për normat e mbulimit të likuiditetit sipas valutës. Më 30 shtator 2023, shkallët e mbulimit të likuiditetit për dy valutat kryesore, euro dhe denarë, janë 91,4%, përkatësisht 184,4%.

²⁹ Kërkesat dhe detyrimet me klauzolë valutore konsiderohen si denarë, sepse rrjedha e tyre e parasë është në denarë.

³⁰ Bankat mund të sigurojnë në çdo kohë mjetet e nevojshme likuide valutore, përmes ndërhyrjeve të Bankës Popullore në tregun valutor. Gjithashtu, Banka Qendrore Europiane (BQE) i ka ofruar Bankës Popullore qasje në likuiditet valutor në euro, me kolateralin e duhur. Kjo qasje është mundësuar në formë të linjës repo, që nga gushti i vitit 2020, në vlerë të përgjithshme prej 400 milionë denarë. Afati i zbatimit të linjës repo është shtyrë disa herë dhe aktualisht është deri në janar të vitit 2024. Deri më tani, Banka Popullore nuk ka pasur nevojë të shfrytëzojë mjetet nga kjo linjë repo. Më shumë hollësi gjenden në këtë link:

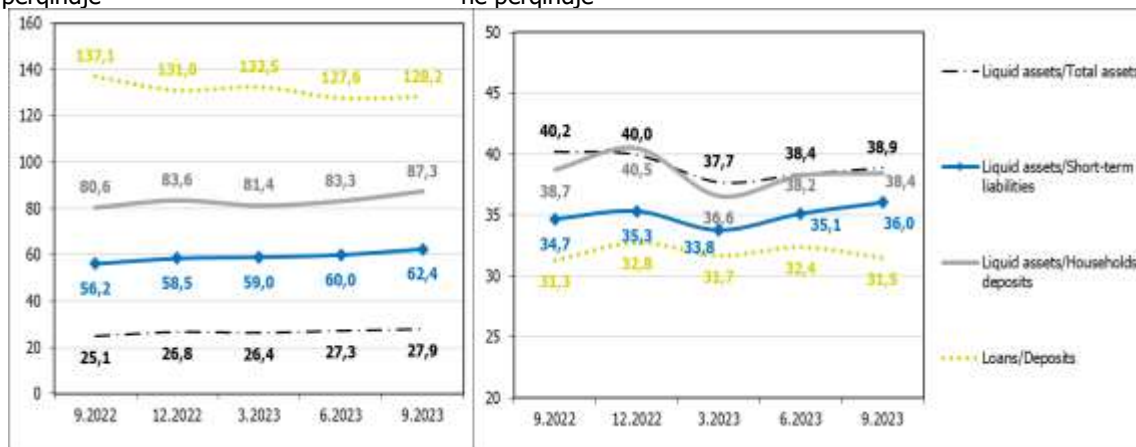

Grafiku nr. 22 Shkalla e mbulimit të likuiditetit, më 30.9.2023
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 23 Treguesit e likuiditetit të sistemit bankar sipas valutës - denarë (majtas)
dhe valuta të huaja (djathtas)
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

3.2. Dinamika dhe përbërja e mjeteve likuide

Në fund të tremujorit të tretë 2023, mjetet likuide³¹ në nivel të sistemit bankar ishin 210.374 milionë denarë. Gjatë rritjes së mëtejshme tremujore të bazës së depozitave

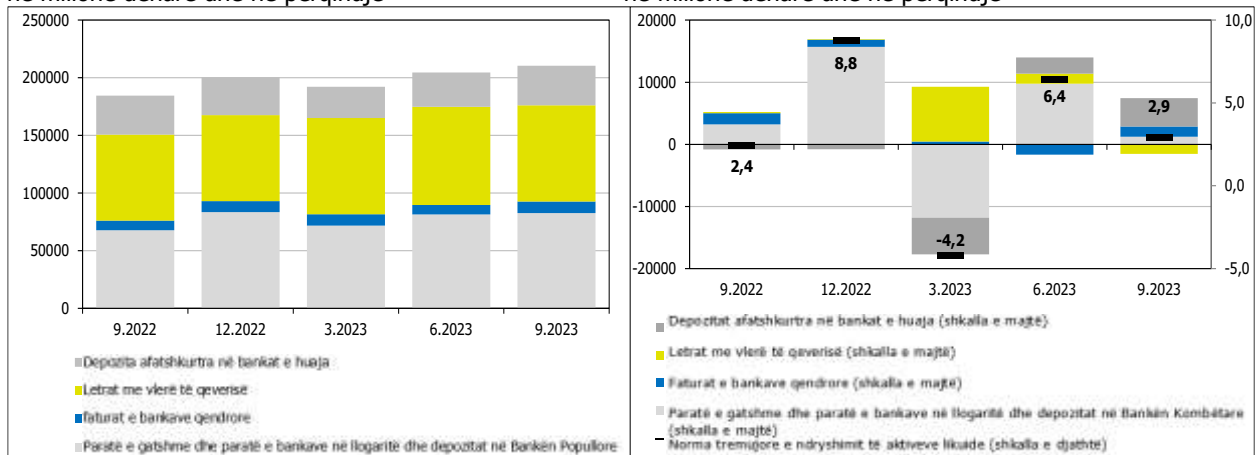
<https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2022/html/ecb.pr221215~6bc5ecf0ff.en.html>.

³¹ Mjetet likuide përfshijnë: 1) mjetet monetare dhe kërkesat Banka Popullore, që përfshin mjetet monetare efektive, mjetet monetare në llogaritë bankare në Bankën Popullore, depozitat në dispozicion në Bankën Popullore dhe bonot e thesarit; 2) depozitat afatshkurtra te bankat e huaja, duke përfshirë mjetet e bankave në llogaritë e tyre korrespondente jashtë vendit dhe 3) vlera kontabël e vendosjeve në letrat me vlerë të emetuara nga qeveritë qendrore, d.m.th. letrat me vlerë, shtetërore, të emetuara nga Republika e Maqedonisë

(për 1,3%), ndonëse më të ngadaltë, **mjetet likuide të sistemit bankar shënuan rritje prej 2,9%, përkatësisht për 5.912 milionë denarë**. Analizuar sipas instrumenteve financiare individuale që përbëjnë mjetet likuide, rritja më e theksuar është te mjetet e llogarisë në denarë në Bankën Popullore (rritje për 6.717 milionë denarë ose 47,1%). Rritje të ndjeshme vërehet edhe te mjetet në bankat e huaja³². Në anën tjetër, vendosjet e bankave në depozita të disponueshme njëditore dhe në depozitat shtatëditore në Bankën Popullore shënuan rënie (për 5.700 milionë denarë ose 36,9% dhe për 1340 milionë denarë, përkatësisht 3,7%)³³. Lëvizje në rënie shënuan edhe investimet e bankave në bono shtetërore (rënie për 5.883 milionë denarë ose 9,2%), ndërsa vendosjet e bankave në bono shtetërore shënuan rritje (për 2.828 milionë denarë ose 15,6%). Për 1.652 milionë denarë ose për 20,0% u rritën edhe vendosjet e bankave në bono thesari³⁴.

Grafiku nr. 24 Mjetet likuide, struktura (majtas) dhe ndryshimi (djathtas)
në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

3.3. Struktura e maturimit të hyrjeve dhe daljeve të dakorduara nga mjetet dhe detyrimet e bankave

Më 30.9.2023, në strukturën e maturimit të hyrjeve dhe daljeve të bankave kryesojnë flukset hyrëse të dakorduara të bankave të shpërndara në periudhën kohore mbi një vjet dhe daljet e dakorduara të bankave të shpërndara në periudhën kohore deri në shtatë ditë. Në të njëjtën kohë, dallimi (hendeku) më i madh midis hyrjeve dhe daljeve të bankave vihet re pikërisht në periudhat kohore deri në shtatë ditë (hendek negativ) dhe mbi një vjet (hendek pozitiv), që rezulton nga përfshirja e detyrimeve pa afat dhe pa maturim

së Veriut dhe të emetuara nga shtetet e huaja. Për qëllime të analizës së rrezikut të likuiditetit, mjetet dhe detyrimet në denarë me klauzolë valutore konsiderohen si denarë.

³² Rritja e depozitave afatshkurtra të bankave të vendosura në bankat e huaja (nga një deri në tre muaj, për 3.304 milionë denarë ose 88,6% dhe njëditore, për 1.561 milionë denarë ose 27,6%).

³³ Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2023, Banka Popullore vazhdoi me shtrëngimin e politikës monetare, e cila filloi në fund të vitit 2021 me menaxhimin aktiv të likuiditetit përmes ndërhyrjeve në tregun valutës, dhe që nga prilli i vitit të kaluar përmes rritjes së normave të interesit. Konkretisht, normat e interesit të instrumentit bazë të politikës monetare, së bashku me normat e interesit të depozitave njëditore dhe shtatëditore u rritën në dy raste, kolektivisht për 0,30 pikë përqindjeje secila, në nivelin 6,30%, 4,20%, përkatësisht 4,25%.

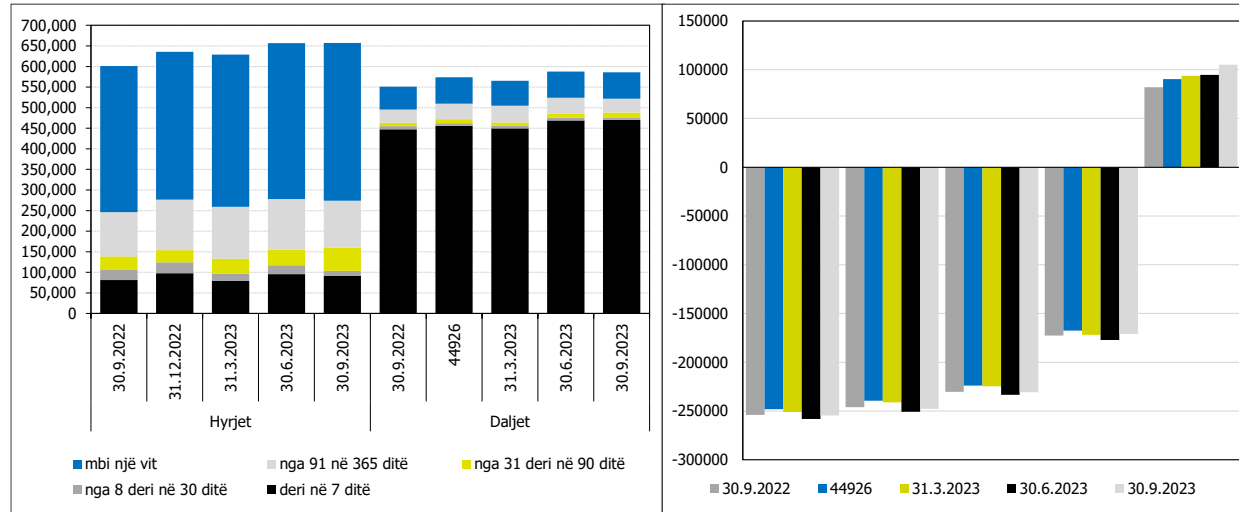
³⁴ Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2023, norma e interesit për bonot e thesarit u rrit dy herë me një total prej 0,3 pikë përqindjeje, duke e çuar në 6,3%. Shuma e ofruar e bonove të thesarit është e pandryshuar, përkatësisht është 10.000 milionë denarë.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e tretë të vitit 2023

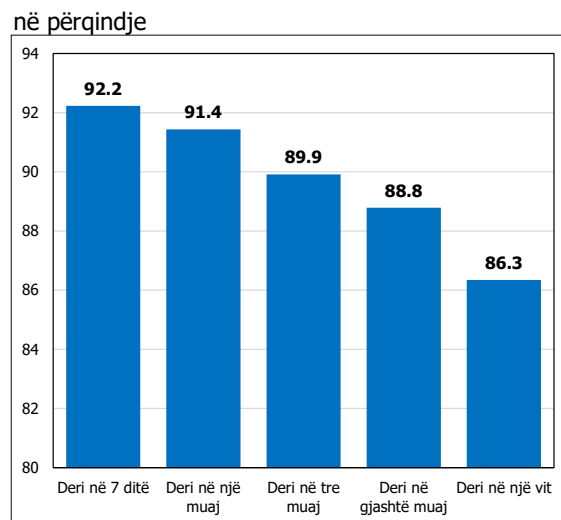
të caktuar në segmentin e maturimit deri në shtatë ditë dhe për shkak të kërkesave të bazuara në kreditë e përfshira në segmentet e maturimit mbi një vjet (kreditë afatgjata në nivel të sistemit bankar përbëjnë rreth 80% të totalit të kredive të subjekteve jofinanciare). Hendeqet e mbledhura në raport me aktiven e sistemit bankar janë 36,2% (hendequ i mbledhur deri në shtatë ditë) dhe 24,3% (hendequ i mbledhur deri në një vjet).

Grafiku nr. 25 Struktura e maturimit të hyrjeve dhe daljeve në bazë të mjeteve dhe detyrimeve të bilancit (majtas) dhe hendequ i mbledhur midis hyrjeve dhe daljeve të kontraktuara, duke përfshirë shumën totale të mjeteve të pangarkuara (djathtas) në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 26 Stabiliteti i pritshëm i depozitave, sipas periudhës së mbetur deri në maturim, më 30.9.2023

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Bankat presin ruajtjen e stabilitetit të depozitave si burimin kryesor të financimit të aktiviteteve të tyre. Në pajtim me sjelljen e depozituesve, bankat vlerësojnë se pjesa më e madhe e daljeve monetare të dakorduara (ose 86,3%) në bazë të depozitave nuk do të realizohen nga depozituesit në 12 muajt e ardhshëm.

3.4. Simulimet e stresit për goditjet e likuiditetit

Më 30.9.2023, rezultatet e simulimeve të stresit të kryera për goditjet e likuiditetit tregojnë një kapacitet solid të sistemit bankar, i cili ka mjaftueshëm mjete likuide për t'u përgjigjur në mënyrë të duhur daljeve të simuluaru monetare. Rezistenca e sistemit bankar maqedonas ndaj goditjeve të likuiditetit konfirmohet përmes rezultateve të të gjitha simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit dhe shfrytëzimi pothuajse i plotë (ose 99,3%, më 30.9.2023) i mjeteve likuide do të ndodhte vetëm në simulimin jashtëzakonisht ekstrem të goditjes së likuiditetit, i cili përfshin daljet e kombinuara³⁵ të mjeteve nga bankat, në disa baza³⁶. Duke pasur parasysh skajshmërinë e supozimit, për qëllimet e këtij simulimi, mbulimi i zakonshëm i mjeteve likuide është zgjeruar për të përfshirë instrumente të tjera financiare³⁷ në pronësi të bankave, të cilat vlerësohen të mblidhen shpejt dhe lehtë ose të konvertohen në para nga bankat. Edhe në rast të këtillë, kur simulohen goditjet e supozuara të kombinuara, mjetet likuide të sistemit bankar kanë kapacitetin për të mbuluar të gjitha daljet e supozuara.

³⁵ Gjatë simulimit supozohet dalja e: depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, 20% të depozitave të amvisërive, detyrimet ndaj subjekteve mëmë (detyrimet e bazuara në instrumente të varura dhe instrumente kapitale hibride janë përjashtuar nga simulimi sepse, në pajtim me rregulloren e llogaritjes së mjaftueshmërisë së kapitalit, rregullohet pagesa e tyre), 50% e detyrimeve ndaj jorezidentëve (me përjashtim të detyrimeve ndaj personave amë jorezidentë të bankave, të cilat tashmë mbulohen nga një nga simulimet e mëparshme) dhe konvertimi i disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave (kreditë e pambuluara, linjat e pakthyeshme të kredive dhe limitet e papërdorura të bazuara në kartat e kreditit dhe mbitërheqjet e llogarisë së transaksionit të miratuar) në kërkesat e bilancit. Në simulimet e goditjeve të likuiditetit, është përjashtuar "Banka Zhvillimore e Maqedonisë së Veriut" ShA Shkup.

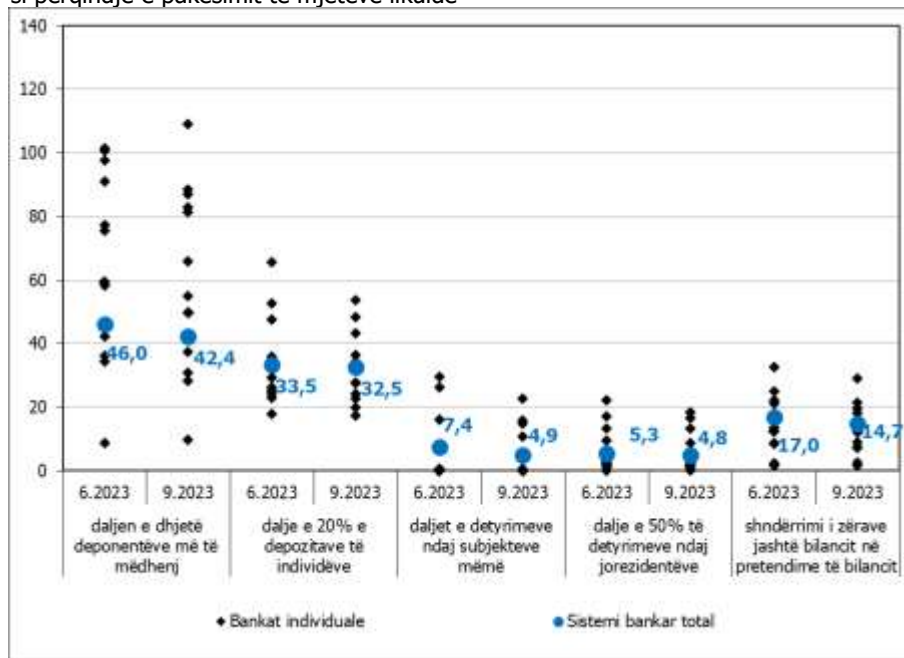
³⁶ Pakësimi i mjeteve likuide, i cili në tremujorin e tretë të vitit 2023 është për 10 p.p. më pak, krahasuar me tremujorin paraardhës (kur ishte 109,3%), krahas nivelit më të lartë të mjeteve likuide para simulimeve, vjen edhe për shkak të uljes së të gjitha kategorive të detyrimeve për të cilat supozohet një dalje gjatë simulimit, por më e theksuar ishte te dalja e supozuar e depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, dalja e supozuar e detyrimeve ndaj subjekteve mëmë dhe dalja e supozuar e konvertimit të disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave (letërkreditë e pambuluara, linja kredie të pakthyeshme dhe limite të papërdorura në bazë të kartave të kreditit dhe mbitërheqjet e miratuara në llogaritë e transaksionit) në kërkesat e bilancit.

³⁷ Krahas instrumenteve financiare që përbëjnë mjetet likuide, shtohen edhe këto instrumente financiare: mjetet në fondin rezervë të garancisë në KIBS, depozitat afatgjata në bankat e huaja, instrumentet e tregut të parave të emetuara nga emetuesit e huaj joshitetërorë, kreditë me maturim të mbetur kontraktual deri në 30 ditë, si dhe efekti i zvogëlimit të rezervës së detyrueshme për detyrimet valutore të bankave, që ndahet në valutë për shkak të daljeve të simuluaru të depozitave në valutë të amvisërive.

Grafiku nr. 27 Kontributi i goditjeve individuale në pakësimin e mjeteve likuide në simulimin për një goditje të kombinuar likuiditeti

si përqindje e pakësimit të mjeteve likuide

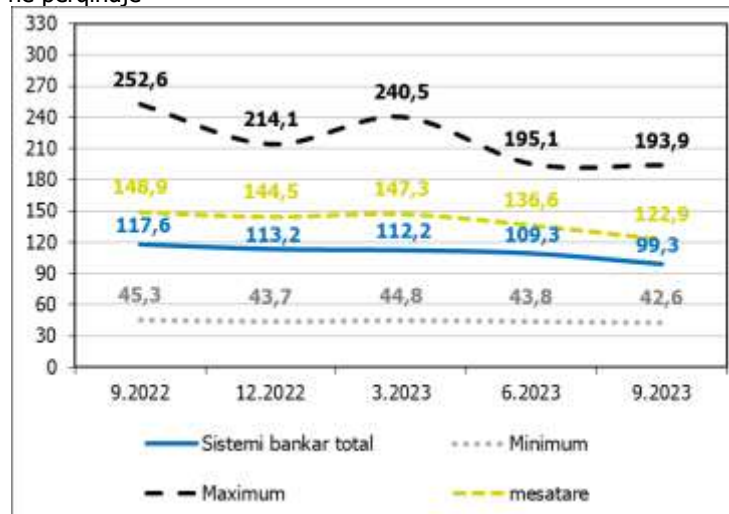
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Gjatë zbatimit të simulimeve individuale të goditjeve të likuiditetit, niveli i lartë i mjeteve likuide në dispozicion të bankave maqedonase mundëson shlyerjen e të gjitha daljeve të supozuara, individuale, ekstreme të likuiditetit. Rënia më e madhe e mjeteve likuide ndodh gjatë simulimit të daljes së depozitave të dhjetë depozituesve më të mëdhenj, ndërkaj rëndësia e këtij simulimi për bankat individuale është e ndryshme, duke pasur parasysh dallimet në shkallën e përqendrimit të depozitave. Përkundrazi, në simulimin e realizimit të rrezikut të reputacionit dhe të humbjes së besimit të popullatës te bankat, e paraqitur nëpërmjet daljeve të 20% të depozitave të amvisërive, ka një ngjashmëri më të madhe në rezultatet e bankave individuale, duke konfirmuar rëndësinë e besimit të publikut në sistemin bankar. Në konvertimin e supozuar të disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave në kërkesa bilanci³⁸, bankat do të shpenzonin diçka më pak se 20% të mjeteve të tyre likuide. Pjesëmarrja e vogël e detyrimeve ndaj jorezidentëve dhe ndaj personave amë në strukturën e burimeve totale të financimit të bankave shkakton një ndikim modest të goditjeve që lidhen me to në rezultatin e përgjithshëm të këtij simulimi.

³⁸ Një dalje mjeteve supozohet si rezultat i konvertimit të disa detyrimeve jashtë bilancit të bankave (letra kreditore të pambuluara, linja krediti të pakthyeshme dhe limite të papërdorura bazuar në kartat e kreditit dhe mbitërheqjet e llogarisë së transaksionit të miratuar) në kërkesa bilanci.

Grafiku nr. 28 Rënia e mjeteve likuide pas simulimit të goditjeve të kombinuara të likuiditetit (pas të gjitha goditjeve)
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

4. Rreziku i ndryshimit të normave të interesit

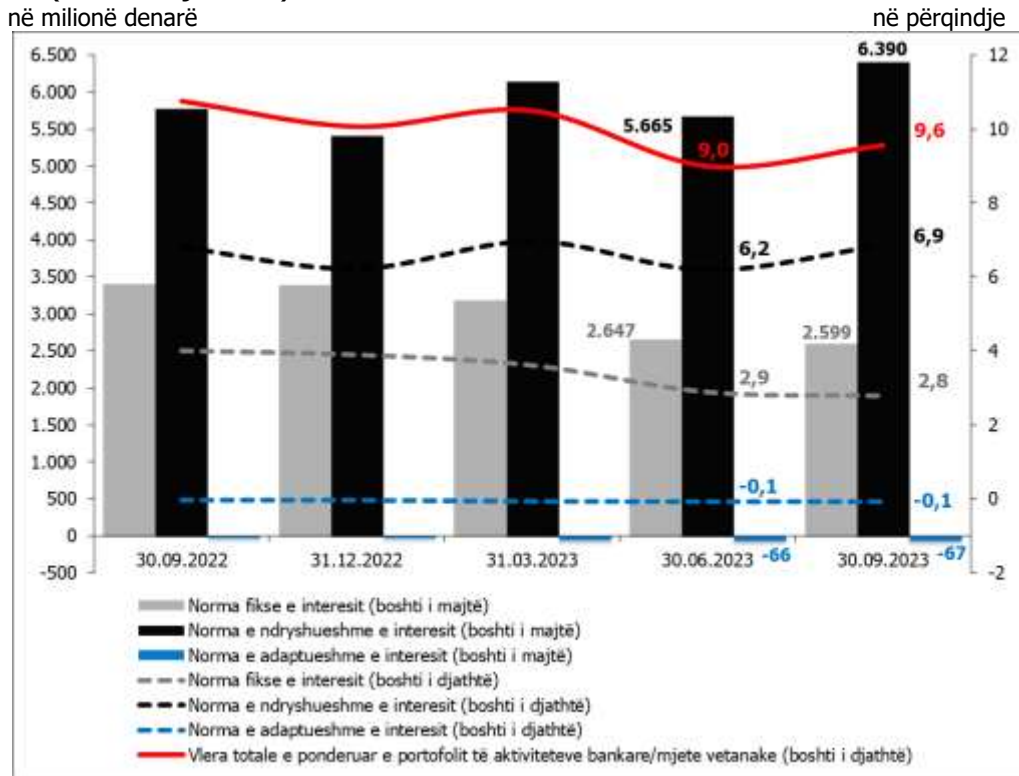
Në tremujorin e tretë të vitit 2023, ekspozimi i sistemit bankar ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit nga ecuria e aktiviteteve bazë bankare është rritur, por është ende i moderuar dhe brenda kufirit të përcaktuar për vlerën e ponderuar të portofolit të aktiviteteve bankare, e përcaktuar nga goditja e normës standarde të interesit të zbatuar³⁹. Kjo rritje vjen më së shumti nga reduktimi i detyrimeve pa afat (pjesëmarrja e të cilave në përcaktimin e vlerës së ponderuar është më e ulëta për shkak të maturimit të shkurtër) dhe rishpërndarjes së plasmaneve në kredi nga blloqet me më të shkurtër në blloqet me periudhë më të gjatë të mbetur deri në vlerësimi i radhës i normës së interesit (me rritjen e afateve rriten edhe pjesëmarrja në përcaktimin e vlerës së ponderuar). Pa zbatuar goditjen e normës standarde të interesit dhe pjesëmarrjet përkatëse, hendeku midis aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit të paponduar është pozitiv, për këtë arsye të ardhurat neto nga interesi i sistemit bankar janë të ekspozuara ndaj rrezikut të uljes së normave të interesit. Megjithatë, rreziqet për realizimin e skenarit të tillë, të paktën në terma më të shkurtër, janë minimale, në kushtet e shtrëngimit të kushteve financiare, si në nivel global, ashtu edhe në vendin tonë. Tendenca e rritjes së normave të interesit, e cila filloi vitin e kaluar dhe vijoi në vitin 2023, e plotësuar me faktin se në portofolin e kredisë së bankave ka përfaqësim të konsiderueshëm të kredive me norma interesi variabël dhe të rregullueshme⁴⁰, rrit rëndësinë e ekspozimit të bankave ndaj rrezikut indirekt të interesit nëpërmjet huamarrësve, për shkak të mundësisë së reduktimit të aftësisë së tyre për të shlyer detyrimet kur borxhi i interesit rritet

³⁹ Në pajtim me rregulloren, ekspozimi i bankave ndaj rrezikut të ndryshimeve të normave të interesit që rrjedhin nga aktivitetet bankare mbikëqyret nëpërmjet shumës së aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit (kryesisht kreditë dhe depozitat), ndaj të cilave zbatohet goditje e normës së interesit për një paralele ndryshimi në normat e interesit për ± 2 pikë përqindjeje. Gjithashtu, aktivet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit shpërndahen në zona kohore sipas periudhës në të cilën do të ndodhë ndryshimi në shumën e normave të interesit. Në të njëjtën kohë, aktivet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit me norma interesi fikse shpërndahen sipas periudhës së maturimit, me norma të ndryshueshme interesi sipas periudhës së rivlerësimit të shumës së normës së ndryshueshme të interesit dhe me norma interesi të rregullueshme sipas probabiliteti dhe shpeshtësia e ndryshimeve të normave të interesit. Sa më larg të jetë secila prej këtyre zonave kohore, aq më i lartë është efekti i goditjes së simuluar të interesit, domethënë, aq më i lartë është përqindja me të cilën ponderohet shuma e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit. Ka specifikë në kreditë me një normë interesi të kombinuar (periudhë fikse për një periudhë të caktuar dhe normë e ndryshueshme interesi pas kësaj periudhe), të cilat shpërndahen në zonat kohore sipas maturimit aktual të anuiteteve gjatë periudhës së vlefshmërisë së norma fikse e interesit (për shumën që maturohet në të vërtetë në atë periudhë), dhe shuma e mbetur për të cilën do të zbatohet një normë e ndryshueshme interesi në të ardhmen shfaqet në zonat e duhura kohore sipas periudhës së rivlerësimit të shumës së normave të ndryshueshme të interesit. Së fundi, përcaktohet shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ponderuara të ndjeshme ndaj interesit, e cila në rregullore quhet vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare dhe tregon ndryshimin e vlerës ekonomike të këtij portofoli me një goditje të supozuar të normës së interesit prej ± 2 pikë përqindjeje.

⁴⁰ Norma e interesit e rregullueshme është normë interesi që ndryshon në mënyrë të njëanshme, në bazë të vendimit të bankës.

Grafiku nr. 29 Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare* sipas llojit të normës së interesit, në shumë absolute (shkalla majtas) dhe në raport me mjetet vetanake (shkalla djathtas)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Për termin "vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare", shihni fusnotën e parë të këtij seksioni të raportit.

Vlera totale e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare⁴¹ shënoi rritje tremujore prej 675 milionë denarë, ose për 8,2%, që është më e madhe se rritja e mjeteve vetjake (1,8%), dhe kushte për rritje të masës rregullore për ekspozimin ndaj rrezikut të drejtpërdrejtë të interesit nga aktivitetet bazë bankare (raporti ndërmjet vlerës neto të ponderuar të portofolit të aktiviteteve bankare dhe mjeteve vetanake) me 0,6 pikë përqindje, deri në nivelin prej 9,6%. Ky raport është dy herë më i ulët se maksimumi rregullator për 20%⁴², dhe është nën nivelin maksimal të arritur në 10 vitet e fundit (10,8%), por tejkalon mesataren dhjetëvjeçare, e cila është 7,3%. Sipas bankave individuale, ky raport lëviz nga 1,5% në 14,6%.

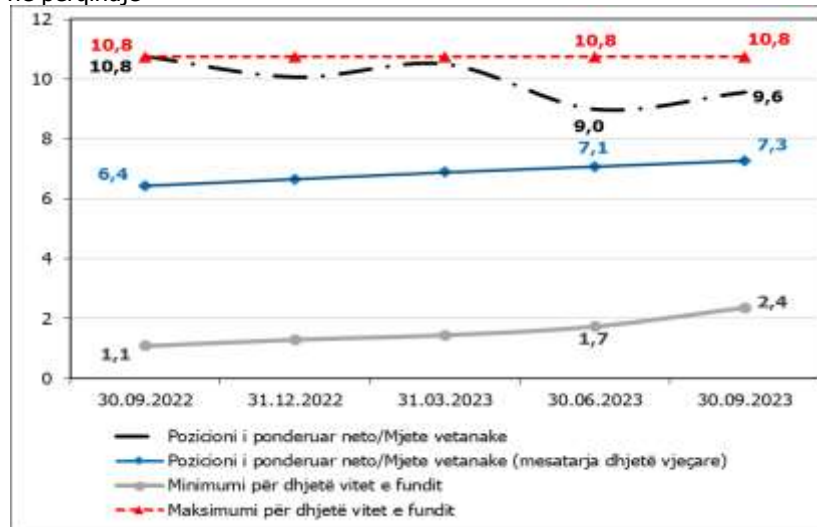
⁴¹ Për shpjegim të termit "vlera e ponderuar e portofolit të aktiviteteve bankare", shihni fusnotën e parë të këtij seksioni të raportit.

⁴² Sipas rregullores, në rast se raporti ndërmjet vlerës totale të ponderuar të portofolit të aktiviteteve bankare dhe mjeteve të veta të bankës kalon 20%, banka është e detyruar të propozojë masa për uljen e këtij raporti dhe Banka Popullore mund ta urdhërojë atë për të lënë mënjane një sasi të përshtatshme kapitali për të mbuluar rrezikun e ndryshimeve të normave të interesit në portofolin e aktiviteteve bankare.

Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e tretë të vitit 2023

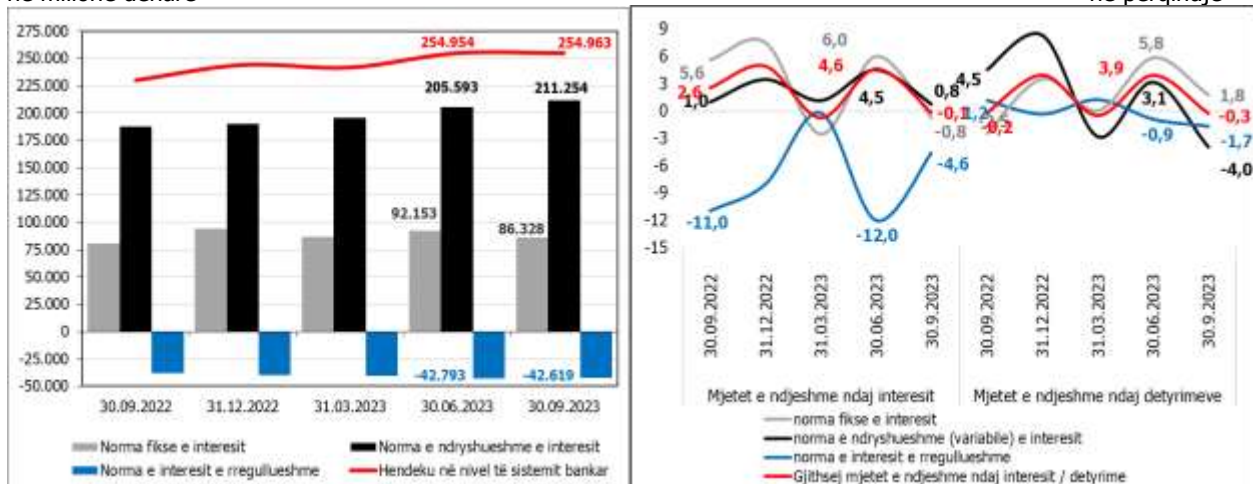
Grafiku nr. 30 Treguesi i ekspozimit ndaj rrezikut të ndryshimeve në normat e interesit nga aktivitetet bankare (pozicioni i ponderuar neto / mjetet vetanake)
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

E analizuar sipas llojit të normës së interesit, rritja tremujore e vlerës së ponderuar (neto) të portfolit të aktiviteteve bankare rezulton më së shumti nga rritja e vlerës së ponderuar të portfolit me normë interesi të ndryshueshme⁴³ (për 725 milionë denarë, ose 12,8%), kundrejt uljes minimale të vlerës së ponderuar të portfolit me normë interesi fikse (për 48 milionë denarë, ose 1,8%) dhe në portfol me normë interesi të rregullueshme (për 1 milionë denarë).

Grafiku nr. 31 Mjetet dhe detyrimet e ndjeshme ndaj interesit sipas llojit të normës së interesit, hendekut (majtas) dhe ndryshimit tremujor (djathtas)
në milionë denarë

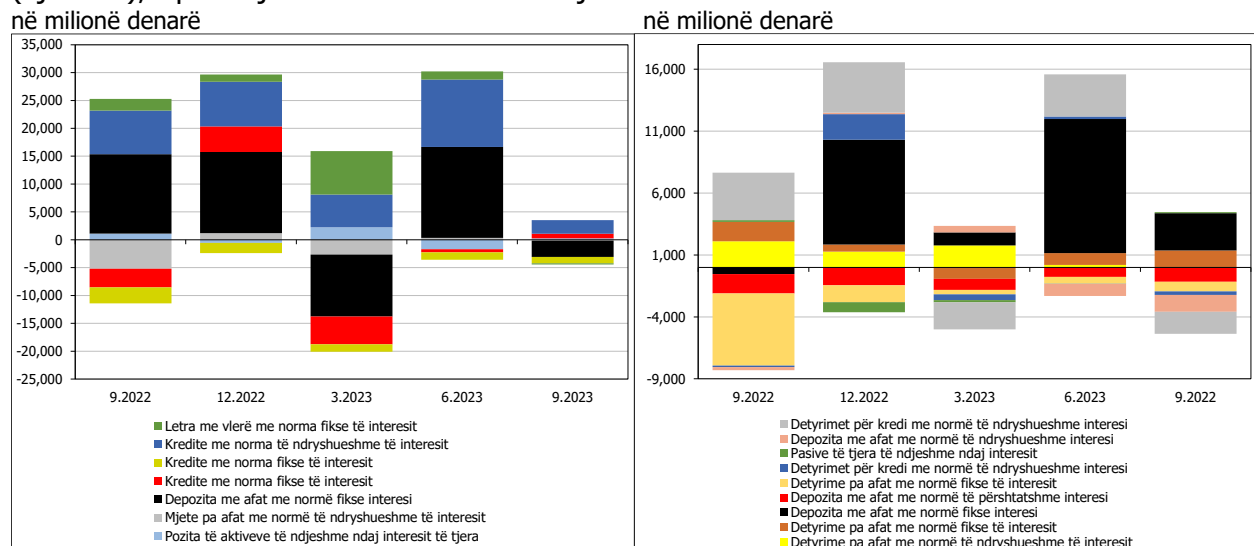
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

⁴³ Kjo rritje vjen kryesisht si pasojë e rritjes së sasisë së plasmaneve në kredi dhe zvogëlimit të detyrimeve të kërkesës me këtë lloj norme interesi.

Hendeku total, i paponderuar ndërmjet aktiveve dhe pasiveve të ndjeshme ndaj interesit (domethënë shuma neto e aktiveve dhe detyrimeve të ndjeshme ndaj interesit pa zbatuar goditjen e parashikuar të interesit prej 2 p.p.) mbeti pothuajse në të njëjtin nivel me fundin e tremujorit paraardhës. Individualisht, hendeku pozitiv ndërmjet pozicioneve me normë fikse interesi u ngushtua (për 6,3% ose për 5,825 milionë denarë), më së shumti si pasojë e rënies së vendosjeve në depozita me afat dhe rritjes së njëkohshme të detyrimeve për depozita me afat. Në të kundërt, hendeku pozitiv ndërmjet aktiveve dhe detyrimeve me normë të ndryshueshme të interesit u zgjerua (për 5,661 milionë denarë ose për 2,8%), më së shumti si pasojë e rritjes së plasmanit në kredi dhe zvogëlimit të detyrimeve pa afat me këtë lloj norme të interesit. Hendeku negativ ndërmjet aktiveve dhe detyrimeve me normë interesi të rregullueshme nuk ka shënuar ndryshim të rëndësishëm krahasuar me tremujorin paraardhës.

Grafiku nr. 32 Ndryshimet tremujore në aktivet e ndjeshme ndaj interesit (majtas) dhe detyrimet (djathtas), sipas llojit të instrumentit dhe llojit të normës së interesit.

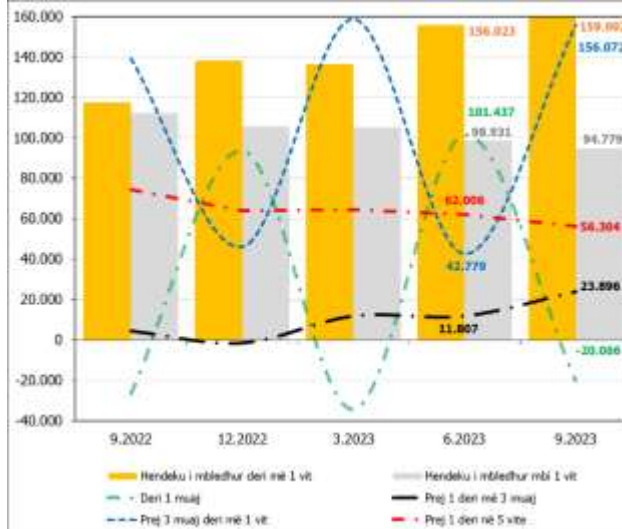
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

E analizuar sipas periudhës kohore deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit, hendeku deri në 1 muaj u ngushtua për 121.503 milionë denarë, ndërsa hendeku nga 3 muaj në 6 muaj u zgjerua për 114.166 milionë denarë. Lëvizje të këtilla vijnë si rezultat i rishpërndarjes së një pjese të vendosjeve në kredi me normë të ndryshueshme interesi, nga blloku kohor deri në 1 muaj në bllokun kohor 3 – 6 muaj.

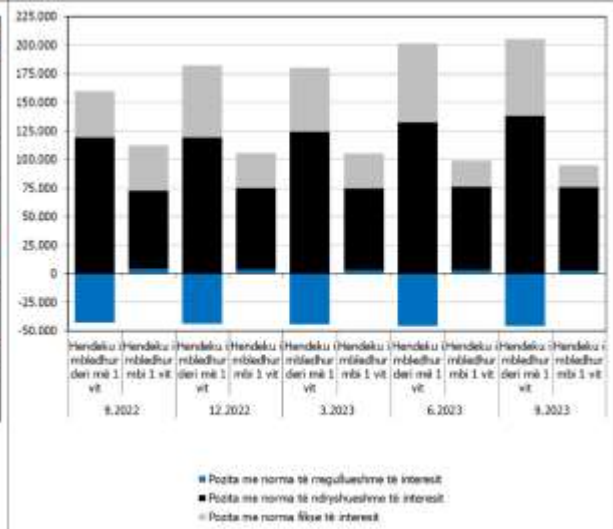

Grafiku nr. 33 Hendeku midis pozicioneve aktive dhe pasive, sipas periudhës deri në rivlerësimin e radhës të normave të interesit (majtas) dhe strukturës së hendekut sipas llojit të normës së interesit (djathtas)

në milionë denarë

në milionë denarë

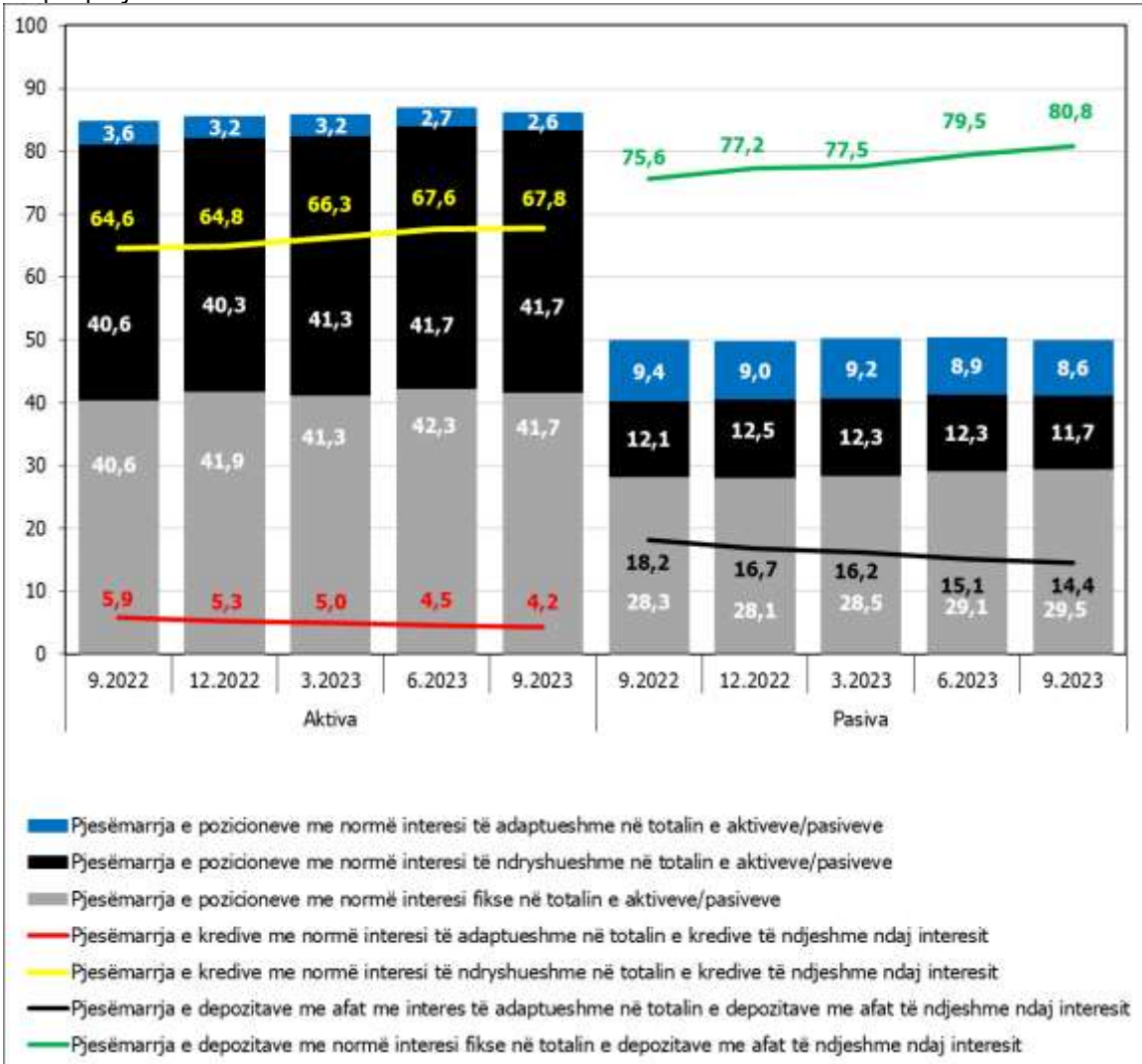
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Ekspozimi indirekt ndaj rrezikut të rritjes së normave të interesit, që rezultojn nga prania e kredive me norma interesi të rregullueshme dhe të ndryshueshme, është ende i rëndësishëm. Më 30.9.2023, pjesëmarrja totale e këtyre kredive në totalin e kredisë ka mbetur pothuajse e pandryshuar dhe është 72% (rënie prej 0,1 pikë përqindje krahasuar me 30.6.2023), ku 67,8% e totalit të kredive kanë normë interesi të ndryshueshme, ndërsa 4,2% janë me normë interesi të rregullueshme. Duhet theksuar se në pajtim me rregulloren, në raportet për rrezikun e ndryshimeve në normat e interesit, shuma e të gjitha pozicioneve (përfshirë kreditë) në të cilat parashikohet zbatimi i një norme të ndryshme interesi në periudha të ndryshme kohore deri në datën e maturimit shpërndahet në varësi të llojit të normës së interesit që do të zbatohet në periudhën përkatëse. Kështu, në datën 30.9.2023, 16% e totalit të kredive për qëllime të këtyre raporteve paraqiten si kredi me normë interesi të ndryshueshme, në bllokun kohor përkatës në të ardhmen në të cilin planifikohet të fillojë zbatimi i një norme të ndryshueshme interesi, megjithëse ato janë aktualisht normë fikse interesi⁴⁴.

⁴⁴ Ose me fjalë të tjera, në datën 30.9.2023 zbatohet normë e ndryshueshme interesi për 51,8% të shumës së kredisë, dhe normë fikse interesi aktualisht për pjesën e mbetur prej 16% (deri në 67,8% të treguar më 30.9.2023, e cila gjatë kohëzgjatjes së kredisë (zakonisht pas disa vitesh) do të zëvendësohet me normë interesi të ndryshueshme.

Grafiku nr. 34 Struktura e aktiveve dhe e detyrimeve, sipas llojit të normës së interesit në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Më shumë detaje rreth strukturës së pozicioneve të ndjeshme ndaj interesit të bankave jepen në anekset e këtij raporti.

5. Rreziku i paaftësisë së pagesës

Treguesit e aftësisë së pagesës dhe kapitalizimit të sistemit bankar ruajtën prirjen rritëse në tremujorin e tretë të vitit 2023. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0,2 pikë përqindje, në nivelin 18,4%, që është vlera më e lartë në shtatëmbëdhjetë vitet e fundit. Kjo rritje është rezultat i rritjes më të lartë tremujore të mjeteve të veta krahasuar me rritjen e aktiveve të ponderuara me rrezik. Rritja e mjeteve vetanake në tremujorin e tretë vjen më së shumti nga emetimi i ri i aksioneve të zakonshme, ndërkohë që rritja e aktiveve të ponderuara me rrezik vjen kryesisht nga aktiviteti kreditues i bankave me individë. Një pjesë e mjeteve vetanake të lira të sistemit bankar u përdor për të përmbushur normën e shtresës mbrojtëse kundërciklike, zbatimi i së cilës filloi në gusht 2023. Kjo shtresë mbrojtëse e kapitalit vepron në mënyrë parandaluese dhe forcon më tej fuqinë kapitale të bankave vendase. Rreth 36% e totalit të mjeteve të veta i përkasin tepricës së mjeteve vetanake dhe shtresave mbrojtëse të kapitalit, të cilat janë veçanërisht të rëndësishme në kushtet e krizave, kur mund të përdoren për të përballuar sfida të natyrës dhe intensitetit të ndryshëm. Testimi stresit i kryer i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve të simuluara me supozime tejet konservatore tregon për elasticitet të shtuar të sistemit bankar krahasuar me tremujorin paraardhës. Kjo është veçanërisht e rëndësishme duke pasur parasysh mjedisin ende të pasigurt të ndjekur nga shtrëngimi i kushteve financiare. Në rrethana të tilla, aftësia e pagesës e sistemit bankar, e cila është në nivele të kënaqshme, përfaqëson zbutës të rëndësishëm të efekteve negative të mundshme të realizimit ndoshta më domethënës të rreziqeve të çdo natyre.

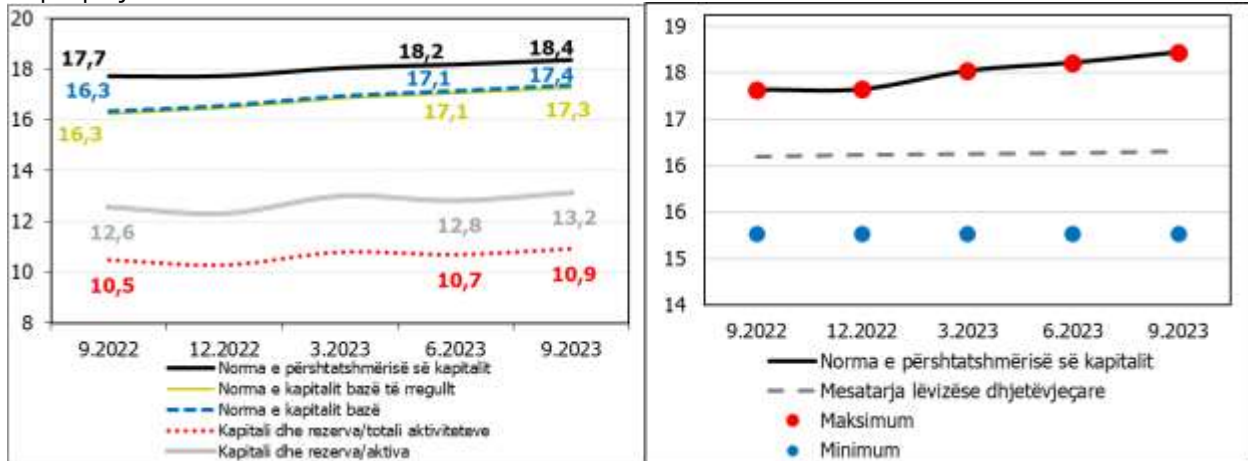
5.1. Aftësia e pagesës dhe kapitalizimi i sistemit bankar

Treguesit e aftësisë së pagesës dhe të kapitalizimit të sistemit bankar vazhduan lëvizjen e tyre rritëse në tremujorin e tretë të 2023. Në bazë tremujore, raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u rrit me 0,2 pikë përqindje, në nivelin 18,4%, që përfaqëson vlerën maksimale të regjistruar në shtatëmbëdhjetë vitet e fundit.

Grafiku nr. 35

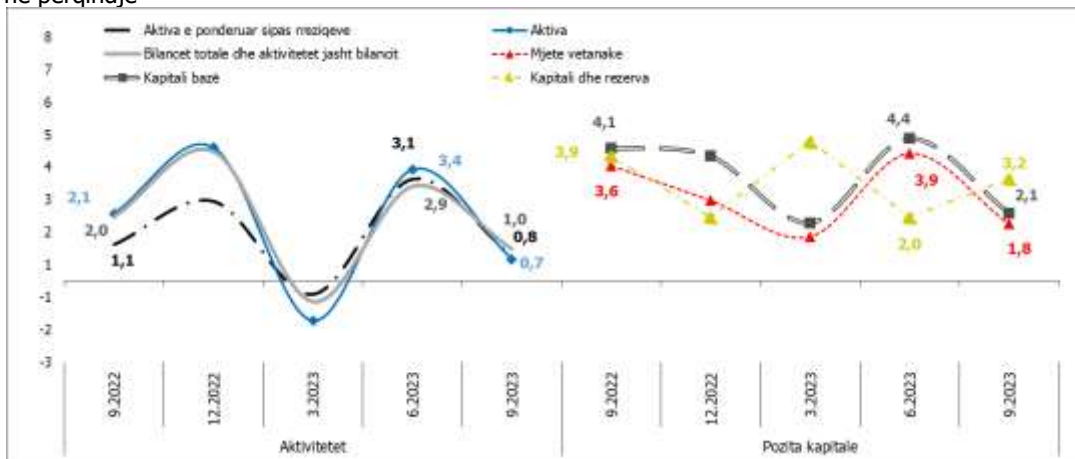
Treguesit për aftësinë e pagesës dhe kapitalizimin e sistemit bankar maqedonas (majtas) dhe lëvizjen e raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 36

Normat tremujore të ndryshimit të përbërësve të treguesve të aftësisë së pagesës në përqindje

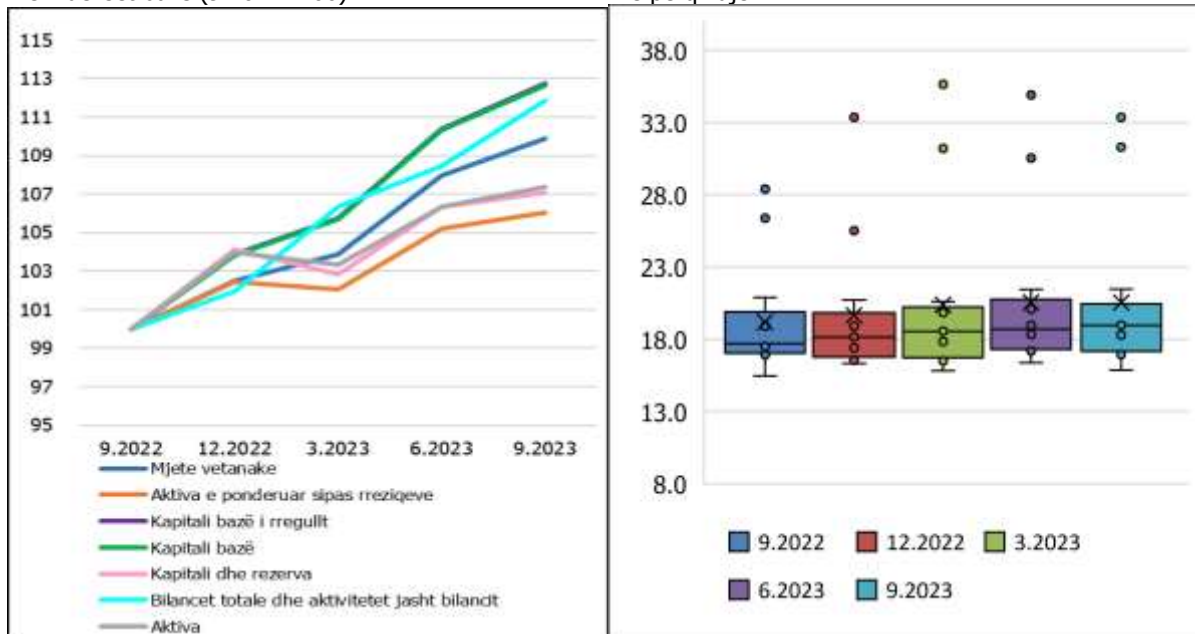
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Normat e rregullta të kapitalit bazë dhe bazë u rritën me 0,2 dhe 0,3 pikë përqindje, duke arritur 17,3% dhe 17,4%. Kapitali dhe rezervat arritën rritje tremujore prej 3,2%, ndërsa mjetet vetanake shënuan rritje prej 1,8%, që më së shumti rezultojnë nga emetimi i ri i aksioneve të zakonshme nga një bankë e madhe. Pjesëmarrja e kapitalit dhe rezervave në totalin e aktiveve dhe në totalin e aktivitetëve bilancore dhe jashtëbilancore të bankave u rrit lehtë me 0,4 dhe 0,2 pikë përqindjeje, në nivelet 13,2% dhe 10,9%. Në të njëjtën kohë, aktivet totale, aktivitetet totale të bilancit dhe jashtë bilancit dhe aktivet e ponderuara me rrezik shënuan rritje prej 0,7%, 1% dhe 0,8%.

Grafiku nr. 37

Prijet në numëruesin dhe emëruesin e raporteve të aftësisë së pagesës (majtas) dhe masat e shpërndarjes së raportit të mjaftueshmërisë në nivel të sistemit bankar (djathtas)
në indekset bazë (9.2022=100) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje për grafikun e djathtë: Vlera mesatare është shënuar me X, ndërsa vlera mesatare është shënuar me vijën e mesme horizontale brenda kolonës. Kolona tregon diferencën ndërkuartilore, domethënë tregon se ku janë raportet e mjaftueshmërisë së kapitalit për gjysmën e bankave në sistem. Pikat e largëta shënojnë vlerat ekstreme, respektivisht bankat në sistem që kanë norma mjaftueshmërie shumë të larta.

Zbërthimi i treguesve të aftësisë së pagesës të sistemit bankar nxjerr në përfundimin se lëvizja rritëse e treguesve të aftësisë së pagesës rezulton kryesisht nga rritja e theksuar e shtresës më cilësore të mjeteve vetanake, kapitalit bazë të rregullt. Në tremujorët e kaluar, trendi më i theksuar rritës është vënë re në pozicionet e kapitalit, veçanërisht në kapitalin bazë të rregullt, rritja e të cilit është plotësisht e barabartë me rritjen e kapitalit bazë. Nga ana tjetër, tendenca e rritjes së aktiveve, totalit të bilancit dhe aktiviteteve jashtëbilancore, si dhe aktiveve të matura sipas rreziqeve është më e butë, gjë që kontribuon në forcimin e aftësisë së pagesës të sistemit bankar. **Shpërndarja e normës së mjaftueshmërisë brenda sistemit bankar tregon për tendencë të qëndrueshme.** Vlera mesatare e normës së mjaftueshmërisë është në nivel më të lartë krahasuar me tremujorët e mëparshëm, ndërkohë që vlera mesatare ka mbetur pothuajse në të njëjtin nivel.

5.2. Cilësia e mjeteve vetanake të sistemit bankar

Sistemi bankar ka pozicione kapitale cilësore, të cilat i ofrojnë atij rezistencë të kënaqshme ndaj situatave të mundshme stresuese. Në fund të tremujorit të tretë 2023, në totalin e mjeteve vetanake mbizotëron shtresa më cilësore e mjeteve vetanake të sistemit bankar (kapitali bazë i rregullt), me pjesëmarrje prej 94,1% (93,8% më 30.6.2023), dhe kapitali

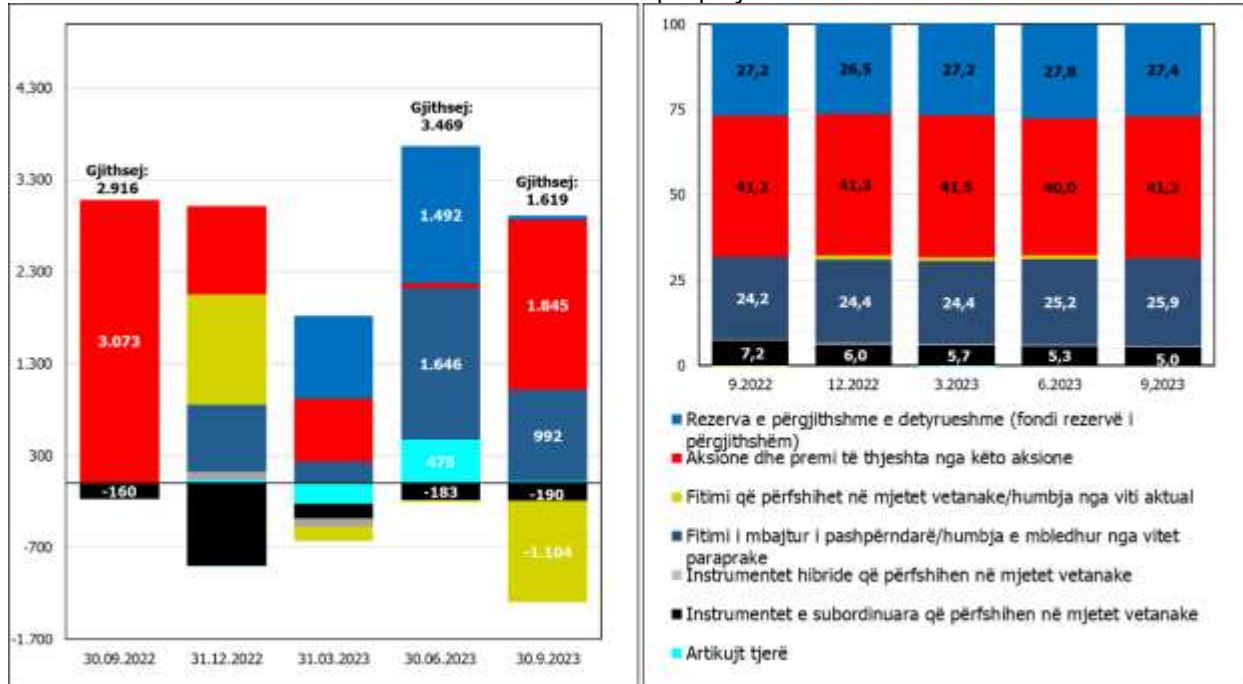
bazë shtesë dhe kapitali shtesë zënë 0,5% dhe 5,4% të mjeteve vetanake të sistemit bankar (0,5% dhe 5,7% më 30.6.2023).

Grafiku nr. 38

Struktura e ndryshimeve tremujore në mjetet vetanake (majtas) dhe struktura e mjeteve vetanake (djathtas)

në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, mjetet vetanake të sistemit bankar shënuan rritje prej 1,619 milionë denarë, ose për 1,8%. Kontributin më të madh në rritjen e mjeteve vetanake e kishte emetimi i ri i aksioneve të zakonshme (1.845 milionë denarë) nga banka e madhe⁴⁵, i cili kontribuoi në rritje prej 1,3 pikë përqindjeje të pjesëmarrjes së aksioneve të zakonshme të emetuara dhe primit të tyre në mjetet vetanake në nivelin e 41,3%. Një bankë nga grupi i bankave të mëdha shpërndau fitimin nga fundi i vitit të kaluar në fond rezervë të përgjithshme dhe fitime të pashpërndara, me të cilat pjesëmarrja e tyre e përbashkët në mjetet vetanake u rrit me 0,3 pikë përqindjeje në nivelin prej 53,3%. Ulje e lehtë u vu re në instrumentet e varur (për shkak të rënies së vlerës kontabël për shkak të cenimit në pesë vitet e fundit deri në maturim). Më shumë detaje në lidhje me nivelin e aktiveve të vetanake sipas grupeve të bankave jepen në anekset e këtij raporti.

E analizuar sipas qëllimit të mjeteve të veta, pothuajse të gjithë komponentët e nevojave për kapital shënuan rritje. Shuma e kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rreziqeve shënoi rritje prej 311 milionë denarë, ose rreth 0,8%, por megjithatë pjesëmarrja e tij në numrin e përgjithshëm të mjeteve vetanake të sistemit bankar u zvogëlua (nga 44,0% më 30.6.2023 në 43,6% më 30.9. 2023). Rritja tremujore e kapitalit të nevojshëm për të mbuluar

⁴⁵ Më shumë hollësi në faqen 8 në këtë [lidhje](#).

rreziqet rezultojnë pothuajse në mënyrë të barabartë nga rritja e kërkesave për kapital për të mbuluar rrezikun valutor (për 186 milionë denarë)⁴⁶ dhe kërkesat për kapital për të mbuluar rrezikun e kredisë (për 126 milionë denarë)⁴⁷. Në të njëjtën kohë, pozicionet me ponder të rrezikut prej 20% (për 4,027 milionë denarë, ose për 12,5%) kanë pasur rritjen më të madhe në ekspozimin total të bilancit dhe jashtëbilancor të sistemit bankar për shkak të rritjes së kërkesës nga bankat. Pjesë më të rëndësishme në rritje kanë pasur aktivitetet e bankave të përfshira me ponderin e rrezikut 100% (për 3.749 milionë denarë) dhe kjo kryesisht si rezultat i rritjes së kërkesës nga shoqëritë e tjera tregtare. Rënia e aktivitetëve të bankave të përfshira me ponder rreziku prej 0% (për 2.151 milionë denarë) bazuar në pretendimet e reduktuara nga qeveritë qendrore dhe bankat qendrore, si dhe pretendimet e reduktuara nga institucionet publike. Shuma totale e shtresave mbrojtëse të kapitalit⁴⁸ u rrit me 2.699 milionë denarë, ose 13%, në baza tremujore dhe në fund të tremujorit të tretë 2023, e rriti pjesëmarrjen në 25,1% në gjithsej mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rritja e lartë e sasisë së shtresave mbrojtëse të kapitalit vjen thuajse tërësisht nga shtresa mbrojtëse kundërciklike të kryegjësë, zbatimi i së cilës, respektivisht detyrimi për të përmbushur ka filluar në 1 gusht 2023⁴⁹. Me futjen e normës së shtresës mbrojtëse kundërciklike të kapitalit për ekspozimet e bankave në Republikën e Maqedonisë së Veriut në vlerë prej 0,5%, ndërmerren masa parandaluese dhe fuqia kapitale e bankave vendase forcohet më tej. Shuma e lejimit të kapitalit të përcaktuar nga vlerësimi mbikëqyrës shënoi një rritje tremujore prej 171 milionë denarë, ose me 0,9% dhe merr pjesë me 20,7% në totalin e mjeteve vetanake të sistemit bankar. Rritja e shtresave mbrojtëse të kapitalit ishte në kurriz të zvogëlimit të mjeteve vetanake të lira, mbi kërkesat minimale të kërkuara rregullative dhe mbikëqyrëse, të cilat gjithashtu shënuan rënie tremujore në përqindje prej 13,7% (ulje për 1.562 milionë denarë), duke ulur pjesëmarrjen e saj në 10,6% (12,5% më 30.6.2023) të totalit të mjeteve vetanake.

⁴⁶ Rritja e kapitalit të nevojshëm për të mbuluar rrezikun valutor është rezultat i rritjes së pozicionit agregat valutor në tremujorin e tretë të vitit 2023. Një shpjegim më i detajuar mund të gjendet në seksionin e rrezikut valutor të Raportit.

⁴⁷ Rritja e kapitalit të nevojshëm për mbulimin e rrezikut kreditor është rezultat i rritjes së mjeteve të ponderuara sipas rrezikut kreditor, përkatësisht portofolit të kredive të vogla (rritje për 1.194 milionë denarë), kërkesave nga bankat (588 milionë denarë), kërkesave të mbuluara nga objektet e banimit (509 milionë denarë), kërkesave nga shoqëritë e tjera tregtare (132 milionë denarë) dhe aksionet në fondet investuese (2 milionë denarë). Në të njëjtën kohë, kërkesat e mbuluara nga ndërtesat e banimit (496 milionë denarë), kërkesat nga institucionet publike (485 milionë denarë) dhe kërkesat nga autoritetet lokale dhe rajonale (21 milionë denarë) kanë shënuar rënie.

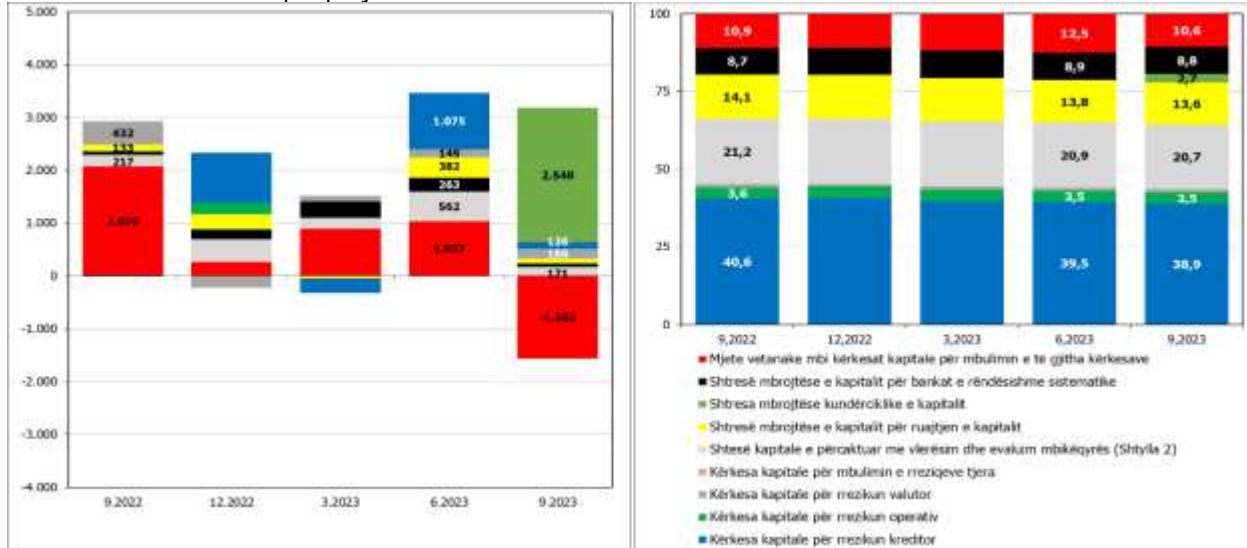
⁴⁸ Nga katër shtresat mbrojtëse të kapitalit të parashikuara nga Ligji i Bankave, në tremujorin e tretë të vitit 2023, të gjitha bankat kishin detyrimin për të përmbushur shtresën mbrojtëse për ruajtjen e kapitalit dhe shtresën mbrojtëse kundërciklike të kapitalit, dhe bankat me rëndësi sistëmore, shtresën mbrojtëse për bankat me rëndësi sistëmore (më shumë informacion në [këtë](#) lidhje).

⁴⁹ Më shumë detaje mbi vendimet në lidhje me shtresën kundërciklike të kryegjësë gjenden në [këtë](#) lidhje

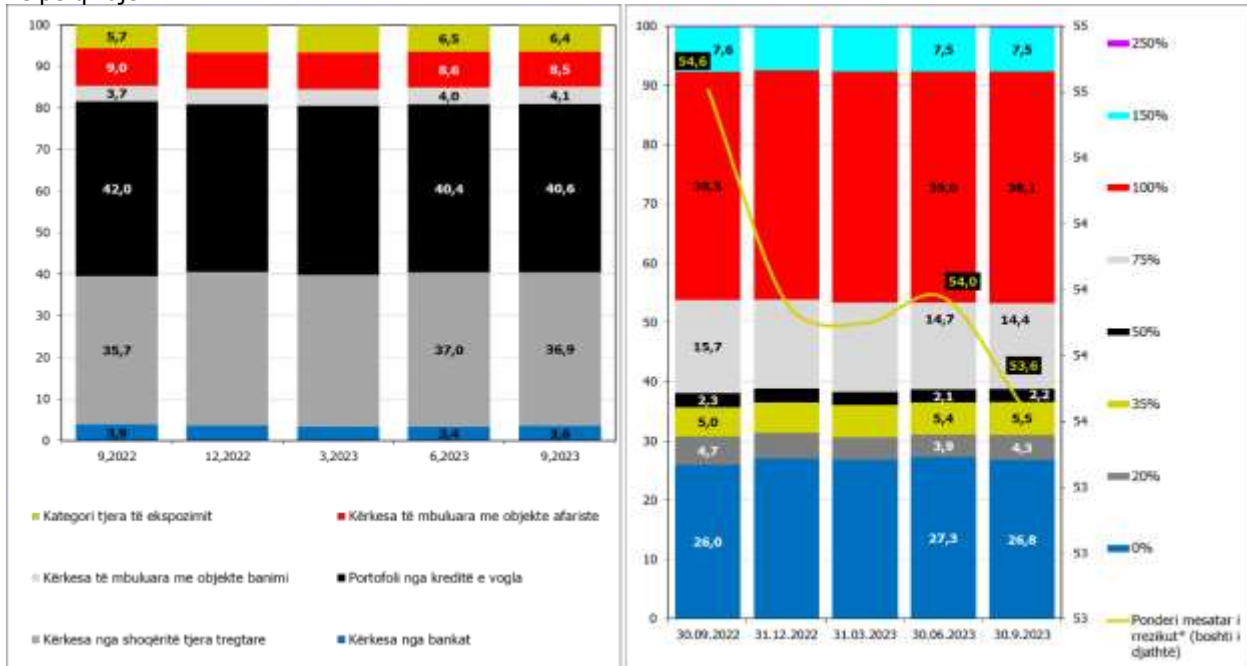
Raport i rreziqeve në sistemin bankar në tremujorin e tretë të vitit 2023

Grafiku nr. 39 Struktura e ndryshimeve tremujore (majtas) dhe balanca (djathtas) e mjeteve vetanake, sipas nevojës për të mbuluar rreziqet individuale dhe për të ruajtur shtresat e nevojshme mbrojtëse të kapitalit në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 40 Struktura e kërkesave për kapital për të mbuluar rrezikun e kredisë, sipas kategorive të ekspozimit (majtas) dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtë bilancit, sipas ponderit të rrezikut (djathtas) në përqindje

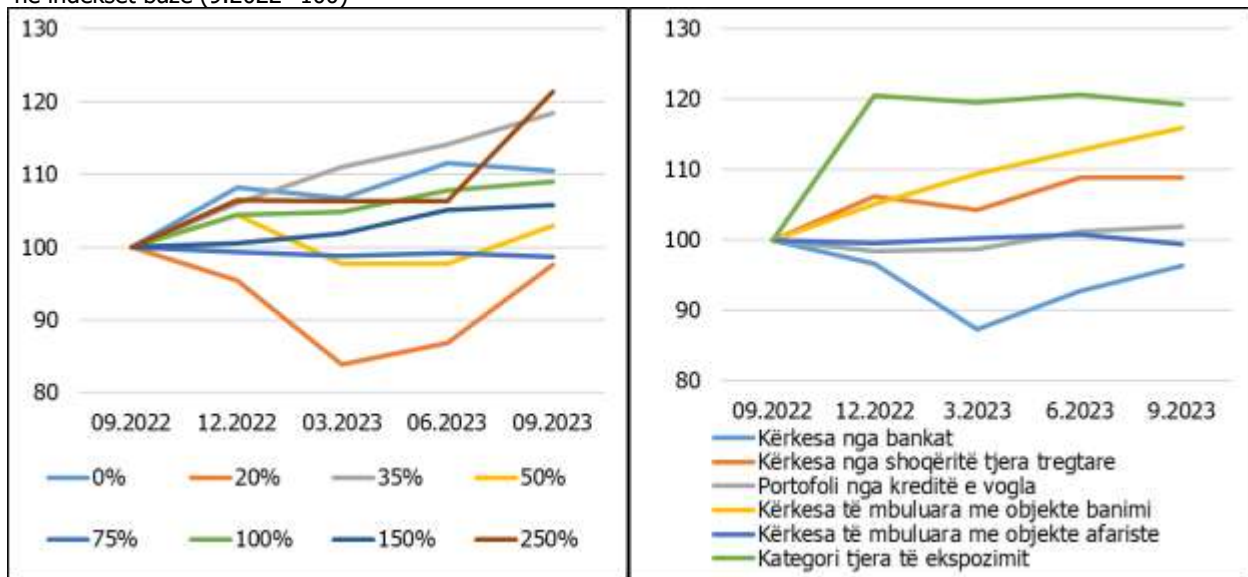
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Vërejtje: Ponderi mesatar i rrezikut llogaritet si raport ndërmjet aktiveve të ponderuara sipas rrezikut të kredisë dhe totalit të bilancit dhe ekspozimit jashtëbilancor të sistemit bankar.

Rritja më e ulët tremujore e mjeteve të ponderuara sipas rrezikut kreditor prej 0,8% (13,4 milionë denarë) krahasuar me rritjen e gjithsej bilancit dhe ekspozimit jashtëbilancor të sistemit bankar (1%) rezultoi me rënie (për 0,4 p.p.) mbi ponderin mesatare të rrezikut, deri në nivelin 53,6%. Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për të mbuluar rreziqet dhe normën e mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

Pirja e lëvizjes së ekspozimit total të bilancit dhe jashtë bilancit, sipas pondereve të rrezikut (majtas) dhe kategorive të ekspozimit ndaj rrezikut të kredisë (djathtas) në indeksat bazë (9.2022=100)

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Analiza e tendencës së lëvizjes së ekspozimit total të bilancit dhe jashtë bilancit sipas pjesëmarrjes të rrezikut tregon se rritjen më të theksuar krahasuar me të njëjtin tremujor të vitit të kaluar e kanë aktivitetet me ponder rreziku prej 35%, ku përfshihen dëmet e mbuluara nga ndërtesat e banimit, si dhe aktivitetet me rrezik të ulët të bankave (investimet në letra me vlerë të emetuara nga bankat qendrore dhe qeveritë qendrore). Nga ana tjetër, rritja e aktiviteve me pjesëmarrje më të lartë rreziku është më e moderuar.

5.3. Testi i stresit i rezistencës së sistemit bankar ndaj goditjeve hipotetike

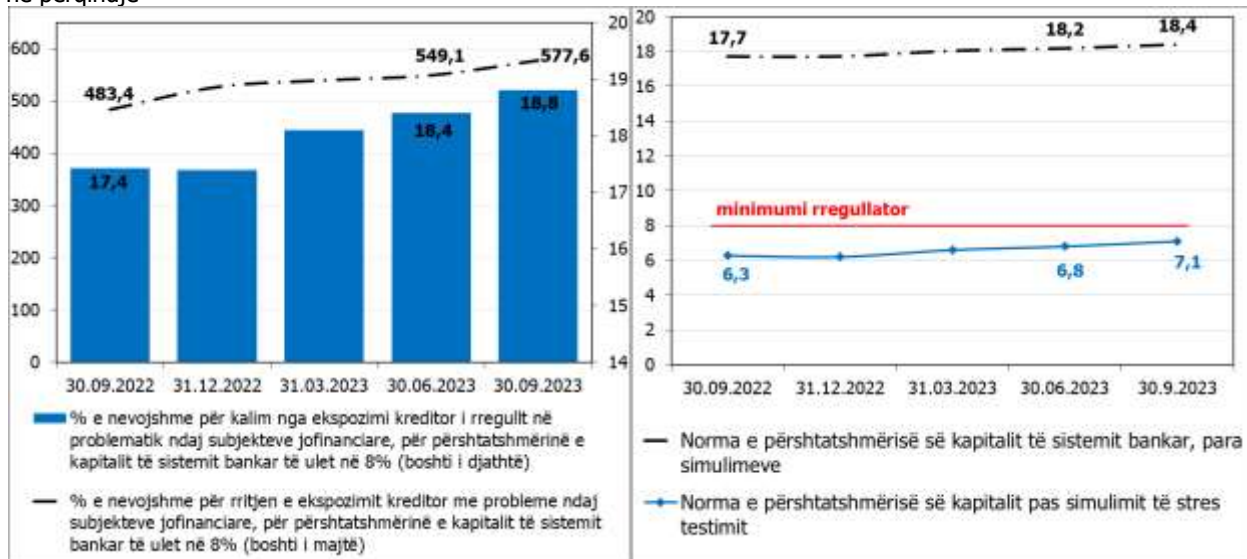
Sistemi bankar shfaq një nivel të kënaqshëm rezistence ndaj goditjeve të simuluar të kryera rregullisht, të cilat supozojnë një realizim ekstrem të rrezikut të kredisë (të izoluar, ose në kombinim me realizimin e rrezikut valutor dhe/ose të normës së interesit në portofolin e aktiviteve bankare). Rezultatet e testimit të rregullt të stresit të kryer janë më të mira krahasuar me 30.6.2023, më së shumti për shkak të nivelit fillestar më të lartë të normës së mjaftueshmërisë së kapitalit. Gjatë testeve të rregullta të stresit, fokusi vihet vetëm në simulimet me një shkallë të lartë të ekstremitetit të supozimeve, probabiliteti i të cilave është shumë i ulët, gjë që është në fakt thelbi i procesit të testimit të stresit. Për qëllime të këtij raporti, rezultati i **simulimit për materializimin e njëkohshëm të rrezikut të**

kredisë, valutës dhe interesit⁵⁰. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit pas goditjes, në nivel të sistemit bankar, zbret nën minimumin ligjor, në nivelin 7,1%, por rezultati është më i mirë krahasuar me datën e fundit tremujore kur raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit u ul në nivelin e 6,8 %.

Grafiku nr. 42

Kërkohej përkeqësim i cilësisë së ekspozimit ndaj kredisë, që mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të bjerë në 8% (majtas) dhe rezultatet e simulimeve të testit të stresit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Goditjet hipotetike në kahun e rrezikut të kredisë kanë ndikimin më të madh në aftësinë e pagesës të sistemit bankar. Rezultatet e testimit të stresit tregojnë se kërkohej rritje prej 577,6% e ekspozimit të kredisë me probleme, respektivisht kalimi prej 18,8% nga ekspozimi kreditor i rregullt në atë me probleme, në mënyrë që mjaftueshmëria e kapitalit të sistemit bankar të bjerë në 8%.

⁵⁰ Testimi i stresit përfshin simulimin e materializimit të njëkohshëm të goditjes së kredisë, valutës dhe normës së interesit, nëpërmjet:

- përkeqësimi i cilësisë së ekspozimit kreditor të personave jofinanciar, ku supozohet se 20%, 25% dhe 30% e ekspozimit kreditor ndaj sektorit jofinanciar nga kategoritë e rrezikut "A", "B" dhe "C i rregullt", përkatësisht kategoritë e rrezikut "C-me probleme", "Ç" dhe "D", ku ekspozimi i kaluar shpërndahet në mënyrë të barabartë (33,3% secili) në kategoritë e rrezikut më të dobët dhe përqindje e njëjtë e mbulimit me mbahet korrigjimi i vlerës;
- rritja e ekspozimit ndaj subjekteve financiare i cili është jofunksional me 100% për shkak të reduktimit të ekspozimit në kategorinë e rrezikut "A";
- zhvlerësimi i vlerës së denarit në raport me euron për 30%; dhe
- rritja e normave të interesit aktive dhe pasive nga 1 në 5 pikë përqindjeje;

Megjithatë, këto janë simulime mjaft ekstreme dhe më pak të mundshme, veçanërisht në terma afatshkurtër, duke pasur parasysh se në tremujorin e tretë të vitit 2023, vetëm 0,4% e ekspozimit të rregullt të kredisë ndaj sektorit jofinanciar mori status me probleme. Gjithashtu, gjendja e ekspozimit kreditor me probleme ndaj subjekteve jofinanciare shënoi rënie tremujore prej 1,5%. Më shumë detaje mbi kërkesat për kapital për të mbuluar rreziqet dhe normën e mjaftueshmërisë së kapitalit sipas grupeve të veçanta të bankave janë paraqitur në shtojcat e këtij raporti.

IV. Ndryshimet më të rëndësishme të bilancit dhe profitabiliteti i sistemit bankar

1. Veprimtaritë e bankave

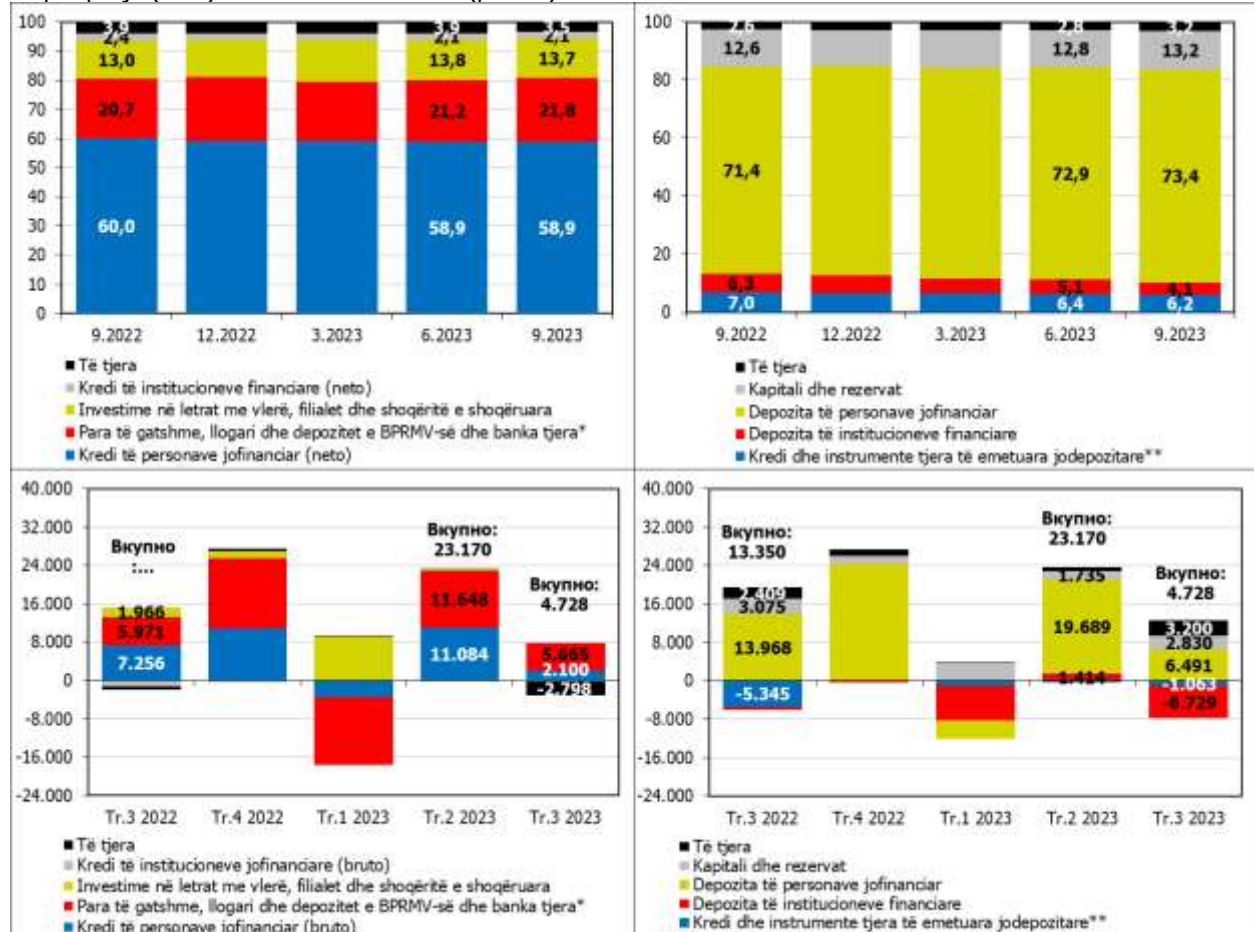
Mjedisi makroekonomik në të cilin operojnë bankat u karakterizua nga një stabilizim gradual i rritjes së çmimeve dhe një treg i favorshëm valutor, por ende i pranishëm me rreziqe dhe pasiguri, të lidhura kryesisht me faktorët globalë dhe trazirat gjeopolitike. Në rrethana të tilla, Banka Popullore ka vazhduar të shtrëngojë politikën monetare edhe në tremujorin e tretë dhe krahas këtij pozicioni monetar, ndryshime ka edhe në instrumentin e rezervës së detyruar, me synim rritjen e kursimeve në denarë, si dhe masat makroprudenciale të ndërmarra, të cilat e forcojnë edhe më shumë rezistencës së sistemit bankar.

Bilanci i sistemit bankar ka vijuar të rritet edhe në tremujorin e tretë të vitit 2023, kryesisht si rezultat i rritjes së depozitave nga subjektet jofinanciare, rritjes së fitimeve të bankave dhe emetimit të ri të aksioneve. Megjithatë, rritja tremujore e bilanceve të bankave është dukshëm më e ngadaltë, gjë që rezulton nga rritja dukshëm më e ngadaltë e depozitave nga subjektet jofinanciare, uljen e depozitave nga institucionet financiare dhe detyrimet kreditore. Depozitat e ndërmarrjeve patën kontributin më të madh në rritjen tremujore të gjithsej depozitave, ndërsa depozitat e individëve shënuan rënie minimale tremujore. Nga aspekti i karakteristikave valutore të depozitave, rritja tremujore e depozitave në valutë është dukshëm më e lartë, ndërsa rritja e depozitave në denarë është modeste. Lëvizje të favorshme vërehen edhe në afatin e maturimit të depozitave, ku depozitat afatgjata shënuan rritje dukshëm më të lartë krahasuar me depozitat pa afat dhe ato afatshkurtra.

Në aktivet e sistemit bankar, aktivet likuide dhe vendosjet në kredi për subjektet jofinanciare shënuan rritje, por më të moderuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm. Ndryshe nga lëvizjet në aktivitetin depozitues, kredia për amvisëritë është rritur, ndërsa kredia për ndërmarrjet ka shënuar rënie të lehtë tremujore.

Grafiku nr. 37 Struktura e aktiveve (lart majtas) dhe e detyrimeve (lart djathtas) dhe struktura e ndryshimeve tremujore të aktiveve (poshtë majtas) dhe detyrimeve (poshtë djathtas) të sistemit bankar në përqindje (lart) dhe në milionë denarë (poshtë) në përqindje (lartë) dhe në milionë denarë (poshtë)

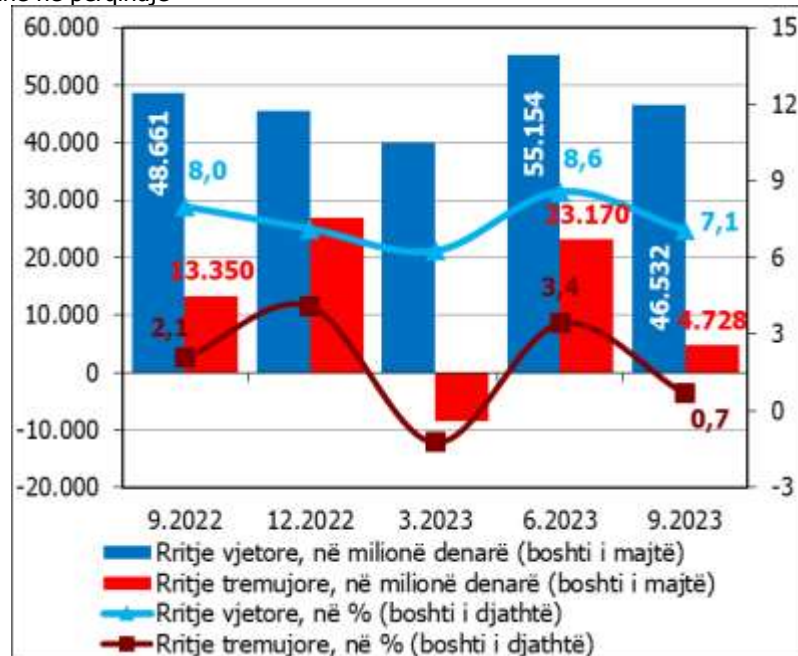
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat

Vërejtje: * Paratë e gatshme, llogaritë dhe depozitat në BPRMV-ë dhe bankat tjera përfshijnë mjetet në fondin e garancisë rezervë të KIBS-it, si dhe rezervën e detyrueshme në valutë; ** Instrumentet e tjera jodepozituese të emetuara përfshijnë instrumente kapitali të emetuar të varur dhe hibride.

Në tremujorin e tretë të vitit 2023, bilanci i sistemit bankar u rrit për 4.728 milionë denarë, ose për 0,7%, që paraqet ngadalësim të rritjes në krahasim me tremujorin paraprak (3,4%), por edhe në raport me të njëjtin tremujor të 2022 (2,1%). Bartës i rritjes tremujore janë depozitat më të larta nga subjektet jofinanciare dhe fitimet e bankave, si dhe zbatimi i emetimit të ri të aksioneve të një banke. Megjithatë, rritja e depozitave nga subjektet jofinanciare u ngadalësua ndjeshëm, si dhe u zvogëluar depozitat nga institucionet financiare dhe detyrimet kreditore, gjë që kontribuoi në ngadalësimin e rritjes së bilancit, i cili në baza vjetore vazhdon të jetë solid dhe është 7,1%. Në aktive, bankat kanë rritur aktivet likuide dhe vendosjet në kredi për subjektet jofinanciare, ndonëse në mënyrë më të moderuar krahasuar me tremujorin e mëparshëm.

Grafiku nr. 44 Ndryshimet në aktivet e sistemit bankar në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

1.1. Kreditë e subjekteve jofinanciare ⁵¹

Aktiviteti i kreditimit të bankave vazhdoi të rritet në tremujorin e tretë të 2023.

Krahasuar me tremujorin e dytë të vitit 2023, kreditë për sektorin jofinanciar janë rritur për 2.100 milionë denarë ose për 0,5%. Norma vjetore e rritjes së kredisë është ngadalësuar në krahasim me të njëjtën periudhë të një viti më parë, por është ende e moderuar dhe është 5,0%. Lëvizje të këtilla ndodhin në kushtet e shtrëngimit të lehtë të politikës monetare, shtrëngim neto të kushteve të kreditimit dhe ulje neto të kërkesës për kredi⁵². Diçka mbi 80% e rritjes i atribuohet rritjes së kreditimit nga bankat e mëdha.

⁵¹ Kreditë e subjekteve jofinanciare përfshijnë kreditë e personave jofinanciar – rezidentë dhe jorezidentë – përkatësisht huat e shoqërive private dhe publike jofinanciare, pushtetit qendror, vetëqeverisjes vendore, institucioneve jofitimprurëse që u shërbejnë amvisërive (kredi për klientët e tjerë), operatorë të pavarur biznesi dhe persona fizikë (kredi për amvisëri).

⁵² Sipas anketës së aktivitetit kreditor për tremujorin e tretë 2023, ka pasur një shtrëngim neto të kushteve të kreditimit si për ndërmarrjet ashtu edhe për amvisëritë, si dhe rënie neto e kërkesës për kredi është vërejtur edhe për të dy sektorët. Norma bazë e interesit e Bankës Popullore në tremujorin e tretë të vitit 2023 u rrit dy herë me gjithsej 0,30 pikë përqindje në nivelin 6,30%.

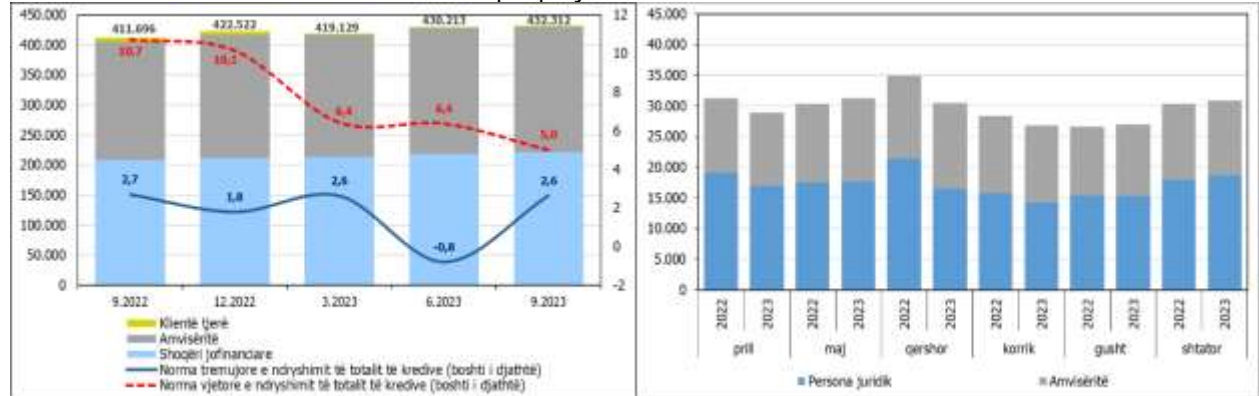

Grafiku nr. 45

Shuma e kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë e miratuara rishtazi sipas sektorëve individualë (djathtas)

në milionë denarë

në përqindje në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Kreditë e reja të miratuara për sektorin jofinanciar⁵³ në tremujorin e tretë 2023 ato u ulën me 6,6% në bazë tremujore. Rënia vjen si pasojë e reduktimit të kredive të reja të miratuara si për ekonomitë e amvisërisë (7,9%) ashtu edhe për ndërmarrjet (5,5%).

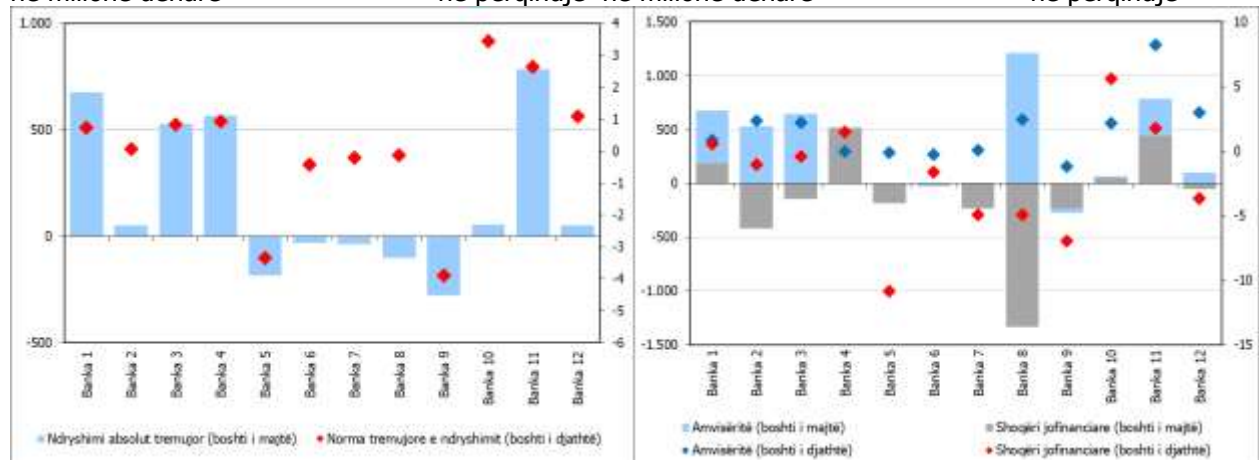
Grafiku nr. 386

Rritja e totalit të kredive për subjektet jofinanciare (majtas) dhe kreditë për shoqëritë jofinanciare dhe amvisëri (djathtas), sipas bankave individuale

në milionë denarë

në përqindje në milionë denarë

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Kreditimi i sipërmarrjeve në tremujorin e tretë të 2023 shënoi rënie të lehtë në baza tremujore, me uljen e kërkesës për kredi nga sektori i korporatave dhe shtrëngimin e kushteve të kreditimit, kryesisht për shkak të sasisë më të ulët të kredive të reja të miratuara, dhe natyrisht edhe të arkëtimit të kredive nga ky sektor. **Në bazë vjetore, kreditë e korporatave vazhdojnë të rriten** Më 30.9.2023, kreditë për ndërmarrjet janë më të ulëta për

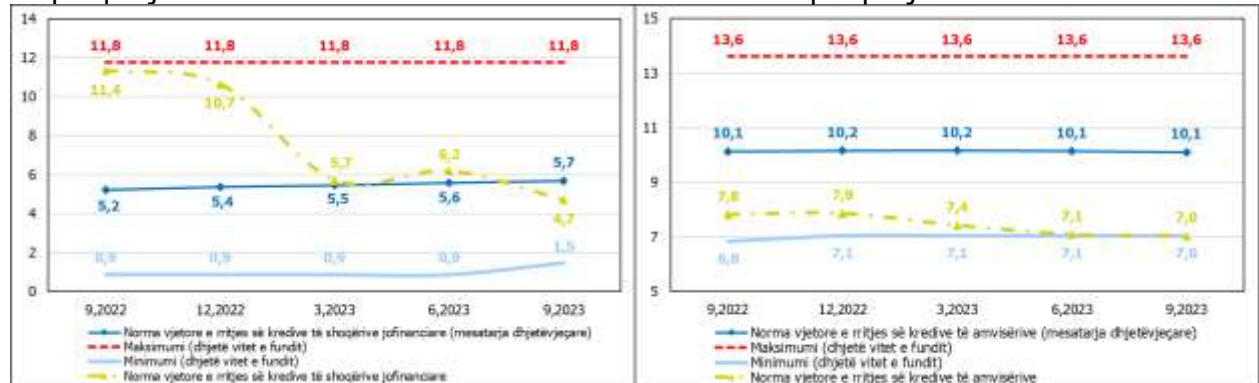
⁵³ Subjektet jofinanciare përfshijnë vetëm personat juridikë dhe amvisëritë, ndërsa klientët e tjerë janë të përjashtuar për shkak të luhatjeve të mëdha në shumat e kredive të reja të miratuara.

1.395 milionë denarë ose 0,7% krahasuar me 30.6.2023. Rënia vjen kryesisht nga reduktimi i kredive për klientët në tregtinë me shumicë dhe pakicë dhe në industri (veçanërisht në industrinë përpunuese), si dhe ulje të kredive në sektorin e shërbimeve hotelerike. Nga ana tjetër, kreditimi për klientët në furnizimin me energji elektrike vazhdon të rritet, por me ritme më të ngadalta, ashtu si edhe kreditë për sektorin e ndërtimit dhe aktivitetet që lidhen me pasuri të paluajtshme (0,8%). Tendencat rënës të kreditimit të bizneseve krahasuar me tremujorin paraardhës ndodhin në kushtet e një shtrëngimi neto të kushteve të kreditimit nga bankat, gjë që është në kundërshtim me pritjet e tyre të mëparshme, si dhe ka rënie neto të kërkesës për kredi. Vihet re një shtrëngim neto i kushteve të kredisë për sa i përket normës së interesit, të ardhurave nga jo interesi, madhësisë së kredisë dhe kërkesave për kolateral. Në bazë vjetore, rritja e kredisë arrin në 5,0%⁵⁴ dhe u ngadalësua kryesisht si rezultat i uljes së ndjeshme të normës së rritjes së kredisë për sektorin e ndërtimit, si dhe ka ngadalësim të lehtë të rritjes për sektorin industrial. Pritjet për tremujorin e katërt të 2023 janë që kushtet e kredisë do të kenë shtrëngim të lehtë neto dhe ulja neto e kërkesës do të vazhdojë.⁵⁵

Grafiku nr. 47

Mesatarja lëvizëse dhjetëvjeçare e ritmeve të rritjes vjetore të kredive për kompanitë jofinanciare (majtas) dhe kredive për amvisëritë (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Vërejtje: Përfshihet efekti i të gjitha fshirjeve të detyrueshme të kryera në periudhën 1.1.2016 – 30.9.2023. Duke filluar nga dhjetori 2019, të dhënat përfshijnë edhe kreditë e grumbulluara të fshira të detyrueshme.

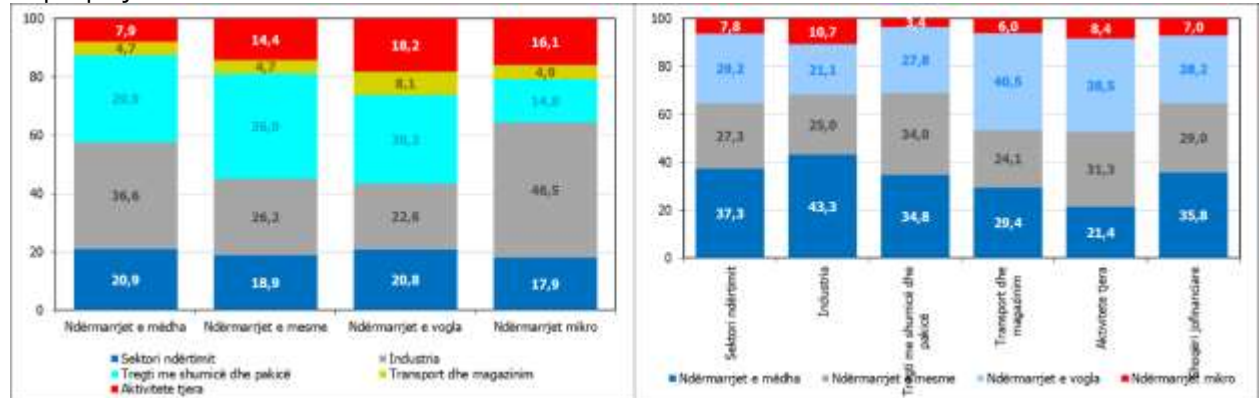
⁵⁴ Duke përfshiruar efektin e fshirjeve neto, norma vjetore e rritjes është 4,7%, që është më e ulët se rritja mesatare lëvizëse dhjetëvjeçare.

⁵⁵ Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor në tremujorin e tretë 2023.

Grafiku nr. 48

Struktura e kredive për shoqëritë jofinanciare sipas aktiviteteve individuale dhe sipas madhësisë së shoqërisë në përqindje

Burimi: Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Analizuar sipas madhësisë së kompanive jofinanciare⁵⁶, pjesëmarrjen më të madhe e kanë kreditë për ndërmarrjet e mëdha (35,8%), e cila është e pandryshuar në krahasim me tremujorin paraardhës, ndërsa pjesa e kredisë për ndërmarrjet mikro (7,0%) është më e ulët dhe ka rënie, që është pjesërisht rezultat i shumave më të larta të kredive për ndërmarrjet më të mëdha, dhe pjesërisht i rezervimit të bankave në lidhje me kreditimin për ndërmarrjet më të vogla⁵⁷. Për sa i përket aktivitetit të klientëve, pjesëmarrjen më të madhe e zënë kredia e ndërmarrjeve të tregtisë me shumicë dhe pakicë (30,8%) dhe e ndërmarrjeve në sektorin industrial (30,3%), si dhe pjesëmarrje të dukshme kanë kreditë në sektorin e ndërtimit (20,1%).

Kredia për amvisëritë në tremujorin e tretë të 2023 shënuan rritje si në baza tremujore ashtu edhe në atë vjetore, por rritja po ngadalësohet në kushtet e shtrëngimit neto të kushteve të kredisë dhe rënie neto të kërkesës për kredi. Më 30.9.2023, kredia për ekonomitë e amvisërive është rritur për 3.272 milionë denarë ose 1,5% krahasuar me 30.6.2023, ndërsa norma vjetore e rritjes ishte 6,6%⁵⁸. Sipas llojit të produktit të kredisë, rritje në bazë tre mujore kanë shënuar kreditë për blerje të hapësirave banesore dhe afariste (1,7%) dhe kreditë konsumatore (1,1%), por ritmet e rritjes janë më të ulëta në krahasim me ato në tremujori i mëparshëm. Këto zhvillime kontribuan në ngadalësim të mëtijshëm të ritmeve të rritjes vjetore. Megjithatë, duhet theksuar se shtrëngimi neto i normave të interesit në kredinë për amvisëritë është më i moderuar në krahasim me tremujorin e mëparshëm, që është reflektim i rritjes më të ulët të normës bazë të interesit dhe rënia neto e kërkesës për kredi është më e moderuar. Shtrëngim neto më i moderuar i kushteve të kredisë dhe një rritje e dobët neto e kërkesës për kredi priten në tremujorin e katërt të 2023.⁵⁹

⁵⁶ Kriteret për klasifikimin e subjekteve sipas madhësisë (të mëdha, të mesme, të vogla dhe mikro) jepen në nenin 470 të Ligjit të Shoqërive Tregtare.

⁵⁷ Disa nga arsytet pse bankat hezitojnë të financojnë ndërmarrje të vogla dhe të mesme, janë njohuritë e dobëta financiare, raportimi i dobët i korporatave dhe ngurrimi i ndërmarrjeve për të shpalosur dhe ndarë informacionin e biznesit (më shumë në fq. 5 në Macedonia2025 (2020). [Barriers for access to finance for MSMEs in North Macedonia: Stock of existing data and knowledge](#).

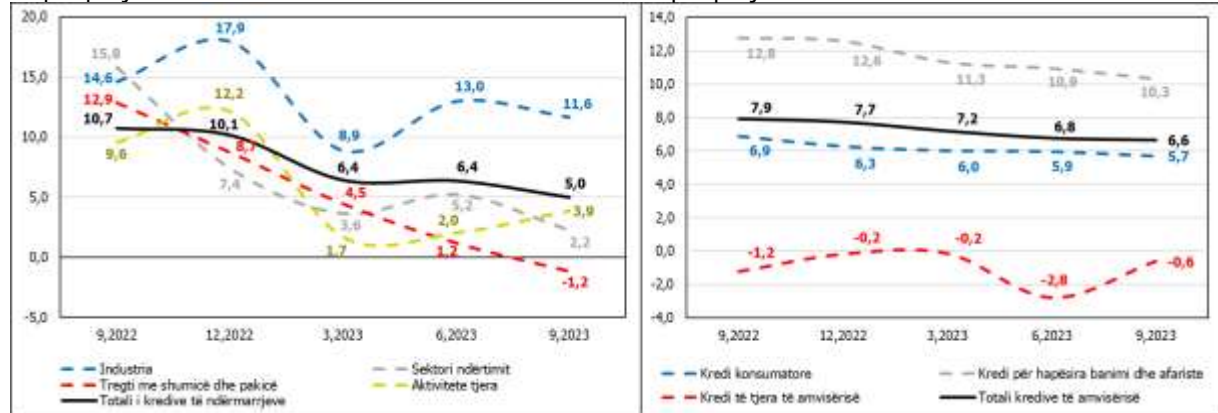
⁵⁸ Pas përjashtimit të efektit të fshirjeve neto, rritja është 7,0%, që është norma më e ulët e rritjes në dhjetëvjeçarin e fundit.

⁵⁹ Burimi: Anketa e aktivitetit kreditor në tremujorin e tretë 2023.

Grafiku nr. 49

Normat vjetore të ndryshimit të kredive për ndërmarrjet (majtas) dhe amvisëritë (djathtas) në përqindje

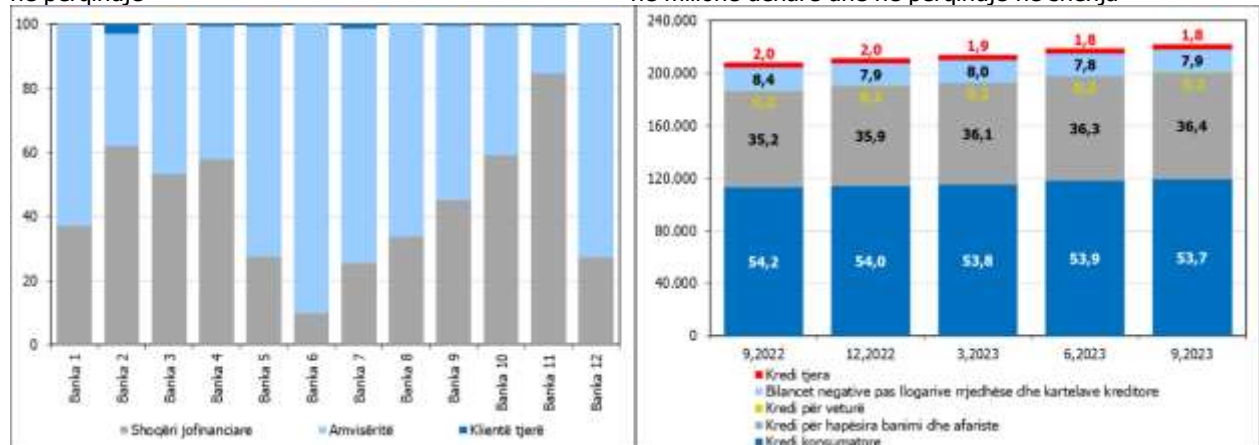
Burimi: Banka Popullore dhe Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Përfaqësimi i kredisë për amvisëritë në strukturën totale prej 51,4% vijon të jetë disi më i lartë se ai i ndërmarrjeve dhe gjithashtu shënon një rritje prej 0,6 pikë përqindjeje krahasuar me tremujorin paraardhës. Në kuadër të kredisë për amvisëri, mbizotërojnë kreditë për financimin e konsumit të papërcaktuar me pjesëmarrje prej 63,4%.

Grafiku nr. 50

Struktura sektoriale e kredive për subjektet jofinanciare sipas bankës individuale (majtas) dhe struktura e kredive për personat fizikë sipas produkteve (djathtas)

në përqindje në milionë denarë dhe në përqindje në shenja

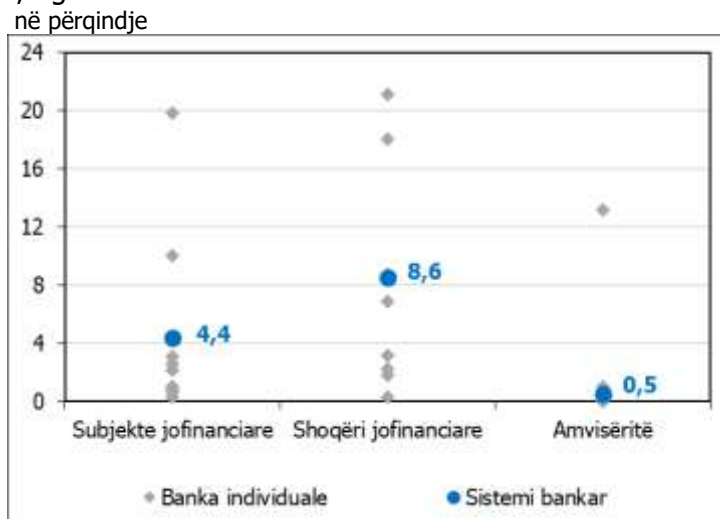
Regjistri i Kredive i Bankës Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Kreditë e gjelbra⁶⁰ vazhdoi dinamika e rritjes, por pjesëmarrja e tyre në portofolet e kredisë së bankave mbetet e ulët dhe arrin në 4,4%, ndërkohë që vetëm dy banka kanë pjesëmarrje dyshifrore.⁶¹ Gjithsej kreditë e gjelbra për sektorin jofinanciar më 30.9.2023 janë rritur për 1.167 milionë denarë ose për 6,6% në krahasim me 30.6.2023, që paraqet përgjysmim të normës së rritjes në baza tremujore nga tremujori paraprak. Rritja i detyrohet ekskluzivisht rritjes së kredive të gjelbra të ndërmarrjeve me 7,0%, ndërsa kreditë e gjelbra për amvisëritë u ulën minimalisht me 0,1%.

Grafiku nr. 51

Pjesëmarrja e kredive "të gjelbra" në totalin e kredive për subjektet jofinanciare dhe sipas sektorëve individualë, nga banka individuale.

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Struktura valutore e kredive tregon se rritje në tremujorin e tretë të vitit 2023 në krahasim me tremujorin paraprak ka vetëm kreditë në denarë. Krahasuar me tremujorin e dytë të vitit 2023, kreditë në denarë janë rritur për 3.285 milionë denarë ose për 1,3%⁶², ndërsa kreditë me komponentë valutore janë ulur për 1.186 milionë denarë ose për 0,6%⁶³. Në strukturën e përgjithshme valutore, kreditë në denarë janë përfaqësuar për 57,2%, që

⁶⁰ Me "kredi të gjelbër" nënkuptohet mënyra e financimit që lejon përdoruesin e kredisë të investojë ekskluzivisht në projekte me një kontribut të rëndësishëm pozitiv për mjedisin dhe në projekte që kontribuojnë në uljen e efekteve negative të ndryshimeve klimatike. Kreditë e gjelbra synojnë të sigurojnë (i) përmirësimin e efikasitetit energjetik të amvisërive dhe sektorit të korporatave; (ii) mbështetjen e investimeve në teknologjitë, materialet dhe zgjidhjet e gjelbra; (iii) mbështetjen e investimeve në burimet e rinovueshme të energjisë, kontrollin dhe parandalimin e ndotjes, mbrojtjen e mjedisit, reduktimin e rreziqeve të ndryshimeve klimatike, etj. Për qëllimet e këtij raporti, kreditë e gjelbra konsiderohen kredi që synojnë të përmirësojnë efikasitetin energjetik të amvisërive dhe sektorit të korporatave; kredi për të mbështetur investimet në teknologjitë, materialet dhe zgjidhjet e gjelbra; kredi për të mbështetur investimet në burimet e rinovueshme të energjisë, kontrollin dhe parandalimin e ndotjes, mbrojtjen e mjedisit, reduktimin e rreziqeve nga ndryshimet klimatike, etj.

⁶¹ Nga 12 bankat e analizuar, në datën 30.9.2023, dy banka nuk kanë në portofolin e tyre kredi të gjelbër. Në bankat që kanë miratuar kredi të tilla, pjesëmarrja e kredisë së gjelbër në totalin e kredive varion nga 0,3% në 19,8%. Analizuar sipas sektorëve, pjesëmarrja e kredive të gjelbra në totalin e kredive nga bankat individuale është ndërmjet 0,3% dhe 21,1% për kredinë e korporatave, respektivisht midis 0,0% dhe 13,2% për kredinë për amvisëri.

⁶² Rritja e kredive në denarë për sektorin jofinanciar në baza tremujore është si pasojë e rritjes së kredive për ekonomitë e amvisërive për 2.117 milionë denarë ose 1,8% dhe për ndërmarrjet për 1.069 milionë denarë ose për 0,9%, ndërsa kreditë e klientëve të tjerë kanë shënuar rritje prej 100 milionë denarë ose 8,1%.

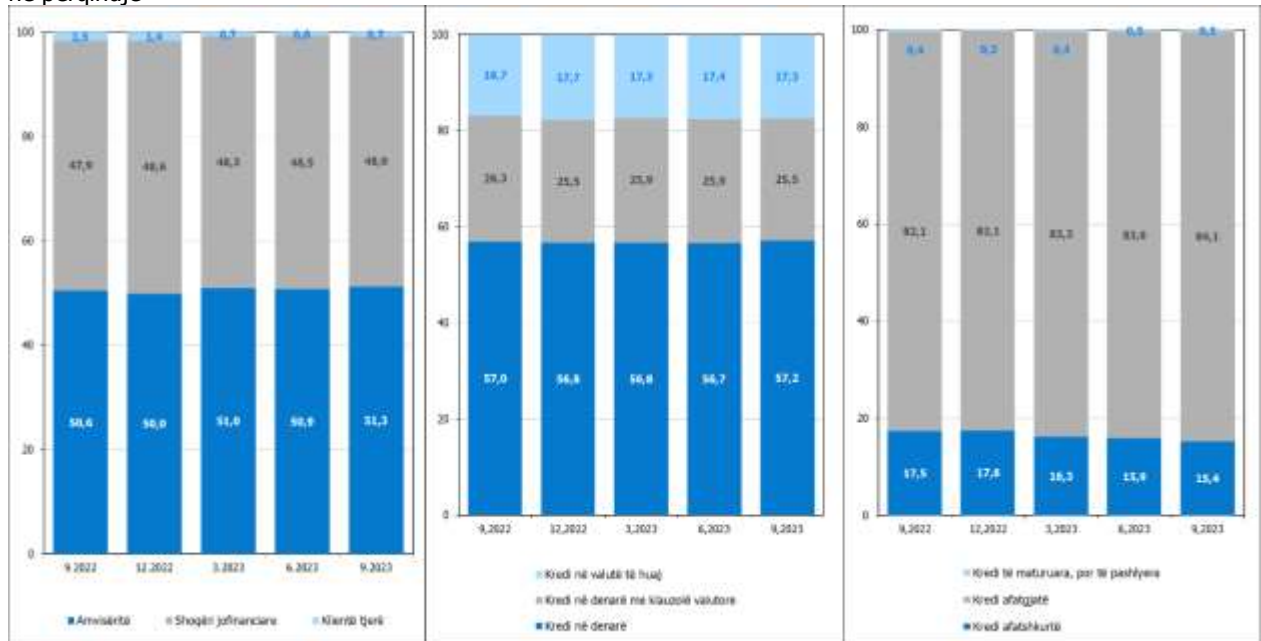
⁶³ Zvogëlimi i komponentit valutor të kredive për sektorin jofinanciar në baza tremujore është rezultat i zvogëlimit të kredive në denarë me klauzolë valutore për 1.059 milionë denarë ose për 1,0%, si dhe zvogëlimit të kredive në valutë për 127 milionë denarë ose për 0,2%. Rënia e kredive në denarë me klauzolë valutore është kryesisht për shkak të zvogëlimit të kredive të ndërmarrjeve (për 1.711 milionë

është për 0,5 për qind më shumë se në tremujorin paraprak. Nga kreditë me komponentë valutore, kreditë me klauzolë në valutë (25,5%) kanë pjesëmarrje më të madhe se kreditë valutore (17,3%).

Grafiku nr. 52

Struktura e numrit të përgjithshëm të kredive sipas sektorëve (majtas) dhe valutës (në mes), dhe struktura e kredive të rregullta sipas maturitetit (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në kuadër të strukturës së maturitetit⁶⁴, lëvizjet përcaktohen nga kreditë afatgjata, pjesëmarrja e të cilëve në totalin e kredive u rrit dhe arriti në 84,1%.

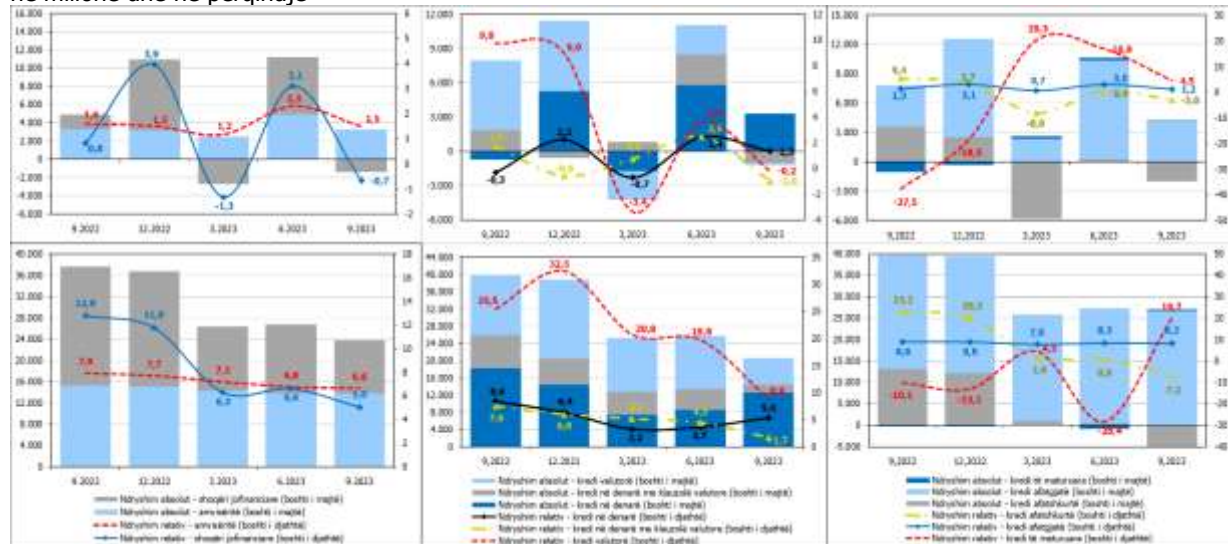
denarë ose për 6,6%), ndërsa kontribut të pjesshëm ka edhe rënia e kredive për klientët tjerë (për 48 milionë denarë ose me 6,0%), ndërsa kreditë për ekonomitë e amvisërive janë rritur (për 700 milionë denarë ose 0,8%). Zvogëlimi i kredive në valutë ndodh në kushtet e rënies së kredive për ndërmarrjet (për 752 milionë denarë ose për 1,3%), ndërsa efekt lehtësues është rritja e kredive të ekonomive të amvisërive (për 455 milionë denarë ose për 3,0%) dhe rritja e lartë nga kreditë e klientëve të tjerë (për 170 milionë denarë ose për 26,9%).

⁶⁴ Analiza e strukturës së maturitetit përjashton kreditë me probleme.

Grafiku nr. 53

Rritja tremujore (sipër) dhe vjetore (poshtë) e kredisë, sipas sektorit, valutës dhe maturitetit në milionë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

1.2. Depozitat e subjekteve jofinanciare

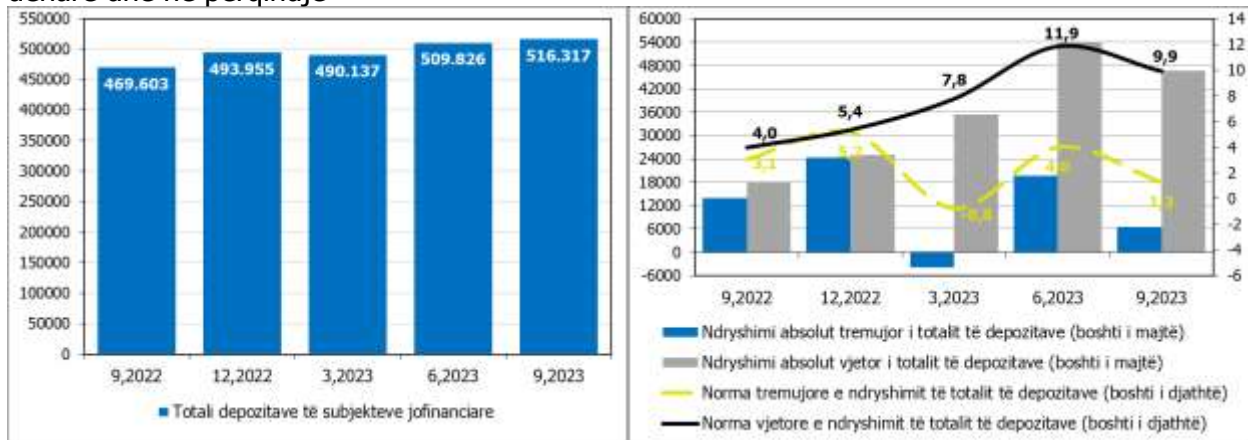
Depozitat nga subjektet jofinanciare kanë vijuar të rriten edhe në tremujorin e tretë të 2023 (6.491 milionë denarë, ose 1,3%)⁶⁵, por të ngadalësuar. Në bazë vjetore, rritja e depozitave nga subjektet jofinanciare (46.714 milionë denarë ose për 9,9%) është dukshëm më e lartë krahasuar me rritjen vjetore të arritur më 30.9.2022.

Nga pikëpamja sektoriale, rritja më e ngadaltë tremujore e depozitave kushtëzohet kryesisht nga shoqëritë jofinanciare, qu u rritën për 5.699 milionë denarë (ose për 3,8%). Njëkohësisht, depozitat e **amvisërive**, të cilat kanë pjesëmarrjen më të madhe në bazën e depozitave të bankave (65,9%), shënuan rënie minimale tremujore (për 188 milionë denarë ose 0,1%). Në bazë vjetore, rriten depozitat e ekonomive të amvisërisë (për 22.506 milionë denarë ose 7,1%) dhe depozitat e kompanive jofinanciare (për 21.215 milionë denarë ose 15,7%).

⁶⁵ Analizuar sipas bankave individuale, shtatë banka kanë shënuar rritje tremujore të depozitave (rritje prej 8.531 milionë denarë), ndërsa pesë banka kanë shënuar rënie tremujore (për 2.040 milionë denarë).

Grafiku nr. 39 Grafiku nr. 54 Statusi (majtas) dhe ndryshimi (djathtas) i depozitave të subjekteve jofinanciare
në milionë denarë
denarë dhe në përqindje
në milionë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Nga pikëpamja valutore, rritja e depozitave në valutë është kushtëzuar nga rritja tremujore e totalit të depozitave nga subjektet jofinanciare. Megjithatë, në bazë vjetore, depozitat në denarë rriten më shpejt në krahasim me depozitat në valutë⁶⁶.

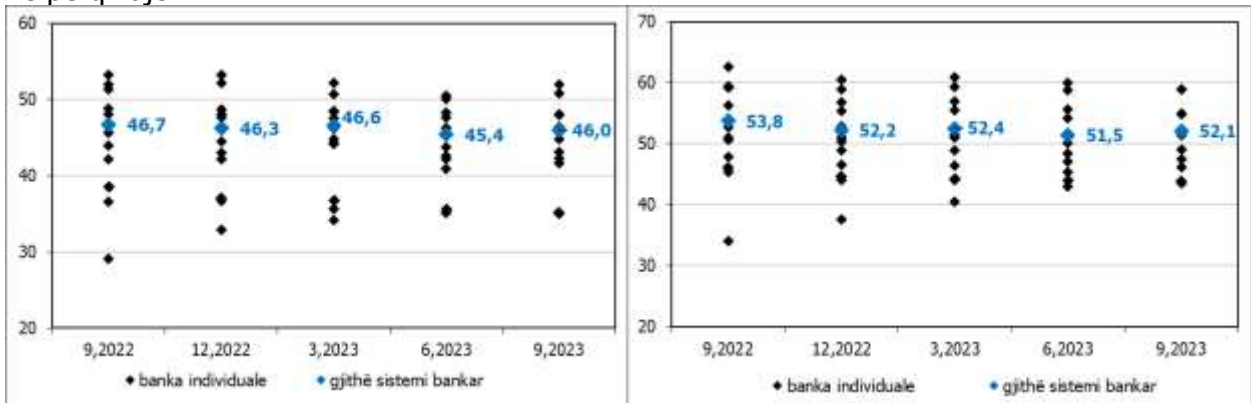
Në tremujorin e tretë të vitit 2023, depozitat në valutë përshpejtuan rritjen dhe u rritën me 6,055 milionë denarë ose për 2,6%⁶⁷, ndërsa depozitat në denarë shënuan rritje minimale prej 463 milionë denarë ose për 0,2%. Rritja tremujore e depozitave në valutë është përcaktuar më së shumti nga rritja e depozitave pa afat të shoqërive jofinanciare (3.849 milionë denarë ose për 9,4%) dhe depozitat afatgjata të amvisërive (2.830 milionë denarë ose për 5,9%). Lëvizjet e këtilla shkaktuan një rritje të caktuar, për 0,6 pikë përqindjeje, në pjesëmarrjen e valutës në gjithsej depozitat në nivelin prej 46%, në kurriz të depozitave në denarë, që e zvogëloi pjesëmarrjen deri në 53,9%. Në të njëjtën kohë, pjesëmarrja e valutës në totalin e depozitave të amvisërive u rrit në nivelin 52,1%. Në bazë vjetore, rritja e depozitave në denarë (28.590 milionë denarë ose 1,5%) tejkalon rritjen e depozitave në valutë (18.016 milionë denarë ose 8,2%).

⁶⁶ Rritja mesatare e depozitave në denarë në vitin 2023 është 1,7% dhe është dy herë më e shpejtë në krahasim me mesataren e vitit 2022, dhe anasjelltas, për depozitat në valutë, rritja mesatare në vitin 2023 (1,3%) është më e ngadaltë në krahasim me vitin 2022 (2,1%).

⁶⁷ Në tremujorin e dytë të vitit 2023, depozitat në valutë janë rritur për 3.078 milionë denarë ose 1,3%.

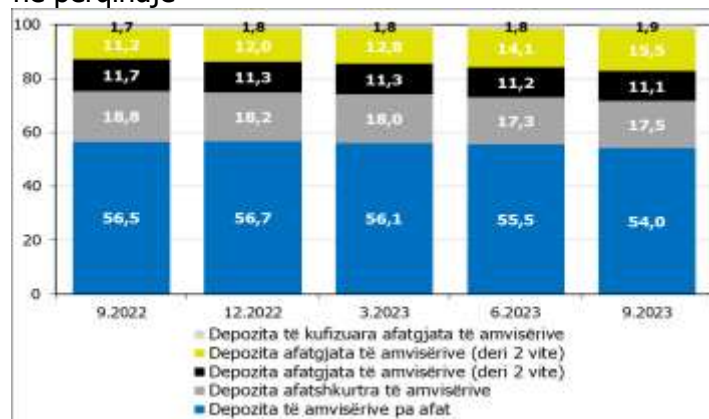

Grafiku nr. 55 Pjesa e totalit të depozitave në valutë në totalin e depozitave të sistemit bankar (majtas) dhe e depozitave në valutë të amvisërive në totalin e depozitave të amvisërive (djathtas) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 56 Struktura e maturimit të depozitave të amvisërive në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Për sa i përket afatit të maturimit, kontributin më të madh (78,5%) në rritjen tremujore të gjithsej depozitave e kanë depozitat afatgjata, duke realizuar rritje tremujore prej 5.098 milionë denarë, ose për 4,7%⁶⁸. Ndonëse më të ulëta, rritje shënuan edhe depozitat pa afat (1.123 milionë denarë ose për 0,3%), si dhe depozitat afatshkurtra. (269 milionë denarë ose për 0,4%). Në bazë vjetore, depozitat afatgjata shënuan normën më të lartë të rritjes për gati dhjetë vitet e fundit (24,4% ose 22.175 milionë denarë)⁶⁹, megjithëse rritja absolute vjetore e depozitave pa afat është gjithashtu solide (22.272 milionë denarë ose 7,1%), dhe depozitat afatshkurtra gjithashtu u rritën në mënyrë mesatare (3,4% ose 2.267 milionë denarë).

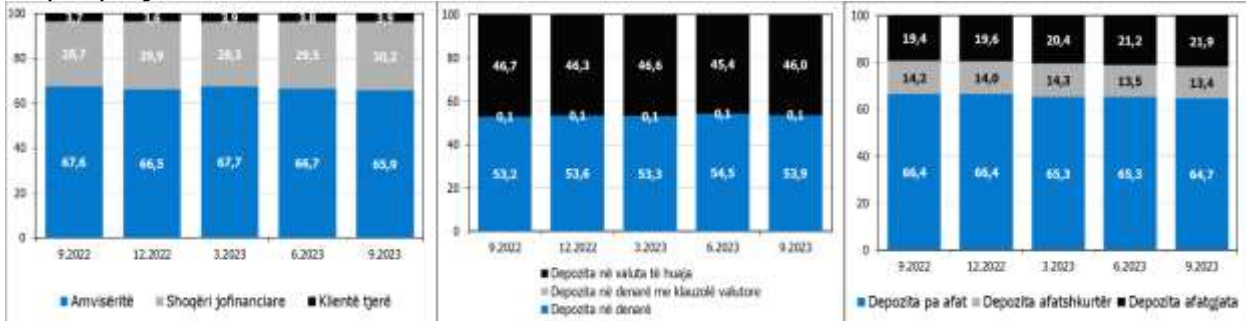
⁶⁸ Rritja tremujore e depozitave afatgjata më 30.9.2023 vjen si nga depozitat në valutë (për 2.900 milionë denarë ose për 5,5%) ashtu edhe nga depozitat në denarë (për 2.186 milionë denarë ose për 4,0%).

⁶⁹ Depozitat afatgjata nga amvisëritë janë rritur me 18.424 milionë denarë ose 23,5% (nga të cilat 8.507 milionë denarë i përgjigjen depozitave në denarë, dhe 9.916 depozitave në valutë), ndërsa depozitat afatgjata nga kompanitë jofinanciare janë rritur për 3.682 milionë denarë ose për 34,9% (prej tyre, 2.810 milionë denarë i përgjigjen depozitave në denarë, ndërsa 826 milionë denarë depozita në valutë).

Raport i reziqeve në sistemin bankar në tremujorin e tretë të vitit 2023

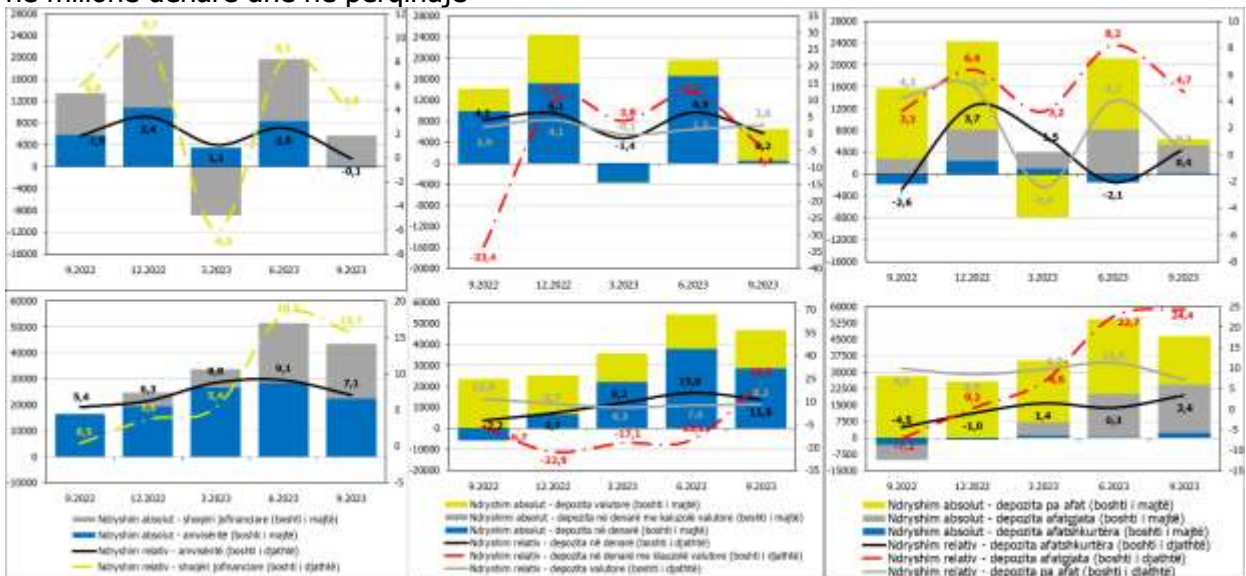
Grafiku nr. 57 Struktura e totalit të depozitave, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Lëvizje të këtilla shkaktuan ulje me 0,6 pikë përqindjeje të pjesëmarrjes së depozitave pa afat në totalin e depozitave në nivelin 64,7%, ndërkohë që pjesëmarrja e depozitave afatgjata në totalin e depozitave u rrit, për 0,7 pikë përqindjeje, për 21,9%. Analiza e strukturës afatgjate të depozitave të individëve, në tremujorin e tretë 2023, tregon rritje të pjesëmarrjes strukturore të depozitave afatgjata (nga 27,1% në 30.6.2023 në 28,5% më 30.9.2023). Ndonëse e vogël, rritje e pjesëmarrjes strukturore prej 0,1 pikë përqindje vërehet edhe në depozitat afatshkurtra të këtij sektori, ndërkohë që depozitat pa afat shënuan rënie të pjesëmarrjes me 1,5 pikë përqindjeje, duke zbritur në nivelin 54,0%.

Grafiku nr. 58 Ndryshimi tremujor (lart) dhe vjetor (poshtë) në depozitat, sipas sektorit (majtas), valutës (në mes) dhe maturimit (djathtas)
në milionë denarë dhe në përqindje

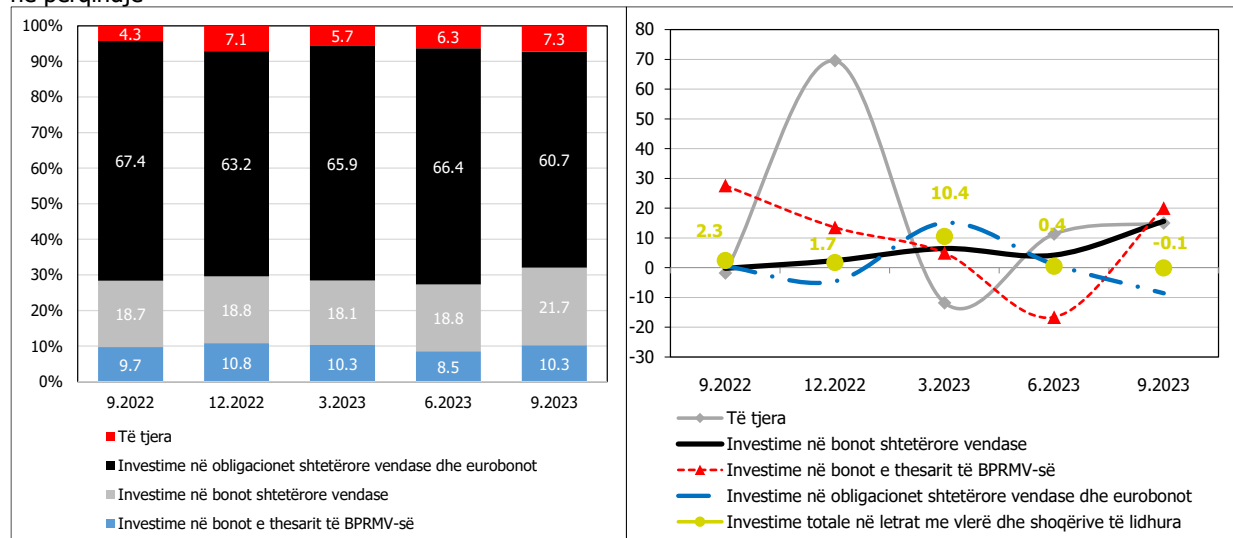
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

1.3. Aktivitetet e tjera

Vendosjet e bankave në letrat me vlerë, filialet dhe shoqëritë e lidhura⁷⁰ shënuan rënie të lehtë në baza tremujore, për 125 milionë denarë (ose për 0,1%), duke ulur minimalisht pjesëmarrjen e tyre në totalin e aktives së bankave në nivelin prej 13,7% (13,8% në fund të tremujorit paraprak). Rritjen më të madhe tremujore prej 20% (1.652 milionë denarë) e kanë shënuar investimet në bonot e thesarit të Bankës Popullore⁷¹. Norma të larta rritjeje tremujore shënojnë edhe vendosjet në obligacionet shtetërore⁷² prej 2.828 milionë denarë, ose për 15,6%, ndërsa investimet e bankave në obligacione shtetërore shënuan rënie prej 5.521 milionë denarë ose 8,6%. Pjesa tjetër e investimeve të bankave në letra me vlerë u rritën për 916 milionë denarë ose 15%, më së shumti si rezultat i plasmanit së tri bankave të mëdha në kartëmonedha dhe obligacione të emetuara nga bankat qendrore dhe qeveritë e huaja. Lëvizje të këtilla kontribuan në rritjen e pjesëmarrjes së investimeve në bonot e qeverisë dhe bonot e thesarit në totalin e vendosjeve në letrat me vlerë bankare në nivelin 32% më 30.9.2023 (27,3%, më 30.6.2023) për shkak të uljes së pjesëmarrjes së investimeve në obligacionet e qeverisë në nivelin e 60,7% (66,4% më 30.6.2023).

Grafiku nr. 59 Struktura (majtas) dhe ndryshimi tremujor (djathtas) i investimeve në letrat me vlerë, filialet dhe shoqëritë e lidhura në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

⁷⁰ Analizat e këtyre investimeve janë bërë sipas vlerës së tyre kontabël neto.

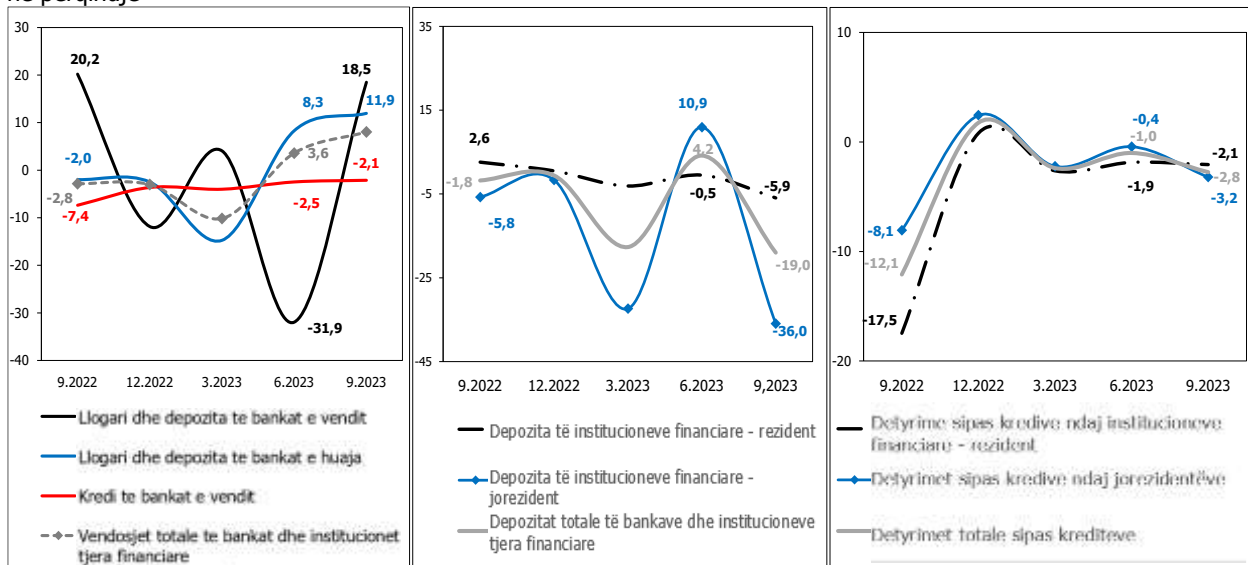
⁷¹ Në ankandet e bonove të thesarit, të mbajtura në tremujorin e tretë të vitit 2023, shuma e ofruar e bonove të thesarit mbeti e njëjtë, gjegjësisht 10.000 milionë denarë, dhe kërkesa ishte në rritje dhe në ankandin e mbajtur në shtator arriti nivelin e ofertës. shuma. Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2023, Banka Popullore ka rritur normën e interesit për bonot e thesarit me gjithsej 0,30 p.p. në nivelin 6,30%.

⁷² Gjatë tremujorit të tretë të vitit 2023, normat e interesit të bonove të qeverisë njëvjeçare, të përcaktuara nga Ministria e Financave, shënuan rritje prej 0,25 p.p. në fillim të tremujorit dhe mbeti në nivelin 4,25%. Rritje shënoi edhe norma e interesit për obligacionet e qeverisë dhe në emetimin e fundit të mbajtur në tremujorin e tretë 2023 ishte 6,15% për obligacionet pa klauzolë valutore dhe 5,90% për obligacionet me klauzolë valutore.

Vendosjet në banka dhe institucione të tjera financiare zënë 7,5% të totalin e aktives së sistemit bankar dhe në tremujorin e tretë të vitit 2023 shënuan rritje prej 3.942 milionë denarë ose 8,1%. Kjo rritje ka ardhur kryesisht nga depozitat në bankat e huaja (të cilat janë rritur për 3,842 milionë denarë, ose për 11,9%)⁷³ dhe llogaritë dhe depozitat në bankat vendase shënuan rritje më të vogël (230 milionë denarë ose për 18,5%). Nga ana tjetër, kreditë e dhëna për bankat vendase janë ulur (për 289 milionë denarë, ose 2,1%)⁷⁴.

Grafiku nr. 40 Ndryshimi tremujor në pretendimet ndaj institucioneve financiare (majtas), detyrimet e bazuara në kredi (djathtas) dhe depozitat nga institucionet financiare (në mes) në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Detyrimet e bazuara në huat dhe depozitat e institucioneve financiare zënë 9,3% të detyrimeve të sistemit bankar dhe janë ulur gjatë tremujorit të tretë të vitin 2023 për 7.778 milionë denarë ose për 10,6%. Kjo rënie vjen më së shumti nga rënia e depozitave nga bankat dhe institucionet e tjera financiare (për 6.729 milionë denarë ose 19%), por kanë rënë edhe obligimet nga kreditë (për 1.049 milionë denarë, ose për 2,8%)⁷⁵. Rënia tremujore e depozitave nga bankat dhe institucionet e tjera financiare është pothuajse tërësisht si pasojë e rënies së depozitave afatshkurtra të institucioneve financiare jorezidente (subjektet amë të dy bankave të mëdha). Krahas depozitave nga institucionet financiare jorezidente, në tremujorin e tretë të vitit 2023,

⁷³ Kjo rritje rezulton nga depozitat e afatizuara jashtë vendit në valutë nga një deri në tre muaj, rritja tremujore e të cilave është 3.304 milionë denarë dhe nga depozitat me afat jashtë vendit në valutë njëditore, rritja tremujore e të cilave është 1.561 milionë denarë.

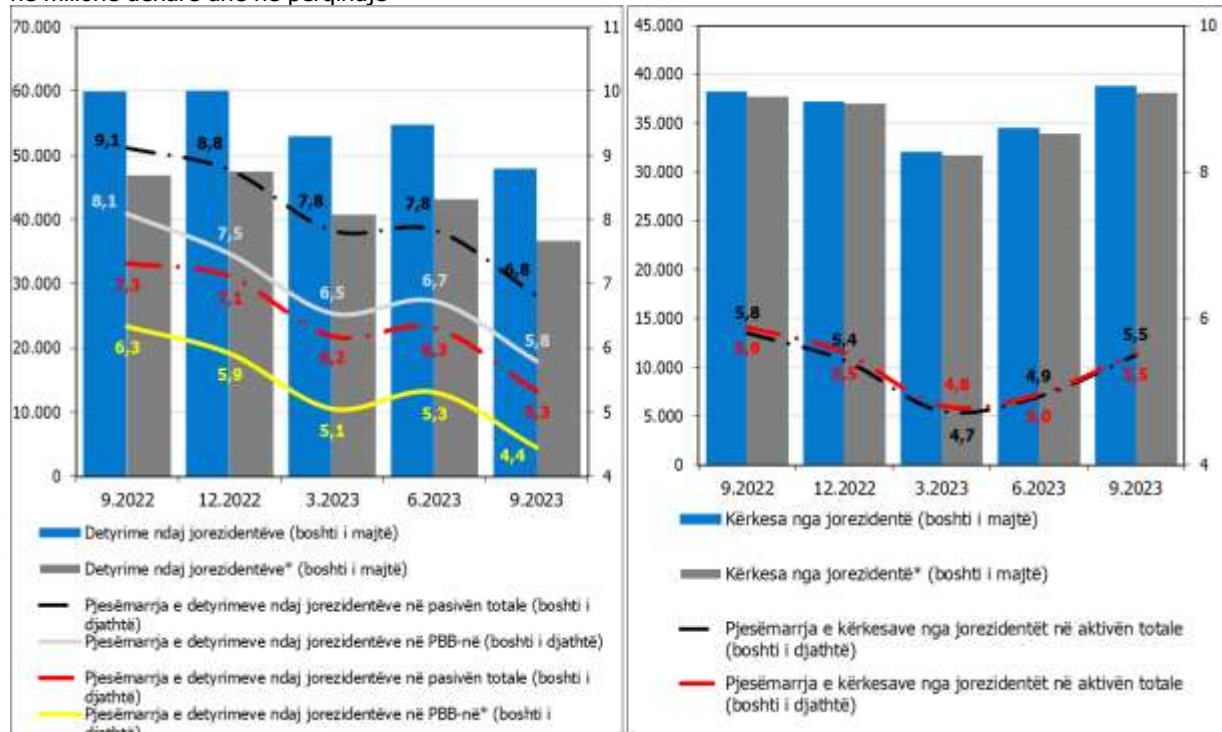
⁷⁴ Rënia tremujore e kredive për bankat vendase rezulton pothuajse tërësisht nga rënia e kredive afatgjata të bankave në valutë me afat më shumë se dy vjet në BZhMV, ndërsa rritja e llogarive dhe depozitave në bankat vendase vjen si pasojë e rritje në depozitat me afat në valutë në bankat vendase bankat.

⁷⁵ Kontributin më të madh në zvogëlimin e kredive nga bankat vendase e ka zvogëlimi i detyrimeve nga kreditë në valutë për pesë vjet në një bankë të madhe (për 124 milionë denarë) dhe nga dy në pesë vjet në një bankë tjetër të madhe (për 70 milionë denarë).

rënia më e madhe ka qenë e depozitave nga fondet pensionale (1.700 milionë denarë, ose për 23,2%), kryesisht në depozitat afatgjata (1.209 milionë denarë).

Grafiku nr. 41 Detyrimet (majtas) dhe kërkesat (djathtas) ndaj/nga jorezidentët në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Pa pjesëmarrjen e "BZhMV-së" ShA Shkup.

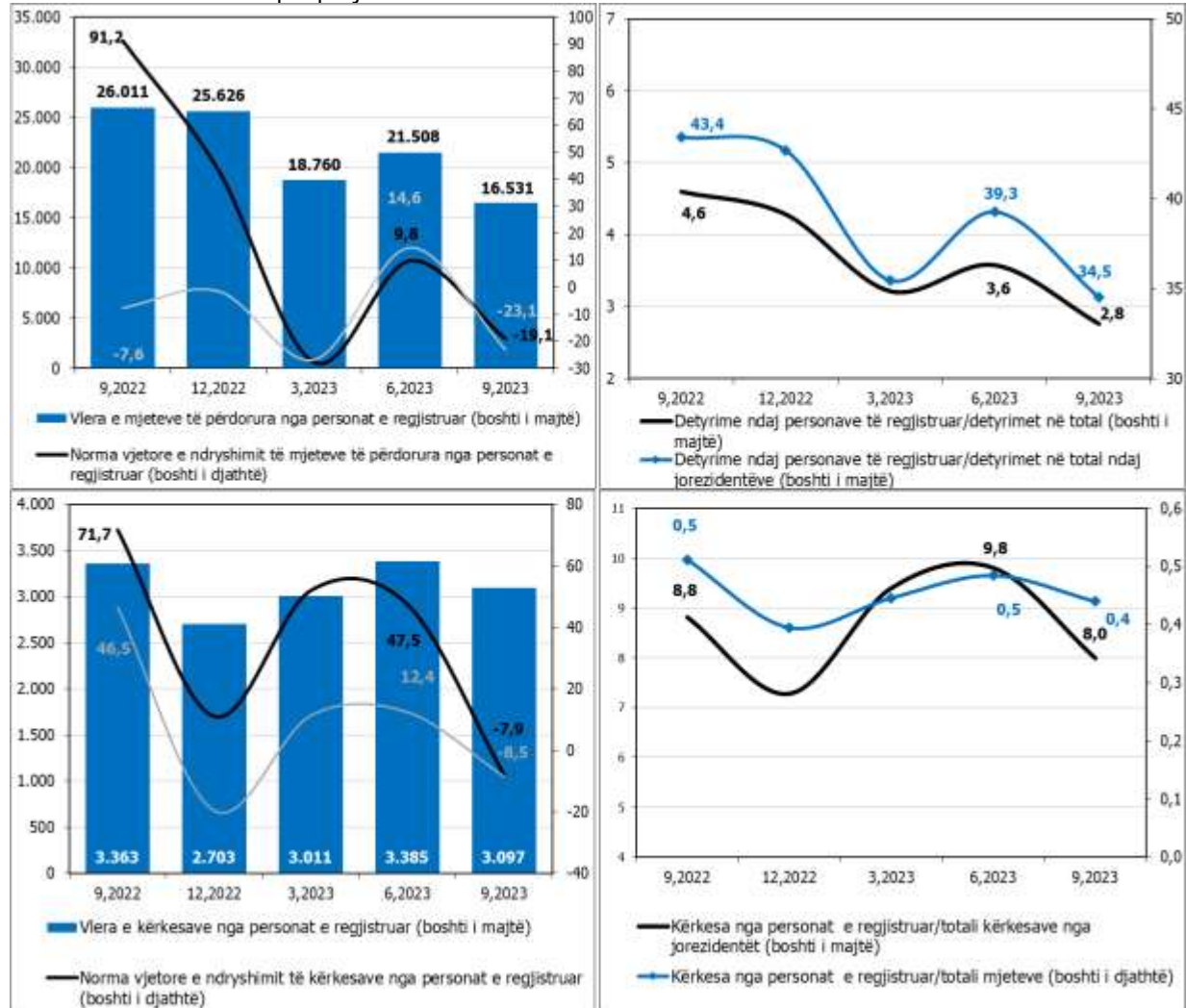
Vëllimi i aktiviteteve të sistemit bankar me jorezidentë është i vogël. Si zakonisht, nga data 30 shtator 2023, sistemi bankar ka më shumë borxhe⁷⁶ se kërkesa nga jorezidentët, ku detyrimet shënojnë rënie ndërsa kërkesat nga jorezidentët shënojnë rritje. Konkretisht, detyrimet e bankave vendase ndaj jorezidentëve shënuan rënie tremujore prej 6.856 milionë denarë, ose rënie prej 12,5%, si dhe pjesëmarrja e tyre në gjithsej detyrimet e sistemit bankar u zvogëlua në nivelin e 6,8%⁷⁷. Ky reduktim tremujor rezulton pothuajse tërësisht nga reduktimi i detyrimeve të përmendura më parë në bazë të depozitave afatshkurtra në valutë të institucioneve financiare jorezidente. Kërkesat e bankave nga jorezidentët shënuan rritje tremujore prej 4,246 milionë denarë, ose 12,3%, kryesisht si rezultat i rritjes së depozitave me afat jashtë vendit në valutë nga një në tre muaj.

⁷⁶ Më 30 shtator 2023, shtatë nga gjithsej trembëdhjetë banka kanë më shumë borxh sesa pretendojnë nga jorezidentët.

⁷⁷ Nëse nga analiza përjashtohet "BZhMV" ShA Shkup, pjesëmarrja e detyrimeve ndaj jorezidentëve në totalin e detyrimeve është 5,3%.

Grafiku nr. 62 Detyrimet (sipër) dhe kërkesat (më poshtë) ndaj/nga kompanitë amë të bankave në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Detyrimet ndaj subjekteve amë nuk përbëjnë një burim të rëndësishëm financimi të veprimtarisë së bankave vendase. Në tremujorin e tretë të vitit 2023 janë ulur për 4.976 milionë denarë (ose për 23,1%), që në masë të madhe është rezultat i zvogëlimit të depozitave afatshkurtra nga subjekti mëmë në dy banka të mëdha. Për rrjedhojë, pjesëmarrja e detyrimeve të bankave ndaj personave të regjistruar (përfshirë detyrimet e varura dhe instrumentet hibride të kapitalit) në totalin e detyrimeve të sistemit bankar vendas dhe në detyrimet ndaj jorezidentëve u ul në 2,8% dhe 34,5%⁷⁸. Kërkesat e personave amë gjithashtu shënuan rënie tremujore prej 289 milionë denarë, ose për 8,5%, duke ulur pjesëmarrjen në totalin e aktives në 0,4% (0,5% më 30.6.2023) dhe në kërkesat e jorezidentëve deri në nivelin 8% (9,8% më 30.6.2023).

⁷⁸ Më 30.6.2023, këto pjesëmarrje arritën në 3,6% dhe 39,3%.

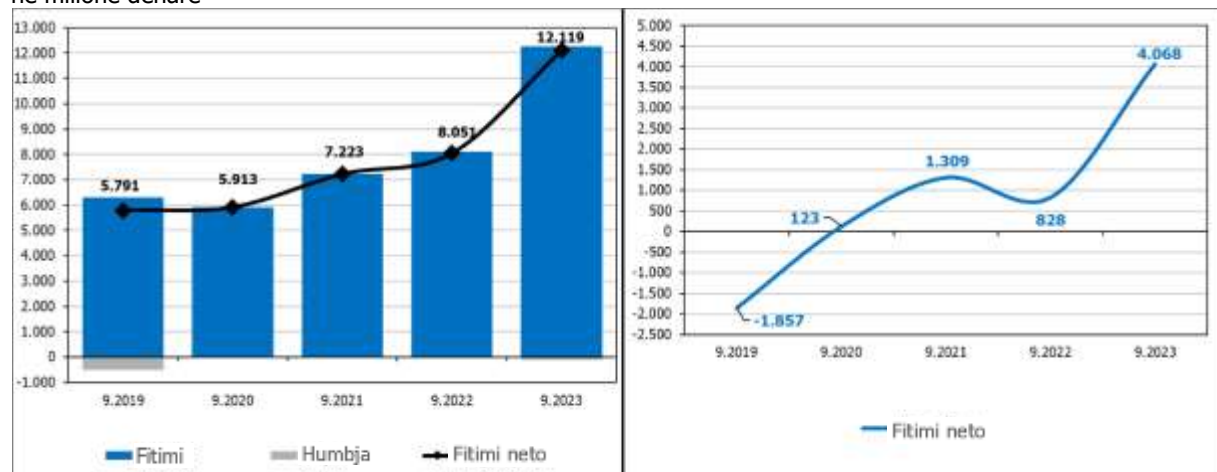
2. Profitabiliteti

Në nëntëmujorin e parë të vitit 2023, sistemi bankar vendas ka shënuar rritje të përshpejtuar të fitimit krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë. Rritja e fitimit është rezultat i rritjes së të ardhurave neto nga interesi, të cilat në një masë më të madhe rezultojnë nga normat më të larta të normës së kthimit të interesit nga vendosjet e bankave, dhe në një farë mase është rezultat i rritjes së aktiveve me interes. Kontribut të vogël në rritjen e fitimit kanë pasur të ardhurat neto më të larta nga tatimet. Shpenzimet në të gjitha bazat shënuan rritje. Rritja e përshpejtuar e fitimit ndikoi pozitivisht në treguesit bazë të përfitueshmërisë dhe efikasitetit operacional të sistemit bankar. Normat e interesit si për kreditë ashtu edhe për depozitat shënuan rritje në nëntëmujorin e parë të 2023.

2.1. Treguesit e profitabilitetit dhe efikasitetit të sistemit bankar

Sistemi bankar në nëntë muajt e parë të vitit 2023 ka realizuar fitim prej 12.119 milionë denarë, që në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit paraprak është më i madh për 4.068 milionë, ose me 50,5%. Kontributi më i madh në rritjen e fitimit është të ardhurat më të larta neto nga interesi (të ardhurat neto nga interesi janë rritur me 5.768 milionë denarë ose për 45,7%), dhe kontributi pozitiv, por shumë më i vogël i të ardhurave neto nga komisionet dhe tarifat (rritja e të cilave arrin në 264 milionë denarë ose për 5,8%). Kontribut negativ në rritjen e fitimit kanë pasur edhe të hyrat e tjera, të cilat krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë kanë qenë më të ulëta 420 milionë denarë ose për 13,1%. Në të njëjtën kohë, shpenzimet operative janë rritur për 1.266 milionë denarë ose për 13,0%, që paraqet rritje më të shpejtë krahasuar me rritjen e arritur më 30.9.2022 (rritje me 782 milionë denarë ose për 8,7%). Ngarkesa neto e zhvlerësimit u rrit me 263 milionë denarë ose për 10,4%. Analizuar nga banka individuale, njëmbëdhjetë banka kanë arritur një rezultat pozitiv financiar nga puna e tyre.

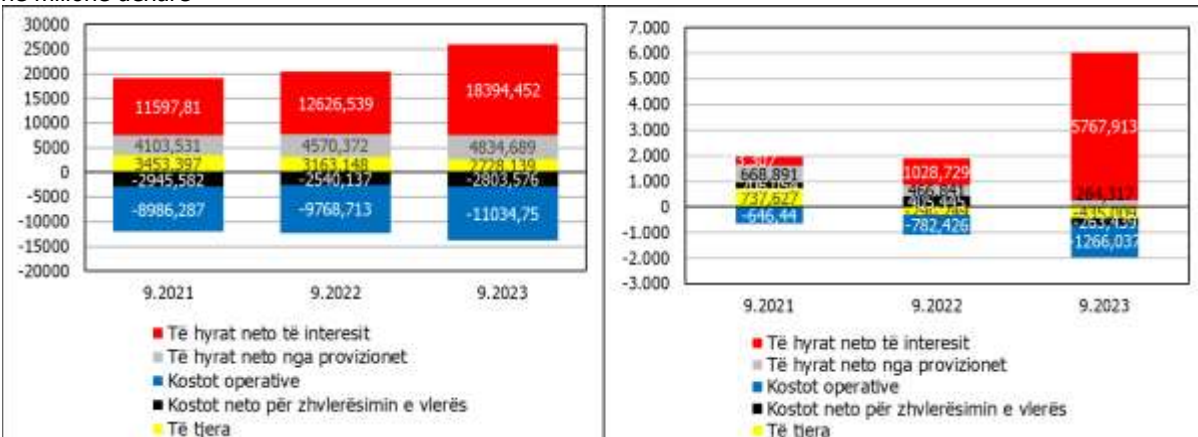
Grafiku nr. 63 Lëvizja e fitimit total të bankave (majtas) dhe ndryshimi vjetor i tij (djathtas) në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

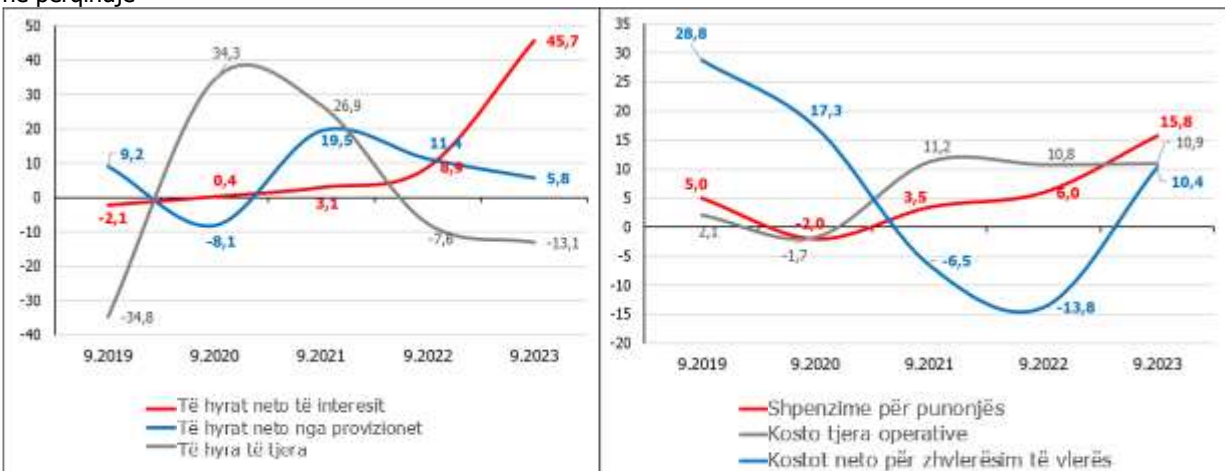

Grafiku nr. 64 Kontribut në formimin e fitimit (majtas) dhe kontribut në rritjen e fitimit (djathtas) të bankave në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 65 Norma vjetore e ndryshimit të zërave kryesorë të të hyrave (majtas) dhe shpenzimeve (djathtas) të bankave në përqindje

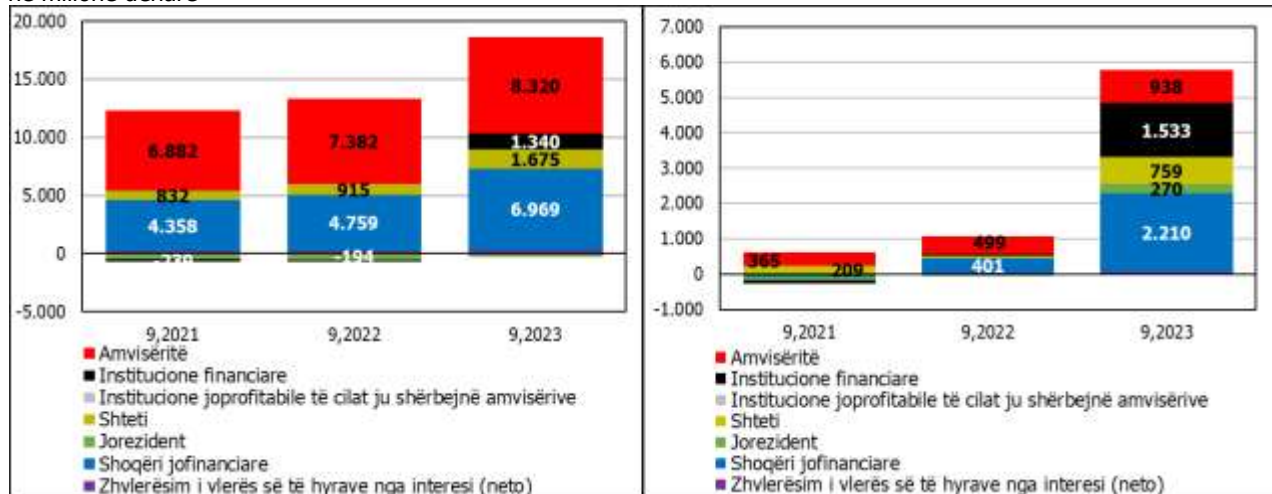
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Të hyrat neto më të larta nga interesi të bankave bazohen në rritjen më të lartë të të hyrave nga interesi (për 7.234 milionë denarë ose për 48,8%), krahasuar me rritjen e shpenzimeve për interesa (për 1.466 milionë denarë ose për 66,9%). Njëkohësisht, të hyrat neto nga interesi shënuan rritje pothuajse nga të gjithë sektorët, gjithashtu me rritje më të lartë të të hyrave nga interesi, krahasuar me rritjen e shpenzimeve të interesit.

Grafiku nr. 66

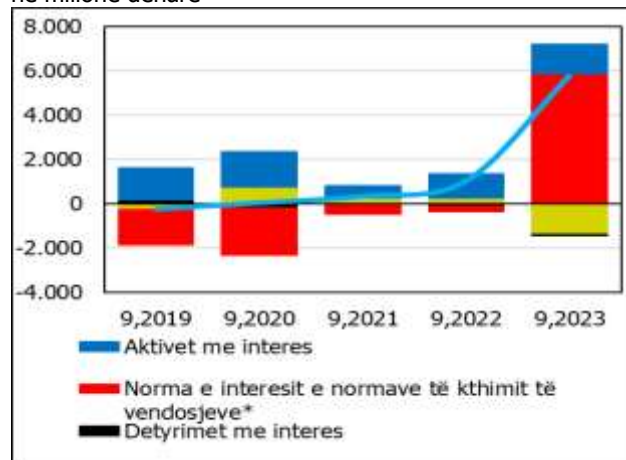
Të hyrat neto nga interesi sipas sektorit, strukturës (majtas) dhe kontributit në rritje (djathtas) në milionë denarë

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 67

Struktura e ndryshimeve vjetore në të ardhurat neto nga interesi, sipas burimit të gjenerimit⁷⁹ në milionë denarë

* Kontributi i ndryshimit të normës së interesit të kthimeve nga vendosjet, i përcaktuar si të ardhura nga interesi / aktive mesatare me interes, në ndryshimin e të ardhurave neto nga interesi.

** Kontributi i ndryshimit të normës së shpenzimeve të interesit për financim të përcaktuar si shpenzime interesi / detyrime mesatare me interes në ndryshimin e të ardhurave neto nga interesi.

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Rritja e lartë e të ardhurave neto nga interesi në periudhën e kaluar njëvjeçare është kryesisht rezultat i normave më të larta të normës së kthimit të interesit nga

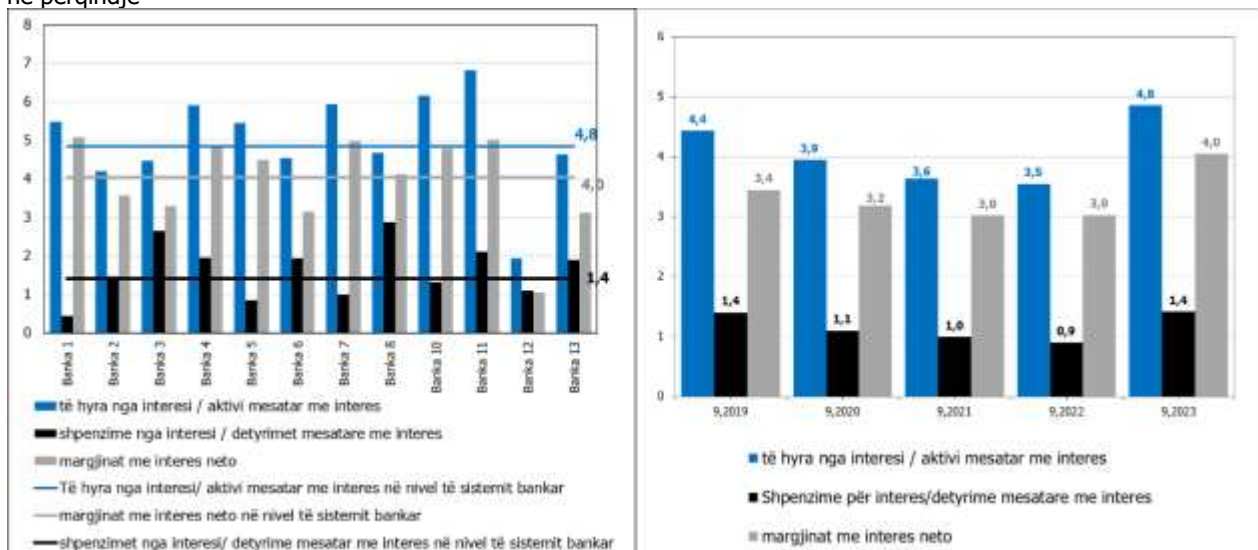
⁷⁹ Grafiku është bërë nëpërmjet llogaritjes së përafërt për të përcaktuar kontributin e ndryshimit të çdo burimi individual të rritjes në të ardhurat neto nga interesi (ndryshimi në të ardhurat nga interesi, ndryshimi në shpenzimet e interesit, ndryshimi në aktivet me interes dhe ndryshimi në detyrimet me interes) në ndryshimet vjetore në të ardhurat nga interesi, domethënë shpenzimet, duke supozuar të pandryshuara të gjitha burimet e tjera. Me këtë metodë llogaritjeje, pjesë më e vogël e ndryshimeve vjetore në të ardhurat neto nga interesi janë rezultat i ndryshimit të njëkohshëm, të përbashkët të të gjitha burimeve të listuara, i cili shpërndahej proporcionalisht midis secilit prej burimeve të veçanta të gjenerimit të të ardhurave neto nga interesi.

vendosjet e bankave⁸⁰. Në rritjen e të ardhurave neto nga interesi kanë një kontribut të caktuar, por shumë më të vogël, aktivet (vendosjet) më të larta të interesit të bankave. Shpenzimet më të larta të interesit rezultojnë nga normat më të larta të interesit në shpenzimet e financimit⁸¹ aktivitetet e bankave si dhe rritja e detyrimeve me interes (kryesisht depozitat), të cilat kanë kontribut negativ në ndryshimin vjetor të të ardhurave neto nga interesi, por është shumë më i vogël krahasuar me kontributin pozitiv të të ardhurave nga interesi. Lëvizje të këtilla tregojnë për një ndryshim drastik të tendencës së lëvizjes së të ardhurave neto nga interesi dhe përbërësve të tij në krahasim me vitet e kaluara, kur, me kontribut negativ të normave të interesit nga vendosjet, të ardhurat neto nga interesat u rritën relativisht modeste (në vite të caktuara edhe në rënie), kryesisht bazuar në aktivet më të larta interesi të bankave dhe në masë më të vogël për shkak të uljes së normave të shpenzimeve të interesit për financim. Në periudhën e kaluar njëvjeçare, kontributi i aktiveve me interes në rritjen e të ardhurave neto nga interesi ka mbetur në të njëjtin nivel si në vitet e mëparshme, por rëndësia e normës së kthimit të interesit nga vendosjet, e cila ka kontributin më të madh në rritjen e lartë vjetore e të ardhurave neto nga interesi është rritur në mënyrë drastike. Bankat vazhdojnë të mbajnë në nivel të ulët detyrimet me interes, më së shumti nëpërmjet pranisë së detyrimeve pa interes, të cilat në vitet e mëparshme kanë shënuar rritjen më të lartë (llogaritë e pagesave dhe depozitat pa afat të klientëve), megjithëse në vitin e fundit kishte ndryshime në vëllimin dhe tendencën e detyrimeve me interes për shkak të rritjes së depozitave me afat, me rritjen e normave të interesit, por edhe me shndërrimin e disa detyrimeve të mëparshme jashtë interesit në ato me interes (disa banka filluan të paguajnë interesi i depozitave pa afat).

Grafiku nr. 428

Marzhi neto i interesit më 30.9.2023, sipas bankës individuale (majtas)* dhe në nivel të sistemit bankar (djathtas)
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Treguesit në nivel të sistemit bankar paraqiten me vija.

⁸⁰ Norma e të hyrave nga interesi nga vendosjet: të hyrat nga interesi / aktive mesatare me interes.

⁸¹ Norma e interesit financues: shpenzim interesi / detyrime mesatare me interes.

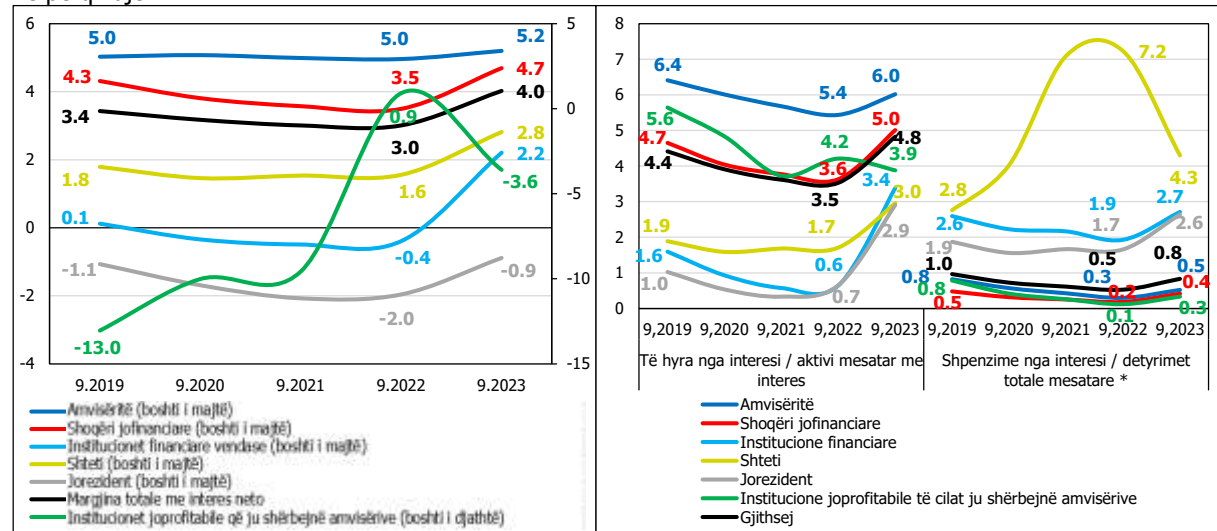

Marzhi neto i interesit shënoi rritje (me 1 pikë përqindje) dhe arriti në nivelin 4%.

Zgjerimi i marzhit neto të interesit është rezultat i rritjes së sipërpërmendur të të ardhurave neto nga interesi (45,7%) me rritje dukshëm më të ulët të aktiveve mesatare me interes (8,8%). Analizuar sipas përkatësisë sektoriale të klientëve të bankave, në periudhën njëvjeçare (30.9.2022-30.9.2023), marzhi neto i interesit shënoi rritjen më të lartë nga aktivitetet e bankave me shoqëri jofinanciare, institucionet financiare dhe shteti, ndërsa rritja nga aktivitetet me amvisëritë është minimale. Kontribut pozitiv në marzhin neto të interesit kanë edhe aktivitetet me jorezidentët, por bankat vazhdojnë të fitojnë marzh interesi negativ neto prej tyre. Pjesa më e madhe e aktiveve me interes vendoset në formën e kredive për individët dhe shoqëritë jofinanciare (35,4% përkatësisht 32,2% e totalit të aktiveve me interes) dhe gjithashtu nga to bankat fitojnë interesin më të lartë të marzheve neto (5,2% respektivisht 4,7%), respektivisht normat më të larta të kthimit të interesit nga vendosjet (6% përkatësisht 5%). Pjesa më e madhe e burimeve të aktiviteteve burojnë nga këta dy sektorë (57,8% përkatësisht 26,5% e totalit të detyrimeve), për të cilët bankat realizojnë shpenzime për interesa me norma përkatësisht 0,5% dhe 0,4%.

Grafiku nr. 69

Marzhi neto i interesit (majtas), pjesa e të ardhurave nga interesi në aktivet mesatare me interes (djathtas) dhe pjesa e shpenzimeve të interesit në totalin mesatar të detyrimeve* (djathtas), sipas përkatësisë sektoriale të klientëve të bankave në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

* Përveç detyrimeve me interes, në totalin mesatar të detyrimeve përfshihen edhe detyrimet jashtë interesit. Të dhënat për detyrimet me interes sipas përkatësisë sektoriale të klientëve të bankave nuk disponohen

Rritja e përshpejtuar e fitimit në nëntë muajt e parë të 2023 pati ndikim pozitiv në treguesit kryesorë të përfitueshmërisë⁸² të sistemit bankar. Krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, norma e kthimit të kapitalit dhe rezervës mesatare dhe treguesit e kthimit të aktiveve mesatare janë rritur me 4,5 përkatësisht 0,7 pikë përqindjeje. Analizuar nga

⁸² Treguesit e profitabilitetit dhe të efikasitetit të sistemit bankar dhe grupeve individuale të bankave janë paraqitur në anekset e këtij raporti.

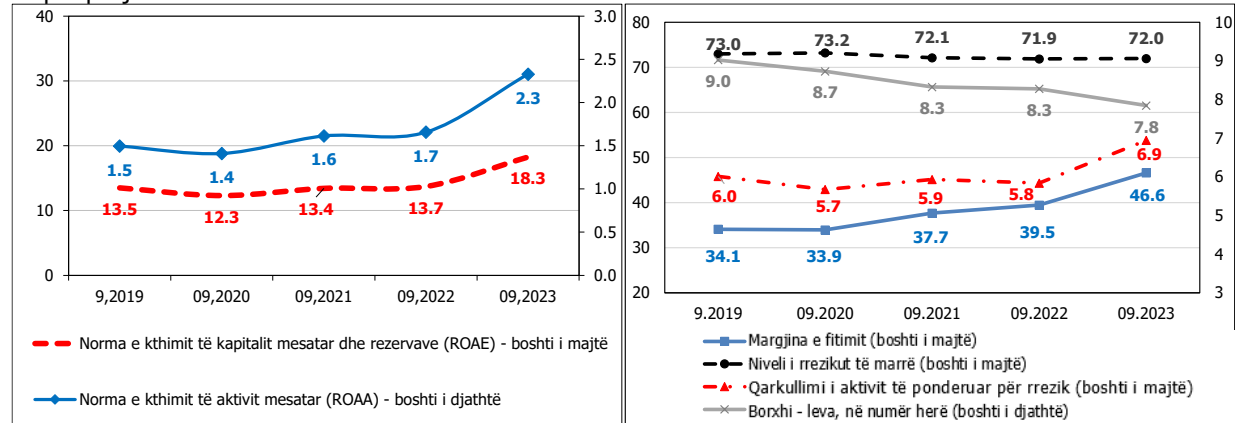

komponentët përbërës të këtyre normave⁸³, rritja e tyre është kryesisht për shkak të rritjes së marzhit të fitimit, dhe qarkullimi më i lartë i aktiveve të ponderuara me rrezik dhe niveli minimalisht më i lartë i rrezikut të supozuar (analizuar për nëntë muajt e parë të 2023 krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit të kaluar) kanë ndikim më të vogël. Përkundrazi, ulja e nivelit të huamarrjes – levës së sistemit bankar në nëntëmujorin e parë të vitit 2023 ka kontribut negativ në rritjen e normës së kthimit të kapitalit dhe rezervave mesatare.

Grafiku nr. 70

Normat e kthimit mbi aktivet mesatare (ROAA) dhe mbi kapitalin mesatar dhe rezervat (ROAE) (majtas) dhe lëvizjen e komponentëve të tyre përbërës (djathtas)

në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Treguesit e efikasitetit operacional të sistemit bankar tregojnë lëvizje të ndryshme.

Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe të ardhurave neto nga interesi, si dhe raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe totalit të të ardhurave të rregullta, shënuan përmirësim të ndjeshëm, me 17,4 dhe 5,5 pikë përqindjeje, respektivisht për shkak të rritjes më të shpejtë të të ardhurave neto nga interesi (45,7%) dhe të ardhurave totale të rregullta (27,5%)⁸⁴ në raport me rritjen e shpenzimeve operative (13,0%)⁸⁵. Raporti ndërmjet shpenzimeve operative dhe aktiveve mesatare shënoi rritje të vogël prej 0,1 pikë përqindjeje.

⁸³ Sipas metodës së analizës DuPont, shkalla e kthimit të aktiveve mesatare mund të tregohet në këtë mënyrë: $ROAA = PM * RWAtunover * o$, ku: PM = marzhi i fitimit (fitimi / të ardhurat totale), $RWAtunover$ = qarkullimi i aktiveve të ponderuara me rrezik (totali i të ardhurave / aktivet mesatare të ponderuara me rrezikun), $RBAratio$ = një tregues i nivelit të rrezikut të marrë (aktive mesatare të ponderuara me rrezik / aktive mesatare), ndërsa norma e kthimit të kapitalit dhe rezervave mesatare mund të tregohet si më poshtë: $ROAE = ROAA * L$, ku L = leva ose borxhi (aktivja mesatare / kapitali mesatar dhe rezervat).

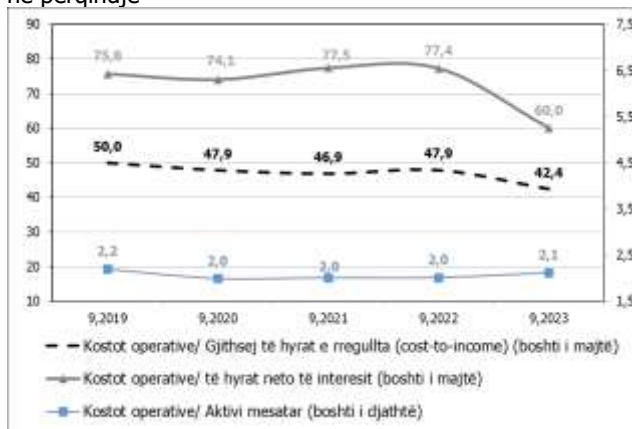
⁸⁴ Rritja e gjithsej të ardhurave të rregullta përcaktohet nga rritja e të hyrave neto nga interesi (për 5.768 milionë denarë ose për 45,7%) dhe të ardhurat neto nga tarifat dhe kompensimet (për 246 milionë denarë ose për 5,8%).

⁸⁵ Në nëntë muajt e parë të vitit 2023, shpenzimet operative janë rritur për 1.266 milionë denarë (ose 13,0%), nga të cilat rritja më e madhe është te shpenzimet e punëtorëve (për 647 milionë denarë ose për 15,8%) dhe shpenzimet e përgjithshme dhe administrative (për 422 milionë denarë ose 11,4%).

Grafiku nr. 71

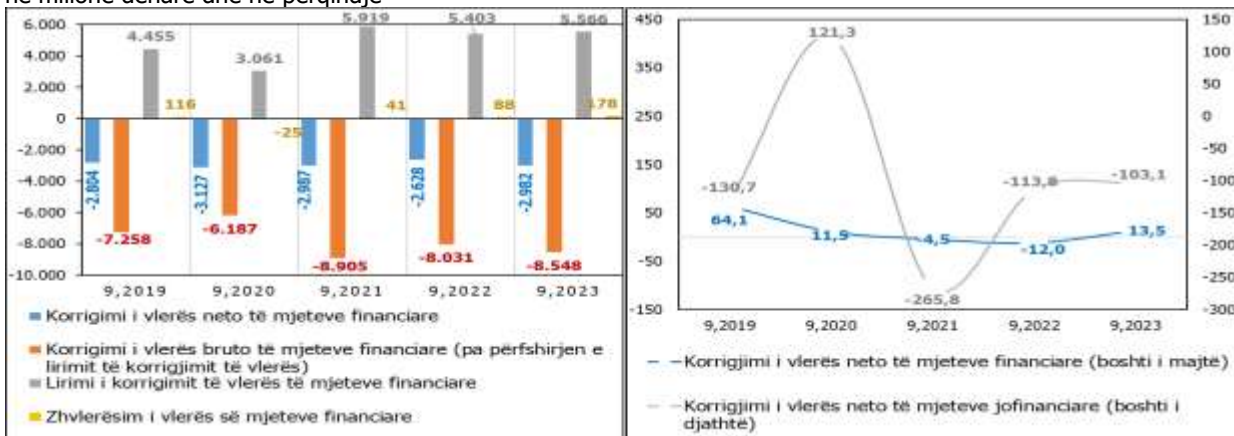
Treguesit e efikasitetit operacional
në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Grafiku nr. 72

Shpenzimet për korrigjimin e vlerës së aktiveve financiare dhe jofinanciare, shuma (majtas) dhe normat vjetore të ndryshimit (djathtas)
në milionë denarë dhe në përqindje

Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

Në nëntë muajt e parë të 2023, tarifat e zhvlerësimit të aktiveve financiare (në bazë neto) u rritën, për 354 milionë denarë ose për 13,5%, ndërsa të njëjtat shpenzime të aktiveve jofinanciare kanë trajtimin e një zëri të ardhurash (sepse në nëntë muajt e parë të 2023, bankat liruan më shumë shpenzime për korrigjimin e vlerës së aktiveve jofinanciare sesa ato të reja), e cila po rritet me 91 milionë denarë . Rritja e shpenzimeve për korrigjimin e vlerës së mjeteve financiare vjen më së shumti nga rritja e shpenzimeve bruto për korrigjimin e vlerës së kredive dhe vendosjeve (për 417 milionë denarë ose për 5,9%). Zvogëlimi i korrigjimit neto të vlerës së mjeteve jofinanciare, nga njëra anë, vjen si pasojë e uljes së shpenzimeve bruto të këtyre mjeteve (për 50 milionë denarë) dhe, nga ana tjetër, e lehtësimit më të madh të korrigjimit të vlerës së aktiveve jofinanciare (për 41 milionë denarë).

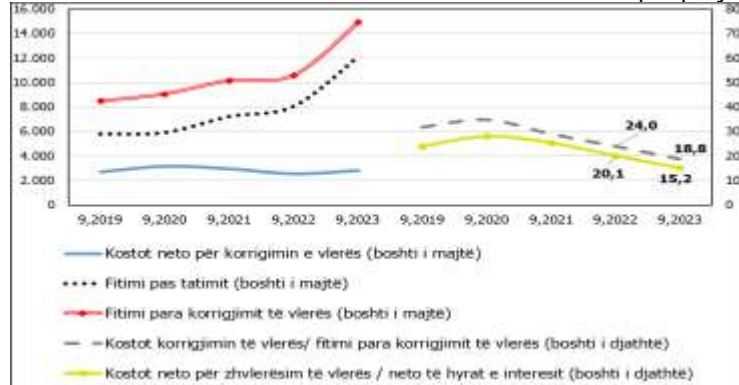

Grafiku nr. 73

Treguesit për pjesën e shpenzimeve neto të zhvlerësimit në fitim dhe në të ardhurat neto nga interesi

në milionë denarë

në përqindje

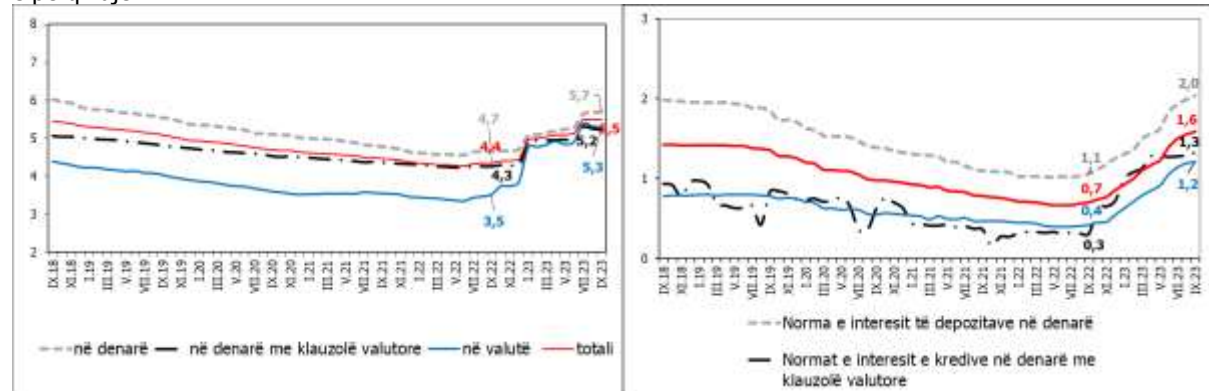
Burimi: Banka Popullore në bazë të të dhënave të ofruara nga bankat.

2.2. Lëvizja e normave të interesit dhe dallimi i interesit

Në fund të tremujorit të tretë 2023, norma totale e interesit në kredi dhe norma totale e interesit për depozitat ishin 5,49% përkatësisht 1,59%, që paraqet rritje prej 1,14 dhe 0,89 pikë përqindjeje krahasuar me fundin e nëntë muajve të parë të një viti më parë kur ishin 4,35% përkatësisht 0,70%. Diferenca e normave të interesit është zgjeruar, për shkak të rritjes më të lartë të normave aktive të interesit, në raport me rritjen e normave pasive të interesit. Diferenca ndërmjet normës totale të interesit të kredive dhe normës totale të interesit të depozitave në shtator 2023 është 3,90 pikë përqindjeje, kundrejt 3,65 pikë përqindjeje sa ishte në fund të tremujorit të tretë 2022.

Grafiku nr. 74 Normat aktive (majtas) dhe pasive të interesit (djathtas)

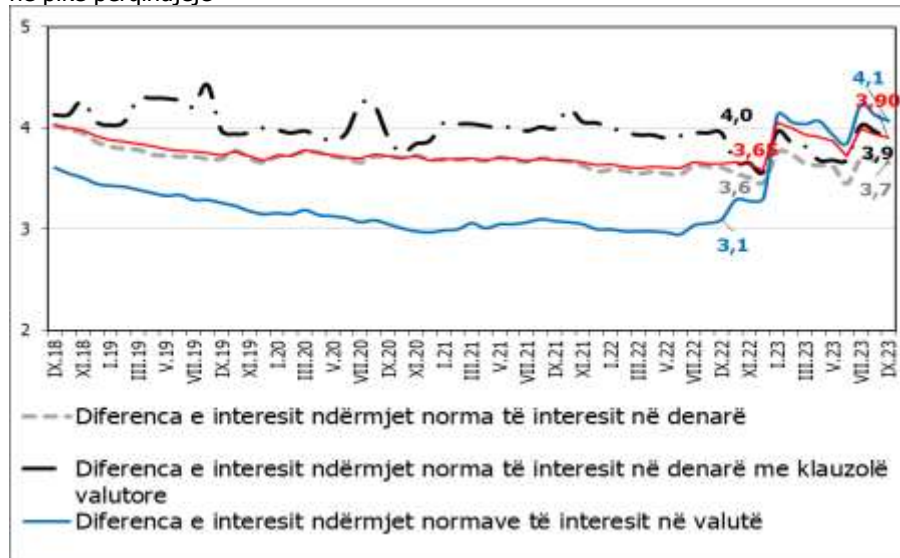
në përqindje

Burimi: Banka Popullore

Grafiku nr. 75 Dallimi në interes
në pikë përqindjeje

Burimi: Banka Popullore

Lëvizje rritëse shënuan edhe normat e interesit të aktiviteteve të reja të kontraktuara të bankave (kredi dhe depozita). Kështu, norma totale e interesit për kreditë e reja të miratuara (denarë dhe valutë) në shtator 2023 ishte 5,49% krahasuar me 4,09% në shtator 2022, që paraqet rritje prej 1,40 pikë përqindjeje. Rritje prej 1,08 pikë përqindjeje ka shënuar edhe norma totale e interesit për depozitat e reja të miratuara (denarë dhe valutë), e cila në shtator 2023 arriti në 2,15% (1,07% në shtator 2022). Kështu, rritja më e madhe e normës së interesit për kreditë e miratuara rishtazi në raport me depozitat e pranuar rishtazi, ka kontribuar në zgjerimin e diferencës ndërmjet tyre me 0,32 pikë përqindjeje, ku ajo arriti në 3,34% në fund të shtatorit (3,02% në shtator 2022).